ISTENBEN BIZO

VALÓBAN ÖZVEGY,

NÉHAI MÉLTOSÁGOS SZÜLETETT GROF

BETHLENI

BETHLEN KLÁRA

UR-ASZSZONY Ő NAGYSÁGA:

NÉHAI MÉLTOSÁGOS R. SZ. B. GROF

SZÉKI TELEKI MIHÁLY URNAK,

Hu[illegible]on Négy Esztendeig Élete Hűséges Párja, azután pedig

[illegible]inte Tiz Esztendeig igazán özvegylett Özvegye;

KINEK

Örökké fenn-maradó Áldott Emlekezetére, az Utolsó Tiszteség-tételnek Napján el-mondatott

HALOTTI TANITÁSOKAT,

Igaz Fiúi Kötelességének bizonyságául,

Világ[illegible]leibe botsátotta

R. SZ. B. GROF SZÉKI TELEKI MIHÁLY.

KOLOSVÁRATT,

Nyomtt. S. PATAKI JÓ'SEF által. 1757. Esz.

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

1 TIM. V. 5.

A' melly Aſz-ſzonyi-állat valóban Özvegy, bizik az ISTENben, és foglalatos a' Könyörgéſekben és Imádságokban éjjel és nappal.

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

ISTENBEN NYUGOVO LÉLEKNEK

ERŐS KŐ-SZIKLÁJA,

MELLYHEZ,

MIND ÉLETÉBEN MIND HALÁLÁBAN, ÁLLHATATOS BIZODALOMMAL, ÉS SEM ÉGEN SEM FÖLDÖN EGYÉBBEN NEM GYÖNYÖRKÖDÖ SZIVVEL, RAGASZKODOTT

NÉHAI MÉLTOSÁGOS SZÜLETETT GROF

BETHLENI

BETHLEN KLÁRA

UR-ASZSZONY Ö NAGYSÁGA:

NÉHAI MÉLTOSÁGOS R. SZ. B. GROF

SZÉKI TELEKI MIHÁLY URNAK,

A' KIRÁLYI KORONÁS FELSÉG' ERDÉLYI GUBERNIALIS CONSILIARIUSSÁNAK, 's a' t. 's a' t.

IGAZ ÖZVEGYE.

És a' Mellyröl,

Utólsó Tiſztességének Meg-adattatására, a' még Életében Maga' Kezeivel ki-jegyzett Sz. Irásbéli Helyből,

Tanitáſt tett

SZATHMARI PAP 'SIGMOND,

A' Paſmoſi Gyáſos Udvar-Háznál,

MDCCLV. Eſztendöben.

Sz. András Havának II. Napján.

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

'S O L T. LXII. 6, 7.

Tsak az ISTENben nyugodjál én Lelkem; mert Ö-töle vagyon az én Reménségem. Tsak Ö az én Kö-ſziklám és Szabadítóm; azért nem mozdúlok-meg.

5 M O 'S. XXXII. 31.

Nem ollyan a' mi Kö ſziklánk, mint az ö Kö-ſziklájok: a' mi ellenségink-is meg-ítélhetik ezt.

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

HALOTTI PRÉDIKATZIO,

Az Egi és Földi Dolgok felett tsak az Egy Iſtenben gyönyörködő Lélekről.

A' Meg-hólttól még Életében válaſztatott

SZENT LETZKE:

'SOLT, LXXIII. 25, 26.

מי־לי בשמים ועמך לא־חפצתי בארץ׃
כלה שארי ולבבי צור־לבבי וחלקי אלהים לעלם׃

Magyar Forditás:

Kitsoda volna nékem a' Mennyekben Te-náladnál több? *és Te-náladnál egyébben nem gyönyörködöm e' Földön.*
El fogyatkozott az én teſtem és az én ſivem, az én ſivemnek kö-ſiklája és én örökségem Te vagy, Iſten, mind örökké.

* * * *

Anaxagoras Clazomenius, régi Pogány Filó'ſofus felöl, irja *Diogenes Laertius*, hogy midön ö, minden reá ſzállott Földi örökségeit maga atyjafiainak önként által-adván, egyedül tsak a' Természet' Titkainak vi'sgáláſokba annyira bé-merült volna, hogy az ö Hazájának dolgaira 's állapotjára ſemmit-is nem figyelmezne, és azért egy valaki ö-hozzá járulván, nékie ezt mondotta vólna: *Ergone nulla tibi Patriae tuae cura eſt?*

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

ra eſt? Vallyon nintsen-é tenéked a' te Hazádra ſemmi gondod? akkor ö leg-ottan, kezével az Ég felé fel-mútatván, ezt felelte: *Mihi vero Patriae meae cura et quidem ſumma eſt.* Söt ugy-mond, *énnékem az én Hazámra igen nagy gondom vagyon.* Tanítván ekképen ez ö tselekedetével 's feleletével igen világoſon, hogy ö a' maga Hazájának nem ez alatson Földön lévö valamelly Országot, Tartományt vagy Városſt, hanem a' magas Eget tartaná és eſmérné.

Tsudálhatjuk bizony méltán, Keresztyének! hogy e' Pogány Filo'ſofus, noha a' Szent Iráſnak Könyveiből ſoha tsak egy levelet is el nem olvaſott, söt annak még tsak hirét-is nem hallotta vala, még-is mindazonáltal az Okos Lélekkel fel-ruháztatott Embernek valoságos Hazájáról olly gyönyörüséges *Confeſſiot*, bizonyságot tett, mintha épen ſok ideig tanúlta volna azt, a' mi vagyon *'Sid.* XIII. 14. *Nintsen itt maradandó Városunk, hanem jövendot kell keresnünk.* és mintha épen együtt társalkodott, egy sót és egy kenyeret ött vólna ama' régi Szent Pátriárkákkal, Ábrahámmal, Isákkal és Jákobbal, kik mindnyájan *Sátorokban lakván, valláſt tettek arról, hogy ök bujdosók, jövevények e' földön, kiványván a' Mennyei Hazát.* 'Sid. XI. 9, 13, 16. söt mintha épen a' Sz. Pál Apoſtolnak szájából nézte vólna ki azt, a' mit mond Fil. III. 20. *Mi mindnyájan Mennyei Polgárok vagyunk, honnat a' Meg-tartó UR JÉSUSt-is várjuk.*

Mert vallyon mitsoda lehet akármelly tanult és a' Sz. Irásban jártas Keresztyén Embernek-is szájában inkább illö *Confeſſio*, Vallás-tétel, mint midön azt vallja, hogy az ö Hazája nem itt alatt a' Földön hanem oda-fel az Egekben vagyon? Ugyanis, ha (1.) közönséges értelem szerént az az Embernek tulajdon Hazája, az holott e' Világra született; tehát a' Keresztyén Embernek igaz Hazája nem máſutt hanem az Égben vagyon, ugymint *a' ki nem a' Vértöl, ſem a' Teſtöl, ſem a' Férjfiunak indulatjától, hanem az* Egekben

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

lakozó *ISTENtöl ſzülettetett.* Ján. I. 13. és a' kinek lelki ſzületéſe ἄνωθεν *onnan felül* vagyon. Ján. III. 3. És (2.) ha méltán Hazájoknak tartják az Emberek azt az helyet, a' mellyen kívül ha ollykor mulatoznak, akárhol és akármelly kellemetes állapotban légyenek-is, de ugyan még-is ö-magokat tsak bujdosóknak és idegeneknek alítják; bizony hát az igaz Kereſztyén Ember-is a' maga valóságos Hazájának méltán tsak az Eget tartja; mert valameddig azon kivül vagyon, bátor állapotja jól folyjon-is, de ugyan tsak ezt kell mondania: *Jaj nékem hogy ſzámkivetett vagyok a' Mé'sek' nemzetsége között, és lakom a' Kédár' Sátori között.* 'Sólt. CXX. 5. és iſmét a' mi vagyon 'Sólt. XXXIX. 13. *Hallgasd-meg URam az én könyörgéſemet, és vedd füledbe az én kiáltáſomat; mert én te elötted jövevény vagyok és 'sellér, miképen minden én Atyáim.* (3.) Ha még-is Hazájának tartja azt akárki-is, a' mellyhez olly erös ſzeretettel ragaſzkodik, hogy valahányſzor azon kivül lenni találtatik, ſzíve ſzüntelenül tsak arra ſzakad és vágyódik, a' Poétának ama' ſzava ſzerént:

Neſcio qua Natale Solum dulcedine cunctos
Allicit, immemores nec ſinit eſſe ſui.

az az: Született Földünknek olly nagy Édeſsége,
Ne légyen hogy ſoha feledékenysége.

Vagyon hát a' Kereſztyén Embernek oka arra, hogy maga' Hazájának az Eget eſmérje; mivelhogy valameddig azon kivül jár és kél, ſzívének kivánsági tsak az Ég felé emelkednek: ott lévén az ö ſzíve, az holott vagyon az ö kíntse. *Mát.* VI. 21. Minekokáért ottan ottan magában ezt énekli: *Vallyon mikor mehetek-el, hogy bé-mutaſſam magamat az ISTENnek eleibe?* 'Sólt. XLII. 3. És végezetre (4.) ha igaz Haza' Fiának tartatik az, a' ki maga elött viſelvén ama' Mondáſt: *Cui peregrinatio dulcis eſt, non amat Patriam.* az az: 'A' ki a' bujdosáſt igen kedvelli, az a' maga Hazáját nem ſzereti. azért ſoha az idegen Földnek gyönyörüségeivel magát ugy

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

le-kötöztetni nem engedi, hogy a' maga Hazájában lévö tulajdon Nemzetségét, Jóſágát és Örökségét azoknál inkább ne kedvellje; nintsen hát a' Kereſztyén Embernek-is igaz Hazája máſutt hanem tsak az Égben, ugymint a' ki nem hogy e' Földön de még az Égben-is az Egy ISTENen kivül ſenkiben-is nem gyönyörködik; Éive és nyelve ISTEN előtt ekképen énekelvén: *Kitsoda vólna nékem a' Mennyekben Te náladnál több? és Te náladnál egyébben nem gyönyörködöm e' Földön.* 's a' t. 'Sólt. LXXIII. 25, 26. A' mint ez Igéket moſtani Elmélkedéſemnek Fundamentomául Előttetek mindjárt el-olvaſtam.

Szavai e' mi Letzkénk, Sz Sz. H H. egy Kegyes és az ISTEN' *Sanctuariumába*, ℣. 17. nem tsak bé-lépett 's bé-tekíntett, hanem ugyan abban az ISTEN'-Utainak feddhetetlen egyeneſségére meg-is tanittatott Léleknek: ki e' világi Életnek fojtogató keſerüségei, és még az izmoſabb Hiveket-is tsak nem hanyatláſra kénſeritö kisírtetei között fejét végre diadalommal fel-emelvén, miben légyen az ö egyetlen-egy tökéletes Boldogsága, és minden eddig által-ment hányattatáſinak kedvetlenségeit véle könnyen el-felejtető tsendes Rév-partja: igen fontos beſzédekkel ki-fejezte.

Mellyeket midön, e' gyáſzos Koporsóban, meg-hidegült Tetemeire nézve tsendes álomra ereſzkedett, Lelkére nézve pediglen az ö ISTENéhez viſſza-tért, Néhai Méltóságos Született Gróf Bethleni BETHLEN KLÁRA UR-Aſſzony: amaz halhatatlan emlekezetü Igaz Izraelita Nathánaelnek, Néhai Méltósagos R. Sz. B. Grof Széki TELEKI MIHÁLY Urnak, 24. Eſztendeig Élete' Hiv Parja,, azután pediglen ſínte 10. Eſztendöknek el folyáſok alatt igazán özvegylett Özvegye, 's a' t. még e' Siralomnak Völgye között bujdostában, maga tulajdon pennájával a' végre jegyzett-fel, hogy az ö Utólsó Tiſztelségének meg-adásakor, e' Sz. Beſzédekből lenne az egyik Halotti Tanitás; óh melly tiſzta nap-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

nap-fényben tette, mind az ö Világi egéſz Életét ſokképen oſtromlott kemény kisírteteknek sürüségét, mind pedig az egy ISTENben helyheztetett erös Bizodalommal ugyan azokon vett boldog és ditsöséges Gyözedelmet! Vajha aztis, a' kit ezeknek ki-beſzélléſekre ö-maga rendelt, ſzándékának ſzentségét egéſzen bé-töltö el-találáſſal intézhette vólna!

De hajtsunk fejet kivánságának, és az elönkbe irtt Sz. Letzkének igaz értelmét kereſsük-fel: e' végre I-ben-is, ez egéſz 'Sóltárnak Fövebb Tzéljáról, és a' Letzkének attól való Függéséröl; II-ſzor pediglen a' kezünk alá vett Beſzédekben ki-fejeztetett fontos Igazságokról rövideden értekezvén.

I. Meg-nyugodott már régtöl' fogva ſok Sz. Irás Magyarázóknak elméjek abban, hogy ha ſzintén az O Teſtamentomi Sz. Iráſoknak az a' ſzakaſzſza-is, a' melly 'Sóltárok' Könyvének neveztetik, igen ſok réſzeire nézve, méltán a' valóságos Prófétziák közzé ſzámláltathatik; e' kezünk alá vett LXXIII-dik 'Sóltár mindazáltal, épen tsak azoknak rendiben vagyon, mellyek minden jövendöre való mutatás nélkül, tsupán *in Moralibus et Dogmaticis*, a' Kegyeſségre és az Idveſségre rartozó Igazságoknak tanitásában foglalatoſok: nevezeteſen ennek fö Tzélja a' lévén, hogy amaz igen régi és töviſſes Kérdéſt, melly felöl még a' Pogányoknak régi Böltseik-is nagy ſerénységgel tudakozódtak: *Cur malis bene, et bonis male?* Vallyon mi az oka, hogy e' Világban gyakorta a' gonoſzok ſzerentséſek, a' jok pediglen nyomoruságot ſzenvedni kénſzeríttetnek? és a' mellyet maga a' Bölts Salamon-is, mint kivaltképen-való nehézséget, elö-hozott, Préd. III. 16 és VIII. 14. voltaképen meg fejtse, és az ebböl ſzármazott kisírtetek ellen az igaz Híveket meg-erösítse De nem lehet, Kereſztyének! hogy én-is e' velekedétnek egyeneſen alája irjak; mert minekutánna e' 'Sóltár felöl való vi'sgálódásban, voltaké-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

taképen elmémre vettem, *egy felöl* ugyan, hogy ennek a' 'Sóltárnak Szerzöje vagy Irója légyen az Ásáf, ki Dávid Király' idejében élt, és vólt az UR' Házában Éneklö és Muſikáló Lévitáknak egyik nevezetes Fejedelmek. 1Krón. VI. 31, 39. *más-felöl* pediglen, hogy a' minémü gyáſzos és ſiralmas állapotja az ISTEN' Szövetséges Népének, az ö ſzíveket tiſztan tartó Izraelitáknak, ebben a' 'Sóltárban rajzoltatik, ugymint a' mellyben az igaz Vallás és a' valóságos Kegyeſség merö tsufságnak tartattatnék; az iſtentelenség pediglen és a' kép-mutatás ſzerinſzerte uralkodnék: azt a' Dávid Király' idejében épen nem találhatjuk; innen úgy ítélek, hogy ebben a' 'Sóltárban a' Kegyes Ásáf, ugymint a' ki nem tsak Éneklö Meſter, hanem ugyan valóságos *Próféta*-is vólt, a' mint világoſon neveztetik 2Krón. XXIX. 30. a' Prófétáláſnak Lelkétöl indittatván, nézett az ö elméjének ſzemeivel egyeneſen azokra a' ſzomoru napokra, mellyekre ö-utánna ſok idövel az Izrael Népe jutott vala, elöſzör ugyan a' Babiloniai Fogságban, azután pediglen az *Antiochus Epiphanes* idejében.

Mert vallyon kitsoda jártas az O Teſtamentomi Hiſtoriákban, a' ki nem tudná, hogy az ISTEN' Szövetséges Népének, az Izraelnek, ſok ideig tartott ſzerentsés állapotját, a' kisírteteknek ſetét éjtſzakája föképen akkor borította-bé, midön ama' Babiloniai nagy Király, a' Nabukodonozor, az ellene pártot ütött 'Sidó Népnek Királyját a' 'Sedekiáſt el-fogatván, elöſzör annak Fiait ſzemei elött meg-öleté, azután pediglen ſzemeit ki-tojatván, értz békókba verve Babiloniába küldé, és oſztán kevés idö múlva, az egéſz Jeru'salem Városát tüzzel meg-égeté, annak minden kö-falait köröskörnyül le-rontatván, és még az abban Világ' tsudajára épült ditsöséges Templomot-is elöſzör fel-prédalvan vegre egéſzen hamuvá tévé. 2Kir. XXV. 1-10. Nehezítvén mind ezeknek környüségeket, az ennyi vészedelmek között is

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

zött-is meg-maradott Isten-félöknek szemek elött az, hogy az Istени Tiszteletnek nem tsak külsö gyakorlásától meg-fosztatva lenni, 'Sólt. CXXXVI. hanem még a' Lelki-esméreten való uralkodásnak nehéz jármát-is nyakokon viselni kénszerittetnének: midön a' Királyi Petsétes Parantsolatok, néha világosson ezt hirdetnék: *Valaki a' Királytól fel-emeltetett arany Álló-Képet, térdre esvén, nem imádja, azon órában bé-vettetik az égö tüzes kementzébe.* Dán. III. 5, 6. néha pediglen még ennél-is rettentöbb tsattogással ekképen meny-dörögnének: *Valaki kér kérot valamelly Istentöl harmintz napig, hanem tsak a' Királytól, vettessék legottan az oroszlánoknak barlangjokba.* Dán. VI. 7. Annyira, hogy a' mit régenten *Democles*, az Athénásbélieknek elsö Törvény-adója, *Draco* felöl, mondott vala: *Draconem Leges suas non atramento sed sanguine scripsisse*; az az, hogy a' Drákó a' maga Törvényeit nem tentával hanem Ember' vérrel irta vólna: az ezekröl a' Parantsolatokról fokkal igazábban mondathatnék.

De nem vala még itt vége az ISTEN' Szövetséges Népe' gyászos és rettegtetö Éltzakájának; mert noha a' Babiloniai Keserves Fogságból, Hetven Esztendöknek el-folyások után, Haza botsáttatván, vala-is egy ideig tartott pihenése, mellyben a' Jéru'sálem Városa és a' Templom ujonnan meg-épitteték; azután mindazonáltal, mintegy 350 Esztendökkel, épen hasonló kisértetekkel küszködni kénszeritteték: nevezetesen amaz híres Siriai Királynak, az *Antiochus Epiphanes*nek idejében és birodalma alatt: kinek ki-beszéllhetetlen dühösége, nem tsak Jéru'sálem Városát viszontag fegyverre hanyá, tsak három napok alatt szinte nyóltzvan ezer Lelkeket abból ki-fogyatván, és az ISTENnek Szent Templomát is meg-fertézteté, azt a' Pogányok Bálványának az Olimpiai Jupiternek szenteltetvén, hanem ennekfelette szerte-széllyel a' 'Sidókat az ö tulajdon Vallá-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

ſoknak meg-tagadására, a' Bálványok előtt való áldozásra, és a' Bakhus Innepe' pompájának járására, tüzzel és vaſſal kenſzerité. 1 Makhab. V. és VI.

Melly ſzomoru napokban annakokáért, a' mint az ö ſziveket tiſztán tarto Izraélitáknak valóban ſzájokba illett az a' keſerves panaſzolkodás, mellyel az Á'ſáf Próféta, e' kezünk alatt lévö 'Sóltárban, a' kisírteteknek terhe alatt tsüggedezö Kegyes Lelket ekképen hozta-bé ſzólani: *Bizony jó az ISTEN az Izraelnek; de a' mi én reám néz, tsak nem meg-hanyatlottak az én lábaim*, és tsak nem illyen ſzókra fokadtam: *Hijában tartottam tiſztán az én ſzivemet, és hijában moſtam ártatlanságban az én kezeimet; mert mindennap nyomorgattatom, és minden reggel oſtoroztatom.* ℣. 1, 2, 23, 14. Ugy az Á'ſáf Prófétának nyelvét és pennáját igazgato Iſteni Böltseſséghez igen illendö vólt az, hogy már akkor elöre ki-fejezze, miképen kelljen és leheſſen az ISTEN' igaz imádóinak, mind azokban a' nehéz kisírtetekben, magokat hathatóſon vigaſztalni, és az Egy ISTENben helyheztetett erös Bizodalommal mind azokban diadalmaſokká lenni.

Es ezek ugyan, Kereſztyének! e' kezünk alatt lévö Sóltárnak közelebb való Tzélját eléggé ki-mútatják. De ſzükség hogy még itt-is egéſzen meg ne nyugodjunk, hanem elméinkel egy kevéſsé feljebb emelkedjünk. Meg-esmertek tudnillik már régtöl fogva a' ſzemeſebb Sz. Irás Magyarázók azt, hogy mivel az ISTEN' Beſzédének, a' Sz. Irásnak, egyik Tzimeres Méltósága, melly azt minden régi Pogányoknak vagy akármelly Világi Tudóſoknak Irásaiktól vóltaképen meg-külömbözteti, egyeneſen abban áll, hogy midön a' világi Emberektöl iratott Hiſtoriák tsupán tsak az el-múlt viſelt dolgoknak elö-ſzámlálási, ellenben a' Sz. Irásban bé-foglaltatott Hiſtoriák, egyſzersmind Prófétziak-is, az az, a' jövendö haſonló dolgoknak le-rajzolási; azért

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

azért valamelly régi Jövendöléſek az ISTEN' hajdani Szövetséges Népének, az Izraelnek, vagy a' Babiloniai Fogságban, vagy az Antiokhus Epifanes' idejében következett, és már bé-is tellyeſedett ſiralmas állapotját le-feſtették, mind azok egyaránt'smind néztenek a' Lelki Izraelnek, tudnillik az Uj Teſtamentomi Anyaſzentegyháznak, azokra a' gyáſzos napjaira-is, mellyeknek amaz elsök képét viſelték. Mellyekből egyeneſen a' jö-ki, hogy tehát e' mi 'Soltárunk-is, a' mint közelebb és mintegy Betü ſzerént, a' régi Izraelnek már meg-nevezett állápotjára, úgy távoljabb és Lelkiképen az Uj Teſtamentomi Anyaſzentegyháznak azokra a' napjaira intéztetett, mellyek a' valóságban vagy a' Babiloniai Fogságnak vagy az Antiokhus' idejének egéſzen meg-felelnek. Ezt pedig annyival inkább el-mondhatjuk, mivel látjuk hogy a' régi Prófétáknak Iráſaik tellyeſek azokkal a' jövendöléſekkel, mellyek az Uj Teſtamentomi idonek bizonyos ſzakaſzait ugy rajzolják, mint a' mellyekben, midön amaz Eſában ülö Aſzſzonyi-állat, mellynek neve *Impietas* Iſtentelenség, más két Gólya-ſzárnyakkal biró Aſzſzonyi-állatoktól az Ég és a' Föld közzé fel-emeltetvén, a' Sinéárnak Földébe, az az, Babiloniába vitettetett, hogy ott állandó háza légyen, *Zakh. V. 5, 's köv.* akkor ellenben a' KRISTUS JE'SUSnak igaz Jegyeſe, ruháját le-vetkezvén és mély álomra ereſzkedvén, kevés idö múlva magát olly Városban lenni találta, mellynek Örizöitöl, tsak azért hogy az ö Szerelmeſét, a' KRISTUS JÉ'SUSt, annak Utzáin kiáltozva kereſte, keményen meg-verettetett és meg-is ſebesíttetett. *Ének. V.* 1-7. és a' melly Város világoſon Babilonnak neveztetik *Jelen. XIV.* 8. Lévén itt-is, nem különben mint feljebb a' régi Babilonról meg-jegyzettük, kemény Parantsolattal ki-adattatva, hogy *valakik a' Fenevadnak képét nem imádándják, meg-öletteſſenek.* És hogy *ſenki ſe ne vehessen ſe el ne adhaſſon ſemmit, hanem tsak a' kin vagyon a' Fe-*

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

nevadnak bélyege. Jelen. XIII. 15, 17. Mellyek mindnyájan, vallyon nem a' Lelki-esméreten való uralkodásnak épen az *Antiochus Epiphanes'* vagy inkább *Epimanes'* dühösségéhez hasonló kegyetlenségei? És vallyon egészen bétöltenek-é az Uj Testamentomnak abban az idejében, midön a' Keresztyén vért szomjuhozó Pogány Imperatoroknak Parantsolatjokból ama' nem tentával hanem ugyan vérrel iratott Törvények hallattattak: *Christiani ad Metalla! Christiani ad Leones!* az az, A' Keresztyének a' Bányakba és az Oroszlánoknak szájokba vetteſſenek! Én ezt immár most nem vi'sgálom; elég azt meg-jegyeznem, hogy ha az Uj Testamentomi Eklésianak ez illyen szomoru állapotja felöl, maga a' Szent Lélek ISTEN, a' Sz. János Apostol által, vilagosson ezt mondatta: *Itt tetszik-meg a' Szenteknek Hitek és Békeséges-türések.* Jelen. XIII. 10. vagy a' mint XIV. 12. vagyon, *Itt tetszik-meg kik tartják-meg az ISTENnek Parantsolatit és a' JÉSUSnák Hitit.* bizony igen méltó vala, hogy ez időbéli nehéz kisírtetek ellen, az igaz Hivek jó eleve meg-erösíttetnének: meg-tanittatván vóltaképen arra, hogy az ISTENnek a' maga Népéhez, a' Lelki Izraelhez, meg-bizonyittatni szokott Jóságával nem ellenkezik semmit-is az, hogy ezek ollykor e' Világon *minden napon nyomorgattatnak és minden reggel oſtoroztatnak*, söt ugyan *egész napon meg-ölettetnek.* Róm. VIII. 36. 'Sólt. XLIV. 23. midön ellenben az hitetlenek és a' képmútatók minden dolgaikban szerentsések és nagy méltóságra emeltetnek.

Mellyekből immár e' kezünk alatt lévő 'Sóltárnak tulajdon Tzélja, úgy vélem, elég világos. De tudom mit forgat itt ezek ellen, az e' mai Világban igen labra kapott Eszelősség: Vallyon, ugymond, ez-é hát az a' méllységes Böltseség, mellyet csak az ISTEN' Lelkének sugallásából kelle az Á'sáf Prophétának, mind magának meg-tanúlni,

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

ni, mind pedig máſoknak tanitani; hogy a' kisírtetek között tsüggedezök, azzal, mintegy *Antidotum*mal, hathatós orvoſsággal meg-erösítteſſenek? Hiſzem ezt már régen tsak a' Terméſzet' Világánál járó Pogányok-is eléggé fel-találták? De légyetek tsendeſségben, óh jó Emberek! a' mig erre meg-felelek. Ugy vagyon, eſmméretes tsak nem mindenek elött, hogy egyebeket ne emlitsek, ama' Római Pogány Filó'sófus, a' *Seneca*, a' ki erröl a' dologról egy egéſz Könyvet irt, annak ſzemöldökére illyetén Titulusſt függeſztvén-fel: *Quare Bonis Viris Mala accidant, quum ſit Providentia?* az az, Mi az oka hogy a' Jó Emberek ſok Gonoſzokat ſzenvednek, ha vagyon Iſteni Gondviſelés? melly Könyvet a' Tudós *Lipſius*, *Aureus Libellus*nak, Arany betükre méltó Könyvetskének, ama' Keresztyén *Cicero*, a' *Lactantius*, pediglen, tsak nem Iſteni ihlésböl iratottnak neveztenek, és a' melly, kétség nélkül, egyik oka vólt, hogy némelly régi Tudóſok ezt a' *Senecat* a' Keresztyének közzé ſzámlálták, azt állatván felöle, hogy ö a' Sz. Pál Apoſtollal Levélbéli *Commercium*ot tartott, és ö-töle ſok igazságokra meg-taníttatott vólna: az honnan még a' Nagy *Hieronymus*-is ötet egyeneſen a' Keresztyén Iróknak Laiſtromokba irta. De hibázott ebben, kétség nélkül, a' külömben Tudós *Hieronymus*, és melly ſikámló helyen álljon akármelly Tudomany-is, melly tsak a' régi Pátereknek, Keresztyén Tudóſoknak, ez vagy amaz Mondáſokon fundáltatott, eléggé meg-mútatta. Hibáztanak azok-is egyetemben, a' kik ugy iteltek, hogy a' Pogány *Seneca* az ö meg-nevezett Könyvének homlokára függeſztett Kérdéſt vóltaképen meg-fejtette vólna. Én bizony minekutánna ez egéſz Könyvet figyelmeteſen meg-olvaſtam, egyeneſen azt találtam, hogy a' mit maga ezen *Seneca* máſok felöl mondott, midön a' régi Böltseknek nagy rétzét azokhoz haſonlította, a' kik a' Közönséges Játék-nézö hellyre nem azért mennek,

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

nek, hogy ott valamit láthaſſanak, hanem hogy inkább ö-magok máſoktól láttaſſanak: azt ö-felöle-is méltán el-mondhatni. Ugymint a' ki, valamelly eröségekkel, az ö meg-nevezett Könyvében, hoſſzaſon mútogatja, hogy a' melly Gonoſzokat a' Jó Emberek e' Világon ſzenvedni kénſzerítettetnek, valójában nem gonoſzok: mind azok egyetemben arra tzéloznak, hogy amaz hires *Stoica Patientia*nak mindeneken gyözedelmeskedö méltóságát mútogaſſák és tsudáltaſſák, tudnillik azt a' vakmerö meg-átalkodáſt inkább mintſem békeſséges Türéſt, mellynek fundamentoma ama' ſzörnyü *Fatum Stoicum*, vagy-is az a' Tudomány, melly azt tanítja, hogy e' világi minden dolgoknak egymás után való következések, olly változhatatlan Törvénytöl függenek, a' mellynek maga-is az ISTEN alája rekeſztetett: midön, a' mint maga *Seneca* mondja, *Quicquid eſt, quod nos ſic vivere, ſic mori juſſit, eadem neceſſitate et Deos alligat.* az az, *Akarmi légyen az, a' mi nékünk igy élnünk és igy meg-halnunk parantsolja, az ömagokat az Iſteneket-is haſonló változhatatlansággal le-kötötte.* Melly Tudomány mivel a' Felséges ISTENnek mindenekre ki-terjedö Szabados Uraságát és Bölts Igazgatását egéſzen fel-fordítja; bizony a' fel-tett Nehézség iránt a' Lelki-eſméretet eléggé meg nem nyugtathatja. A' mint erröl maga-is végre a' *Seneca*, mintegy maga ellen, bizonyságot tett, midön ez ö egéſz Diſputatioját olly ſzörnyü és képtelen dolgoknak állatasával végezte-bé, mellyek az ISTENnek Esméretét és a' Kegyeſséget az Embereknek ſzivekböl egéſzen ki-gyomlálják. Egy-felöl ugyan az ISTENt, a' gonoſzoknak el-fordításában való tehetetlensége felöl illyetén vallást tenni kénſzerítvén: *Quia non poteram vos iſtis* (malis) *jubducere; animos veſtros adverſus omnia armavi. Ferte fortiter: hoc eſt quo Deum antecedatis.* az az, *Mivel titeket*, öh Jó Emberek! *a' gonoſzok alól ki-vennem nem lehetett; azért a' ti elmeiteket mina azok*

elien

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

ellen meg-erösítettem. Szenvedjétek azokat erös elmével, és így az ISTENt-is felül múljátok. Más-felöl pediglen az Embereket arra ſzabadítván, hogy ha ugyan valaki e' Világban a' nyomoruságokkal meg-hartzolni, és azoknak fájdalom nélkül való viſeléſekkel igaz Filo'sófusnak eſmértetni nem akarna; tehát, kezében vagyon kinek-kinek a' maga Élete, hogy azt midön tetſzik el-fogyaſſa, és így a' nyomoruságoknak ſzenvedéſe alól magát ki-ragadhaſſa. *Si pugnare non vultis, licet fugere; quum ex omnibus neceſſariis nihil ſit facilius quam mori.* *Ha*, ugy mond, *hartzolni nem akartok, ſzabad a' hartz elöl el-futni; mivel minden ſükséges dolgok között ſemmi-is könnyebb nintsen mint meghalni.* Tudnillik ide keile ki-menni annak az egéſz Böltseſségnek, melly az ISTEN' Utai felöl való értekezésben, tsak a' magára hagyatott Emberi Okoskodásnak ſetétes Világától vezéreltetik. Eredjetek azért immár a' Sz. Irásnak olvasásában meg-tsömörlött, és annak helyjébe *Senecát, Epictetust*, és más efféléket kommendáló Világ' Fiai! Ez a' ti mélységes Böltseſségteknek gyönyörüséges gyümöltse: *Si pugnare non vultis, licet fugere:* Ha hartzolni nem akartok, ſzabad el-futni, az az, magatokat tulajdon kezeitekkel meg-ölni. Oh minden Kegyeſségnek söt a' Külsö Társaságnak-is épen torkát metſzö Tudomány!

Én azért a' Kegyes Á'sáffal együtt úgy tartom, hogy a' fel-tett Kérdésnek valóságos meg-fejtéſe nem máſutt hanem az ISTEN' *Sanctuarium*ában, Szentséges Helyjében taníttatik, ℣. 17. Itt lévén egéſz eröben ki-nyilatkoztatva azok a' nevezetes Igazságok, mellyek vóltaképen meg-mútatják, hogy az ö ſíveket tiſztán tartó Embereknek világi nyomoruságok 's ſzenvedéſek, az ISTENnek Jóságával 's Gondviſelésének Szentségével ſemmiképen nem ellenkeznek. És a' melly Igazságoknak *Egyike* az: Hogy ha ſzintén a' Bölts ISTEN, a' maga e' Földön vitézkedö Anya-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

nya ſentegyházának meg-próbáltatására, az ö Lelki Országának ellenségeit annyira botsátja-is, hogy *az ö ſájokat* olykor *az Égbe tegyék*, *és az ö nyelvek az egéſz Földet bé-járja*, ℣. 9. az az, hogy *e' Földnek lakoſit el-hiteſsék*, *és* még *az Égből-is tüzet ſállitsanak*, Jelen. XIII. 13, 14. *magokat fel-emelvén mind az ellen*, *valami ISTENnek neveztetik.* 2Theſſ. II. 4. Vagyon mindazonáltal azoknak az ISTENtöl meg-határoztatott *Végek*, ℣. 17. a' mikor *nyakra före le-vettetnek*, *és egy ſempillantásban meg-eméſztetnek.* ℣. 18, 19. midön ama' Hufan-négy Vének a' valóságban ezt kiáltják: *Hálákat adunk Tenéked URam*, *Mindenható ISTEN!* *mert a' Te nagy birodalmodat kezedhez vetted*, *és a' Te orſzágláſodat el-kezdetted; hogy jutalmat adj a' Te ſolgaidnak*, *a' Prófétáknak és a' Szenteknek*, *és a' kik a' Te Nevedet félik; és el-veſeſſed azokat*, *a' kik a' Földet el-puſztitják.* Jelen. XI. 16,-18. A' *Második* ide tartozó Igazság pediglen ez: hogy az Iſteni Gondviſelésnek egéſz Theatruma nem ſzoríttatott ingyen-is csak e' Világi Életnek keskeny határi közzé; hanem annak ſokkal nagyobb réſze ki-terjed a' jövendö Életre, mellyben, a' kik e' Földön a' nyomorúságok által megpróbáltattak, azok örök jutalommal meg-ajándékoztatnak, az Iſtentelenek pediglen mélto büntetéſek alá rekeſztetnek: midön a' ſok nyavalyákat 's tsufoltatáſokat ſzenvedett ſzegény Lázárt kebelében nyugoto Ábrahám a' Pokolból kiáltó Gazdagnak egéſz eröben ezt feleli: *Fiam! emlekezzél-meg róla*, *hogy a' te javaidat el-vetted a' te életedben*, *a' Lázár pediglen az ö nyavalyáit;* minekokáért *moſtan ez vigaſztaltatik*, *te pedig gyötrettetel.* Luk. XVI. 25.

És ezek a' két ſarkalatos Igazságok azok, a' mellyek a' miképen csak az ISTEN' *Sanctuarium*ában, a' Sz. Irasnak ISTENtöl ſármazott Könyveiben tanittatnak, ugy valóban elégségeſek, hogy az Iſteni Gondviſelésnek Szentségét és Igazságát meg-állítsák, és a' meg-nevezett töviſſes Ker-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Kérdésnek meg-fejtésére útat nyissanak; mellyet noha a' *Seneca* az ö könyvének homlokára tettetesen fel-függeſztett, de elégedendöképen meg nem fejtett. Ugyan e' két ſarkalatos Igazságokból, mint meg-annyi bövséges folyamatu Forráſokból, tsergedezvén-ki egyeneſen azok a' Tizen-egy Okok-is, mellyekkel, már a' Negyedik *Seculum*nak vége felé, ama' mind Tudománnyal, mind Kegyeſséggel, mind pedig tsudára méltó Ékeſen-ſzóláſsal, magának örökké-tartó Nevet érdemlett *Johannes Cryſoſtomus*, hatalmaſon meg-mútogatta: hogy midön ISTEN e' Világon a' Kegyes Embereket keſerüségekkel illettetni meg-engedi, azt igen böltsen és ſzentül tselekeſzi; a' mint azokat az Okokat, ama' nagy emlekezetü V-dik KÁROLY Tsáſzárnak Udvari Frédikátora, a' Tudós Guevarai Antal, a' *Cryſoſtomus*' Munkáiból öſzve-ſzedte, és bövebben ki beſzéllette (*Epiſt. et Diſſert. P.* III.) és a' mellyek közzül a' Tizediket (hogy ez egyet Jelül en lítsem) ekképen fejezte-ki: *Expedit iis ipſis, qui DEO chari ſunt, ita in hac vita purgari; ut quum e Corporis vinculis exceſſerint, nulla alia purgatione egentes, ſine ulla mora, in cœlum evolare poſſint.* az az, *Haſznál*, úgy mond, *az ISTEN elött kedveſeknek, e' Világi életben a' ſzenvedéſek által meg-tiſztittatni; hogy midön a' Teſtböl ki-költöznek, ſemmi egyéb tiſztúlás nélkül nem ſzukölködvén, minden kéſedelem nélkül, az Egbe bé mehéſſenek.*

De nem ſzükség hogy már ezeket bövebben mútogasſam. Bizonyságot téſzen mind ezekröl, az igaz Híveknek képekben ſzóló Á'sáf Próféta, midön a' fel-tett Igazságoknak meg-tanúlása után, az ö elméjének minden haborúit melly igen meg-gyözte és az ISTENnek Jóságában melly tökéletesen meg-nyugodott légyen; azt mint egy ditsekedéſſel, ekképen fejezi-ki: *Kitsoda vólna nékem Te náladnál több az Egekben?* 's a' t.

II. Mellyekben minémü fontos igazságokat foglaljonbé, láſsuk immár rövideden. Vagyon az elsöbb rendü Sz.

Irás

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Iras Magyarázók között egy igen Tudós Ember, a' ki az Á'sáf Prófétának ezen szavait: *Kitsoda nékem a' Mennyekben?* úgy véli, mintha ezekkel a' maga nyavalyásságának megesmérését akarta vólna ki-fejezni, illyetén értelemmel: Vallyon mitsoda jussom lehetne nékem arra, hogy az ISTEN ellen zugolódjam, és az ö utaiban gántsot kereſſek? hiszem én semmire kellö nyavalyás bünös vagyok, a' kinek az Égben semmim és senkim nintsen, mivelhogy magát-is az ISTENt az én büneimmel ellenségemmé tettem. De nem egyez-meg e magyarázat a' Próféta' szavainak a' feljebbektöl való függésével, a' melly inkább azt kivánja, hogy ezeket úgy vegyük, mint az igaz Hívö Embernek olly tellyes *Reſolutió*ját, mellyben magát arra ajánlja, hogy minekutánna az ISTEN' Utainak Szentségét és Igazságát, mind az Híveknek ollykori szenvedésekben, mind pedig az Hitetleneknek ideig tartó szerentséjekben, által-látta 's meg-tanúlta; már minden ö gyönyörüségét 's boldogságát csak az egy Istennek szeretetiben keresi és találja. Akár fordítsuk e' betzédeket, egy Tudós Emberrel, illyeténképen: *Qualis es mihi in Cœlis*, o Deus? *profecto quum apud Te ſum, Terra me non delectat.* az az: *Ah minémü vagy Te*, Én ISTENem! *az Egekben? Bizony midön Te-veled vagyok*, tudnillik Tégedet voltaképen meg-gondollak; *a' Föld engemet nem gyönyörködtet.* Akár pediglen a' mi Magyar Fordítónknak Fordítása mellett maradjunk: melly-is énnékem inkább tetzik. Tudnillik, ha szintén a' Sz. Irásban gyakorta az *Égnek* és a' *Földnek* nevezeti alatt ez egész Világnak alkotványa szokott-is ki-fejeztetni; vólt mindazonáltal itten különös oka, miért hogy a' Próféta az Eget és a' Földet ki nevezze: jelentvén ezzel világoſon, hogy ö az ISTEN' Szeretetinek 's Tiszteletinek egyenes útából sem a' *Superſtitio*ra, a' Vak és babonás buzgóságra, sem az *Atheiſmus*ra, az Istennek meg-tagadására, ki nem hajol: midön sem azokhoz a' költött Istenekhez nem ragasz-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

ragaſkodik, kikkel a' *Superſtitio* az Eget mintegy bé-töltötte, ſem pedig bizodalmát azokban a' dolgokban nem helyhezteti, mellyek a' Földiekhez ragadott Embereket *Atheiſmus*-ra, ISTENnek meg-tagadására kéſztetik 's el-is hajtják. Tudja azt, hogy az Egeknek ama' nemes Lakoſai, a' Szent Angyalok, ha ſzintén *az ISTENnek ortzája elött állanak*-is, *Mát* XVIII. 10. honnan gyakorta *ſzolgálatra ki-küldetnek*, *azokért kik az idveſségnek örököſi léſznek*, *'Sid.* I. 14. azok mindazonáltal az Emberektöl imádtatni nem kivánnak: úgymint a' kik közzül már régen egy a' Sz. János Apoſtolnak, a' ki ötet imádni akarja vala, kemény parantsolattal ezt mondotta: *Meg-láſd, hogy azt ne miveljed; mert én te ſzolga-tárſad vagyok: ISTENt imádjad. Jelen.* XIX. 10. XXII. 8. Tudja azt, hogy a' régi Szentek, minekutánna e' Földröl el-költöztek, a' magas Egekbe, *a' Ditsöségbe bé-vitettek*: *'Sid.* II. 10. és azért azokról ſoha nem külömben hanem nagy betsülettel emlekezik; de mindazonáltal ſegítségért azokhoz-is nem folyamodik: elméjében tartván azt, hogy miképen az igaz Hitnek ſenkiben az Egy ISTENen kivül határozódni nem lehet, úgy ſegítségül hívni-is máſt az Egy ISTENen kivül nem engedtetett, a' Sz. Pál Apoſtolnak ama' világos ſzava ſzerént: *Mimódon hívják ſegitségül azt, a' kiben nem hijéndenek? Róm.* X. 14. Ehez pediglen épen haſonló elmével vagyon azok felöl-is, mellyek e' Földön találtatnak: *Nem gyönyörködöm*, úgy mond, *e' Földön is Te náladnál egyébben.* vagy, hogy a' 'Sidó ſzókat ſzoroſsabban ki fejezzem, *Te veled együtt ſemmit e' Földön nem kedvellek.* Mert midön ama' régi Gyilkosnak, az Ördögnek, ſzokott útja az, hogy a' kiket a' költött Iſteneknek tiſzteletekre nem tsábithat, azokat a' Földi dolgoknak tiſztátalan ſzerelme által ISTENtöl el-ſzakaſztani igyekezze: midön *vagy* az ö tulajdon erejekkel, ſzentségekkel 's böltseségekkel magoknak hizelkedtetvén, magokat magoknak Iſteneikké tsináltatja; hogy az ö

 tulaj-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

tulajdon *Gyalomjoknak áldozzanak, és jó illatot tegyenek Hálójoknak. Hab.* I. 16. *vagy* pedig e' Világi vetzendö jóknak, méltóságnak, gazdagságnak forró szerelmével szíveket úgy bé-tölti, hogy azt már ISTENnek egészen ne adnassák, hanem ISTEN és e' Világ, vagy az hamis Mammon között két-felé oszszak: annyira, hogy ha szintén az ö szíveknek egyik rejtekében az ISTEN' Szeretetének néminémü gyenge tüze égni láttatik-is, a' másik mindazonáltal a' vetzendö dolgoknak tiztátalan kivánságával füstölögjön: és ha egyik szemek az ISTEN' Ditsöségére tzélozni láttatik-is, a' másik mindazonáltal e' Világnak kendözött ortzájára pillogasson. Mind ezeknek ellenében, az igaz Hívek magokat az Á'sáf Próféta által arra ajánlják, hogy miképen az Egekben úgy e' Földön-is soha semmit az ISTENnel egyenlöképen nem szeretnek: szemek elött viselvén szüntelenül a' Sz. Janos Apostolnak ama' mondását, hogy *ha valaki szereti e' Világot, nintsen abban az Atyának szerelme.* 1 *Ján* II. 15. és hogy az Esaiásnak szava szerént, *Minden test ollyan mint a' fü, és annak szépsége*, ereje, böltsesége, *mint a' mezei virág. Esa.* XL. 6. söt hogy minden ö igazságok *mint a' póknak hálója, mellyböl ruha nem lészen*, és senki azzal magát bé nem fedezheti. *Esa.* LIX. 6. Minekokáért, a' mint minden egyéb dolgokban, úgy kivált az Idvességnek munkájában, egyedül tsak azt éneklik, a' mi vagyon *Sólt.* CXV. 1. *Nem nékünk, URam! nem nékünk, hanem a' Te Nevednek adjad a' ditsöséget.* És, épen a' Sátánnak tüzes Nyilai közzé számlalják tsak azt-is, ha ollykor az ö szívekben tsak meg-fordul-is az a' gondolat, hogy az ö Idvességeket ne tsak az ISTEN' Kegyelmének hanem a' magok Erdemeknek-is tulajdonitsák. Minémü vala, nem olly igen régen, ama' Skotzia Országbéli Kegyes és Tudos Ember, *Johannes Knoxus*, ki felöl azt olvassuk, hogy midön az ö halálos beteg agyában, Életének utólsó Éjtszakáját, sok nehéz tusakodások

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

és

és egymáſt nyomban érö fohá[illegible]kodáſok között töltötte vólna; végre annak oka felöl meg-kérdettetvén, ekképen [illegible]ólott: Én ugyan, eddig el folyt világi egé[illegible] életemben, a' Sátánnak igen ſokféle kisérteteitöl érdekeltettem; mert néha, az én büneimet [illegible]ememre hányván, engemet kétségbe-esésre ö[illegible]tönözött: néha pediglen, e' Világnak ve[illegible]endö ditsöségét mutogatván, Hittöl-[illegible]akadásra kén[illegible]ergetett; de moſt mind ezeknél nehezebb oſtrommal támadott meg, azt akarván velem el hitetni, hogy én a' Kriſtus Jéſus' Flég-tétele nélkül-is, az én hüséges [illegible]olgálatomért, az örök Életet meg-érdemleném. De légyen halá az ISTENnek, ki engemet ezen is diadalmaſsá tett, e[illegible]embe juttatván olly Sz. Irásbéli Helyeket, mellyekkel e' reám lövellett Tüzes Nyilat vitéza verhettem.

De illeſsük immár K. H. az Á'ſáf Próféta' eddig megmagyarázott illy ditsöséges *Reſolutio*jának Fundamentomátis, mellyet ekképen ád elönkbe: *El-fogyatkozik az én Testem és az én Szívem, de az én Szívemnek Köſziklája és én Örökségem Te vagy, ISTEN! mindörökké.* Tudnillik, ha [illegible]intén e be[illegible]édeknek kezdetiben nintsen-is világoſon fel-téve ez az ö[illegible]ve-foglaló [illegible]ótska: *Mert*, avagy, *Ámbár;* ki tetſik mindazonáltal a' Próféta' [illegible]avainak egymásból való folyáſokból, hogy [illegible]avainak ezen Tzikkelyében, nem egyebet, hanem az ö mindjárt ki-mondott Vallás tételének fundamentomos okát fejezte-ki, mintha bövebb be[illegible]édekkel ekképen [illegible]ólott volna: Meg-feküt 's meg-nyugodott az én Lelkem tökéleteſen abban, hogy ſem Égen ſem Földön, Te rajtad kivül, óh én Iſtenem! ſenkiben és ſemmiben boldogságomat 's gyönyörüségemet ne kereſsem és ne helyheztetsem; *mert ámbár* mind Teſtem mind Szívem el-fogyatkozik-is: Teſtem ugyan, az egymáſt nyomban érö és végre a' Koporsóba bé-[illegible]állitó nyavalyáknak oſtromláſi által; Szívem pepediglen avagy Lelkem, a' rajtam ö[illegible]ve tsoportozott keſerüſé-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

rüségeknek 's kisérteteknek érzéséből, és e' világi minden gyönyörüség' hijábavalóságának esméretiből származott kivánsága miatt; tudom mindazonáltal hogy az én Szivemnek Kősziklája és én Örökségem, Te vagy ISTEN! mind örökké. Melly gyönyörüséges szavaiban, midőn az ISTENt *Szive' Erős Kőszik ájának*, és maga tulajdon *Örökségének*, vagy örökség szerént jutott Részének nevezi; óh melly fontos nevek alatt adja-elő, mind a' jelenvaló nyomorúságokon tellyes gyözedelmet vévő erös *Bizodalmát*, mind pedig jövendö örök boldogsága felöl való tsalhatatlan *Reménységét*! De a' mellyet immár bövebben világositanom az idönek rövidsége nem engedvén; légyen most az eddig mondottakból ez a'

TUDOMÁNY:

Az ISTEN' Jóságának igaz esméretire, és az Ö Utainak feddhetetlen Szentségére, vóltaképen meg-tanittatott Hivö Embernek, a' mint egy-felöl igen bizonyos és tsalhatatlan esmértetö Jele az, hogy ö sem Égen, sem Földön, az Egy ISTENen kivül, senkiben és semmiben tökéletes nyugodalmát 's boldogságát nem keresi 's nem találja; úgy más-felöl igen gyönyörüséges Gyümöltse, hogy e' világi Életnek semminémü keserüségeitöl 's kisirteteitöl meg nem győzettetik, sőt végre mind azokon, és még az Halálnak keserüségein is, ditsőségesen győzedelmeskedik.

Foly e' Tudománynak igazsága egyenesen a' Letzkéből, és azoknak, mellyeket eddig annak Magyarázatjara elö-adtam, épen Rövid-Summája. És bizony tsak ez az ISTEN' Jóságának 's Gondviselése' Szentségének igaz esméretiből származott Bizodalom és Reménség az, melly az Idvességnek örökösit valósággal meg-külömbözteti, nem tsak a' régi Pogányoknak magokat mutogató és ama' *Stoica Patientiával* kérkedö Böltseitöl: a' mint már feljebb meg-mutattam; hanem még a' Keresztyének között elo Hipokritaktól-is,

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

tól-is, kik az Anyaszentegyháznak külsö Társaságában mulatozván, ha szintén ollykor, mind az igaz Tudományról való vallás-tételekkel, mind pedig a' Kegyesség' külsö munkáinak gyakorlásival, merö azon ragyogó fényes Tsillagoknak láttatnak-is, égvén mint meg-annyi Szövétnekek; el-jö mindazáltal a' kisirteteknek setét éjtszakája, mellyben az Anyaszentegyháznak Egéröl szörnyüképen le-hullanak, nem külömben, mint amaz harmadik Angyalnak trombitálására az Égröl le-esett nagy Tsillag, mellynek neve *üröm* vala. *Jelen.* VIII. 10, 11. És ha szintén egy ideig az Anyaszentegyháznak mezejében szépen zöldellö Élö-fákká nevekednekis, de fel-kél amaz ártalmas hevet sütö Nap, és leg-ottan el-száradnak; mivelhogy nintsen elégedendö sem *gyökerek*, *sem nedvességek*, és a' *kisirteteknek idején el-szakadnak*. *Mát.* XIII. 6, 21. *Luk.* VIII 13 Midön ellenben az ISTEN' Utainak Szentségére vóltaképen meg-taníttatott igaz Hivek, ollyanok mint az ISTEN' Fiának jobb Kezében ragyogó fényes Tsillagok, *Jelen.* I. 16. mellyeknek ki-ható sugárait, soha sem a' nyomorúságoknak keményen fuvó szél-veszei, sem e' Világnak és a' Testnek hívságos gyönyörüségei, tellyességgel el nem olthatják; mivelhogy a' Világosságot teremtö ISTEN fénlik szüntelenül az ö szíveikben. 2*Kór.* IV. 6 Ollyanok mint a' Libánusnak mindenkor zöldellö Tzedrus-fai, *'Sólt.* XCII. 13. lévén az *Hit' Beszédének*, vagy a' *Valóságnak Gyökere* ö bennek. *Jób.* XIX. 28. Melly mivel nem ez alatson Földnek erei között, hanem a' Tsillagos Égnek boltozatján felül terjedett-el; azért azt tselekedi, hogy midön egyéb Emberek, már a' régi Aristotelesnek szava szerént-is, ollyanok mint meg-annyi Elö-fak; egyedül tsak az igaz Hivö Ember *Planta Cœlestis est*, ISTENnek Lelkétöl ültettetett Mennyei Plánta.

Serkenjetek-fel hát mostan mind ezeknek hallására, valakik még eddig az ISTEN' *Sanctuarium*ába bé nem nyitottatok,

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

tottatok, vagy ha talám abba mintegy múlólag bé-tekintettetek-is, az ISTEN' Jóságának igaz eſméretire mindazáltal meg nem taníttattatok; és ezért, ha talám vagy az Egben vagy a' Földön az egy Iſtenen kívül máſt nem eſmértek-is; mindazáltal, vagy a' magatok ſzeretete, vagy a' vezendö dolgoknak kivánsága ſziveiteket annyira bé-töltötte, hogy azt e' véſzen ISTENnek ne adhaſsátok, hanem Ö kozzörte és e' Világ között meg-oſztátok. Juſſon eſzetekbe ſzüntelenül az, hogy miképen régenten, a' Kanaán' Földének határi közzé már bé-érkezett, de annak el-foglalásától a' Jérikó Városa által meg-akadályoztatott Izrael népének, az Iſten keményen meg-parantsolta vala, hogy minekutánna azt a' Városſt tsudálatoſon meg vévnik, annak minden prédaibol ſenki ſemmit-is el ne végyen, hanem az egéſzen az URé légyen. *Jós.* VI. 17-24. úgy valakik ama' Mennyei Kanaánnak birására hivattattak, nem ſzabad azoknak e' Világnak vagy a' Jérikónak vezendö ditsöségei és hijában-való pompái közzül ſemmit is meg-ſzeretni és el venni; mert a' ki az ellen tselekeſzik, úgy jár mint az Ákhán, ki hogy a' mondott parantsolat ellen, a' Babiloniai köntöſt és az Arany vezſzot két ſzáz Sikluſokkal együtt el-vette, és így az ISTENnel mintegy meg-oſztozott vala, tüzzel meg égetteték. *Jós.* VII.

Ti pediglen az URban Szerelmes Atyámfiai! kik az Á'ſáf Prófétának igaz Tanitványi vagytok, légyetek továbbra-is az egy igaz ISTENnek minden e' Világi dolgok felett való ſzeretetében, és a' Jo Lelki-eſméretnek örizetében állhatatoſok; mert ha ſzintén e' Világnak, bizony a' Kereſztyénségnek e' mi idönkben igen meg sömörgözött ábrazatja nyilván azt kiványja-is, hogy az Antiokus Ep idejebéli ſzomoru napok vitzontag fel-deruljenek: hogy ama' valóságos *Purgatorium*nak tüze még egyſzer e' Födön meg-gyújtaſsék, hogy annak febes langja által az igaz Kereſztyénségnek tiſzta Aranya az hozza ragadott ſalakoktol meg-tiſztittatſsék:

a' makor

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

a' mikor talám a' Sátán Titeket Személy Szerént-is meg-kér, hogy mint a' gabonát meg-roſtáljon; *Luk.* XXII. 31. a' Könyörülö Fö Pap JÉSUS mindazáltal könyörög ISTEN elött érettetek, hogy a' Ti Hitetek el ne fogyjon, hanem minden kiſirtetekböl diadalmaſon ki-ſzabadúljon, hogy oſztán Ti-is ditsekedéſsel ezt mondhaſsátok: *El-fogyatkozik az én Teſtem és az én Lelkem, de az én Szívemnek Köſziklája és én Örökségem, Te vagy ISTEN! mind örökké.*

* * * *

Szemléljétek immár, Sz. H. velem együtt könyvező Szemeitekkel, vagy inkább Elméiteknek ki-nyilt ſzemeivel, e' Gyáſzos Theatrumra, mint egy Siralomnak Piatzára, kitétetett ſetétes Ágyas-házat, mellybe, ſok és ſullyos nyavalyáinak oſtromláſi által *el-fogyatkozott Teſtét*, a' végsö pihenésnek és meg újúlásnak reménsége alatt, bé-zároltatta, amaz ISTEN' *Sanctuariuma*ban taníttatott Kegyes Aſzſzonyságnak egyik igaz Tanitvány-Leánya, Néhai Mélt. Született Gróf Betnleni BETHLEN KLÁRA Ur Aſzſzony. Néhai Mélt. R. Sz. B. Gróf Széki TELEKI MIHÁLY Urnak, Felséges, Kegyelmes KIRÁLY ASZSZONYunk Erdélyi Gubernialis Tanáts-Ur Hivének, az Erdélyi *Provincialis Suprema Exactoria' Præſes*ének, Hazája' és az ISTEN Háza' Nagy Oſzlopának, 's a' t. Igaz Özvegye: Életében a' KRISTUS' Szegényeinek Kegyes Dajkája, nékem Jó Patrona-Aſzſzonyom; midön az ö gyözedelmes Lelke, a' ſok ſzenvedéſeknek kohában lett megſriſseltetése után, már amaz egy tökéletes Leg-föbb Jóval ſzoroſsan egyeſittetett, mellyröl egéſz Életében ezt énekelte: *A' Mennyekben Te vagy nékem Tsak egyedül én ISTE, Nem, Ez egéſz föld ön ſenki nintsen, Kit kivüled Lelkem kedvell.*

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

velljen: Ha el-fogy Testem és Lelkem, M'g-is vigasztalás szivembem. Kinek ha eddig el-tölt Világi Életének egész folyását az 'én gyengeségem le-rajzolhatná, és az Ö-benne állandó szálláſt talált Keresztyén Virtusokat ki-számlálhatná; óh melly eleven példában ki-mutatná mind azoknak igazságokat, mellyeket eddig elé, az ISTEN' *Sanctuarium*ába nem tsak bé-lépett 's bé-tekintett, hanem ugyan abban az ISTEN' Utainak Szentségére meg-is taníttatott Kegyes Léleknek ditsöséges *Resolutio*járól, és minden kisirteteknek szélvészei között állhatatosson meg-maradott ISTENhez való ragaszkodásáról, Előttetek beszéllettem. De nem lehet hogy én erre magamat reá igérjem, és Ti-is ezt én tölem nem várhatjátok. Mert azon kivül, hogy ezeknek egy részét másokra bizonnom szükséges és illendö, vallyon kitsoda vólna ennek végbe-vitelére egyedül elégséges? Ne végyek hát senkitöl is Ti-közzülletek olly itéletet, mintha vagy elmémnek vagy nyelvemnek fösvénységével, e' Boldog Léleknek igazán nyertt Ditséreteit meg-rsonkitani igyekezném; ha egyebeket el-mellözvén, rovideden tsak azokról emlekezem, mellyekkel mind az ö Ifjúi Szüzeségében, mind azután Házasági Életében, mind pedig végezetre igaz Özvegységében, tsalhatatlanúl meg mutatta, hogy az Ötet ostromló keserüségek soha Ötet az ö Szívének Köziklájáról le nem vethették. Mennyei Örökségének forró szeretetiben meg nem hütöttek.

Tudnillik az Ö Ifjúságának Szüzesége kezdetét vette vala, midön e' mostan folyó *Seculum*nak 2-dik Esztendejében, ama' b. e. Magyar *Catonak*, Néhai Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN MIKLOS Urnak, Nemes Erdély Országa akkori nagy Tudomanyú *Cancellarius*sának, mint Edes Atyjának, és Néhai Mélt. Gróf RHEDEI JULIA Ur-Aszszonynak, mint Edes Anyjának, igaz ISTENi Félelemmel ékeskedett

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

kedett Uri Házokban, e' Világnak Szövevényei közzé bélépék. De óh ISTEN' tsudálatos Gondviselésének mélységes Böltsessége! ſzinte tsak nem e' vala az Ö-véle való bajvivásra ki-rendeltt keſerüségekkel küſzködö Szenvedésének-is elsö kezdete. Mert kevés Eſztendök telének-el, a' midön elöſzör meg-nevezett Édes Atyjának, azután pediglen Édes Anyjának is, Ötet ſzépen nevelö és a' Kegyeſségnek kedveſen illatozó ſzépségeivel ékesgetö kezeiktöl meg foſztattatván, ſiralmas Árvaságra hagyattaték. E' vala mindazáltal az Ö-benne még gyenge korában ki-tündöklö ISTENi Kegyelmeſségnek hatható ſága, hogy ſem a' magára hagyatott Ifjúságnak zabolát nem könnyen ſzenvedö déltzegségétöl, ſem az Emberi oltalomtól meg-foſztatott Árvaságnak keſerüségeitöl meg nem gyözetteték, hanem még Ifjúságának virágzó zöldségében, e' Világtól bútsút vévén, és az Embereknek Teſti vidámságban élö Leányitól magát elſzakaſztván, az Örökké-valóságra ſerényen törekedö tiſzta Szüzeknek ſeregébe ſzámlaltaték, Szíve és Szája ISTEN elött ekképen énekelvén: *Ha az én Atyám, és az én Anyám el-hagytanak-is engemet;* tudom *az UR magához véſzen engemet.* *Sólt.* XXVII. 10.

Mellynek ISTEN elött való kedveſsége noha eléggé meg-bizonyittaték, midön az Házaſsági idöt el-érvén, Nékie az ISTENi Kéz, nem e' Világgal el-ereſzkedett, és a' mulandó ditsöségnek rabul adatott, hanem a' valóságos Kegyeſségben, az igaz Kereſztyéni Szelídségben, és a' Földieket meg-útáló 's a' Mennyeiekre vágyakozó Egyeneſségben, épen hozzája haſonló Férjet ada, ama' b. e. Néhai Mélt. R. Sz. B. Gróf Széki TELEKI MIHÁLY Urat: E' boldog Lélekkel való együtt lakásának tiſzta örömben folyó napjait azzal-is ékeſitvén, hogy egymás után következett

 idök-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

idökben nyóltz jeles Uri Magzatoknak Anyjokká tétettetnék, és az Ö Férjének nagy Méltóságokat érdemlett és nyert Virtuſaival, ama' Görög Orſzági Fejedelem-Aſſzonynak példája ſzerént, mint valami leg-drágább Öltözetekkel, ditsekedhetnék. Nem vala mindazáltal ez ö Házaſságí Élete-is ſok próbák és hartzok nélkül; mert hogy az ö Teſtében mintegy állandóúl bé-ſzállot külömbözö nyavalyáinak Földi Életét oſtromló gyakor ki-rohanáſit ne említsem; az ö Szívének egyik keſerüſége a' máſikat ſzintén nyomban éri vala: midon az ö méhének gyönyörüſéges Gyümöltsei Haton egymás után még gyenge korokban a' ſzomorú Halál által el-ſzedettetének. Hogy ittis e' Világi örömnek állhatatlanságát meg-tapaſztalván, Szíve' erös Köſziklájának és ſoha el nem vehetö Örökségének tsak az Egekben lokozó ISTENt eſmérné és vallaná.

Mellyet föképen ki-mutata, midön oſztán amaz igen gyá[illegible]os Eſztendö a' keſerü bánatoknak minden mélységeit feje felett öſzve kiáltá, Szemének egyetlen-egy Gyönyörüſségét, Ifjúságának Kedves Férjét, töle hirtelen és véletlenül el-ſzakaſztván, és Ötet a' keſerves Lelkü Özvegyek közzé ſzámláltatván, mellyben ama' Tékóabéli bölts Aſſzonnyal ſzüntelen ekképen keſeregne: *Meg hólt az én Férjem és én Özvegy vagyok.* 2*Sám.* XIV. 5. Ide járúlván az-is, hogy a' kik e' ſzomorú' Özvegységének néminémü enyhitésére még eddig az ö Házában ketten meg-hagyattak vala, azoknak-is egyike, mintegy négy Eſztendök mulva, Édes Uri Atyjának utánna ſiete.

És e' vala immár az a' ki-nyilt mezö, mellyben e' Boldog Lélek a' kiſirteteknek roppant táborával hartzot álla: e' vala ama' Jabbok zúgó patakjának réve, mellyben ö magával

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

magával az Erös ISTENnel-is ölben esvén, Vele mind az Hajnalnak fel-tetzéséig igaz Hit által tusakodék, figyelmezvén tzüntelenül nem a' Pogány *Senecá*nak bolond tanátsára: *Si pugnare non vultis, licet fugere.* az az, Ha hartzolni nem akartok, tzabad az elött el-tzaladnotok; hanem a' Jehova Seregi' Fejedelmének a' JESUSnak ama' Szavára: *Légy hiv mind halálig. Jelen.* II. 10. és a' Jákóbnak példája tzerént, a' győzedelemre tzükséges segitségért, nem másnak, hanem a' véle tusakodó ISTENnek könyörögvén. Melly Ö-nékie meg-is adatván, végre mind azokon győzedelmeskedék; ennek réá tzerént elöl-járó, réá tzerént meg-petsétlö jelei lévén: *mind* az ISTEN eleiben fel-nyújtott buzgó Könyörgésekben való éjjeli nappali foglalatosági: *mind* az ISTEN' Betzédének olvasásában 's hallgatásában fáradhatatlan tzorgalmatosági: *mind* az ISTEN' Házához és annak Tselédihez való buzgó Szerelmének nem tsak tzóval hanem tselekedettel-is ki-mútatott bizonysági; midön a' Tsengeri és a' H. Láposi Ref. Eklésiákban az URnak Altalait drága Kétzületekkel ékesitette, söt a' másodiknak Templomát-is régi romlásából felépittette; hogy egyéb különös és az Emberektöl el-titkoltatott, de a' Mennyei ATYÁNAK Szemei elött tudva lévö Alamisnáit ne emlitsem: *mind* pedig és föképen amaz utólsó Ellenséggel az Halállal lett tzembe-tzállásában ritka példáju *Magnanimitas*sa, Keresztyén bátorsága: midön kilentz napokig tartott sullyos nyavalyája után, a' már tzintén el-érkezett végsö Győzedelemnek utolsó óráját jelen lenni megesmérvén, és ezért beteg ágyában fel-ülve 's nyers betzédekkel tzólva, az ISTEN' Szolgáját magához hivatván, mihekutánna annak, már nem ez Életre hanem az örök Ditsöségre vágyakozó kívánságát által adta vólna, ugyan azzal együtt, sürü és az Eget által-ható könyörgéseitöl mind addig meg nem tzünt, míg azokkal egyetemben Lelke-is

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

az ISTEN eleibe bé-érkezett; e' moſtan folyó MDCC LV-dik Eſztendöben Sz. Jakab Havának Elsö napján: Világi rovid Életének LIII-dik Özvegységének, X-dik Eſztendejeben. Oh ſem Egen ſem Földön ſenkiben és ſemmiben az egy ISTENen kivül nyúgalmat nem találó boldog Lélek! Oh ISTENben helyheztetett, és minden kiſirteteken ditsöségeſen győzedelmeskedett Erös Bizodalomnak ſoha Szemeinkből 's Sziveinkből ki nem enyéſzhetö ritka Példája!

Méltóságos R. Sz. B. Gróf Széki TELEKI MIHÁLY Ur! Hazánknak és az ISTEN' Házának válaſztott Ekeſsége és igen nagy Reménsége, Jó Patronus-Uram. Midon Tegedet immár mind ezek után, e' Gyáſzos Theatrumon, Edes Aſzszony-Anyádnak Koporsója felett el-hervadott ortzaval lenni meg-ſzemléllek, eſzembe jut leg-ottan ama' d. e. *Auguſtinus*, ki maga felöl azt irja, hogy midön az ö Edes Anyja, a' *Monica*, kilentz napig tartott ſullyos betegsége után, az ö Szemei elött és kezei között tsendeſen és bátor elmével meg-hólt vólna, akkor ugyan ö hirtelenséggel Szemeit a' ſiráſtól meg nem tartóztathatta; de tsak hamar eſzébe vévén, hogy az illyetén könyhullataſokkal az Emberek a' meg-holtaknak nyomorúságokat ſokták volna megſiratni: *At illa nec miſere moriebatur, nec omnino moriebatur*: az ö Anyja pedig ſem nyomorúltúl ſem egéſzen meg nem hólt vólna; leg-ottan az ö ſirását félben-hagyta. Melly ſzerént azt mondom én-is Tenéked, hogy ha tzinten a' Te Edes Aſzszony-Anyádnak Szemeid elött lett tsendes és tsudára mélto bátor Halála Tégedet ſirásra inditott-is, keſerülvén föképen, az *Auguſtinuſ*sal együtt, az ö vele együtt lakáſodnak gyönyörüségeitöl való meg-foſztataſodat; moſtan mindazáltal elmédre vévén, hogy O *nec miſere, nec omnino mortua ſit*, az az, hogy Ö, az *Auguſtinus*' ſzava ſzerént, ſem

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

sem nyomorúltúl, sem egészen meg nem hólt légyen: illo hogy a' Te szomorúságodat ISTEN elött való halá-adásra fordítsad: és miképen, vitzont az *Auguſtinus*, az ö Anyjának Halálafelett, az ö kedves Barátjával, az *Euodiuſsal*, a' CI-dik 'Sóltárt el-énekelte, úgy Te-is az LXXIII-dik 'Sóltárt, vagy a' mit ebböl e' Bóldog Lélek ez eddig elfolyt Tanításomnak Letzkéjéül ki-szakasztott, a' Te Kedves Euodiáddal, Életed' Szerelmetes Párjával, Mélt. Gróf KENDEFFI RÁKHEL Ifjú Ur-Aszszonnyal együtt el-énekeljed. A' mikor Ö-is az Örökkévalóságnak kapujából Ti hozzátok vissza fordúlván, és Anyai szívét néktek meg-nyitván, azt kívánja, hogy ama' Köszikla, a' kinek minden tselekedete tökéletes: az Erös, Hív ISTEN, a' ki Igaz és Jó, *5 Mós.* XXXII. 4. légyen szüntelenül a' Te szívednek Erös Kösziklája, és Te Örökséged mind örökké, és a' Nagy TELEKI Házban eddig származott d. e. TELEKI MIHÁLYokat, Tebenned mind ez Hazának mind a' maga Házának adja vissza. A' Te Kedves KENDEFFI RÁKHELedet pedigien, minden valóságos Virtusokban tégye e' már meg-ditsöült KLARÁnak eleven Képévé: Tévén egyszer'smind a' Ti Kedves TELEKI RÁKHELeteket-is belsö és Külsö Szépséggel ékeskedö valóságos Rákhellé.

Illyen és ehez hasonló Kegyes és buzgó Kívánságokkal tellyes az ö Szíve mind azokhoz-is, valakik e' mi Hazánkban szépen virágzó Méltóságos Uri Házakban ö-véle Verseggel vagy Sogorsággal egyesíttettek; de a' mellyeknek elo-adását mivelhogy másra bizta, tovább immár Titeket nem tartóztatlak, hanem nevével arra kérlek, hogy minekutánna azokat-is meg-hallándjátok, az ö Testének leborn-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

bomlott Sátorát vigyétek-el és a' Hagymás Lápoſi Reformáta Ekléſiának az ö Kegyeſsége által ſok réſzeiben megujittatott Templomába tegyétek-bé, hogy az ö d. e. Férjének, hét Szerelmes Gyermekeinek és egy Kedves Unokájának Teremeivel együtt, nyugodjék mind ama' Napig, mellyen a' porból viſzontag együtt fel-támadnak, hogy oſztán, Teſtestöl és Lelkeſtöl, birják vég nélkül azt, ki az ö Szíveknek Erös Köſziklája és ſoha el nem idegenittethetö Örökségek mind örökké.

Á M E N.

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

HALOTTI ORATIO

E' VILÁGNAK MEGUTÁLÁSÁROL:

MELLYEL

NÉHAI MÉLTOSÁGOS SZÜLETETT GROF

BETHLENI

BETHLENKLÁRA

ASZSZONYT Ö NAGYSÁGÁT,

AMAZ ÁLDOTT EMLEKEZETÜ URI FÉRJFIUNAK, ROMAI SZENT BIRODALOMBÉLI SZÜLETETT GROFNAK, NÉHAI MÉLTOSÁGOS

SZÉKI

TELEKI MIHÁLY

UR Ö NAGYSÁGÁNAK,

KEGYELMES KORONÁS KIRÁLY-ASZSZONYUNK' Ö FELSÉGE' UDVARI ARANY KOLTSOS KOMORNIKJÁNAK, AZ ERDÉLYI EXCELSUM REGIUM GUBERNIUMBAN BELSÖ TANÁTS HIVÉNEK, ÉS AZ ERDÉLYI FÖ EXACTORÁTUS' PRAESESÉNEK,

NAGY KEGYESSÉGÜ ÖZVEGYÉT,

AZ Ö NAGYSÁGA TEMETÉSI TISZTESSÉGÉNEK NAPJÁN MEG-TISZTELTE

VERESTÓI GYÖRGY,

PASZMOSON A' KESERVES VDVAR HAZBAN A' GYASZSZAL BE-VONATOTT NAGYOBB PALOTAN A' KESERVSEGBEN BORVLT IFIV GRÓF VRNAK ES IFIV GRÓF ASZSZONYNAK VIGASZTALASOKRA,

Szent András Havának II. *Napján.*

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

HALOTTI ORATIO.

OLly véggel állottam-fel e' gyáſzos Orátori Székben, Minden Renden lévö Szomorú Hallgatóim, hogy elöttetek ne prédikáljak, hanem oráljak. Szenvedjétek-el mindazáltal ezt az egyet én bennem Orátorban, hogy Papi módon a' Szent Irásból egy nevezetes Hiſtoriát függeſſzek Elöljáró-Beſzéd gyanánt moſtani Oratiomnak homlokára Emlekezetben hagyta azt maga felöl ama' Tékuabéli Ámós Próféta, hogy midön ö ama' Juda' Országáról el-pártolt Izrael' Országának egyik Anya-Városában, Bételben, olly dolog ellen prófétált vólna, a' mellynek Szerelme mélységes gyökeret vert vala a' Bételbélieknek ſzíveikben, fel-indúlt ö ellene haragos epéje a' Bételbéli Fö Papnak, Amaſiásnak, és ezt mondotta ö ellene: *Te Próféta, eredj-el, és fuſs-el a' Juda' Földére, ott egyél kenyeret, és ott prófétálj; Bételben pedig többé ne prófétálj.* Oh melly igen tartok én-is attól, hogy épen haſonló hajóban evezek az említett Prófétával! és mivelhogy olly dolog ellen fogok elöttetek orálni, a' mellynek Szerelme, ha épen nem mindeniteknek-is, de bizony felette igen ſokaknak ſzíveikben közzületek, vagy nagyobb, vagy kiſsebb mértékben gyökeret vert; majd valaki közzületek nagy haraggal fél-indúl ellenem, és e' kemény Beſzédekkel fog ellenem meg-dördülni: *Te Orator, eredj-el, és fuſs el innen más Földre, ott egyél kenyeret, és ott orálj; itt pedig többé ne oralj.* De vagy nyerem, vagy veſztem, el-vetem a' kotzkát, és kimondom világoſon, mert miért tartanám tovább függöben elméiteket? hogy én orálok elöttetek ama' felette igen ſokaknak ſzíveikben meg-feneklett Gonoſz ellen, e' Világnak Szerel-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Szerelme ellen; avagy, hogy azzal fejezzem-ki Oratiomnak Matériáját, a' mi e' Világnak Szerelmével szemtöl szemben ellenkezik, orálok én elöttetek DE CONTEMTU MUNDI, E' VILÁGNAK MEGUTÁLÁSÁról. A' melly mivelhogy majd épen tsak ollyan, mintha a' somjúhozóval a' hideg vizet akarnám meg-útáltatni, az éhezövel a' fejér kenyeret, az arany-bányaßval az aranyat, a' Kereskedö Emberrel a' nagy erßény pénzt, vagy Párissal Hélénát, és Nagy Sándorral a' Királyi Paltzát: vallyon nem méltán tarthatok-é attól, hogy az én mostani Oratiom, a' melly e' Világot akarja másokkal meg-útáltatni, nem e' Világot, hanem magát fogja meg-útáltatni majd épen mindenekkel? De akárminémü *Vox*ot mondjanak mások felölem, tudom én, hogy megßólal mellettem, és pártját fogja Oratiomnak, amaz én nagy K-gyességü Pátrióna Aßßonyom, meg-hidegedett Testére nezve e' gyáßos Koporsóban fekvö Néhai Mélt. ßületett Gróf Bethleni BETHLEN KLÁRA Aßßony ö Nagyságára, amaz Nagy Emlekezetü Uri Férjfiúnak, Római Szent Birodalombeli ßületett Grófnak, Néhai Mélt. Széki TELEKI MIHÁLY Ur ö Nagyságának, Kegyelmes KORONÁS KIRÁLYASZSZONYUNK' ö Felsége' Udvari Arany Kóltsos Komornikjának, az Erdélyi *Excelsum Regium Gubernium*ban Belsö Tanats-Hivének, és az Erdelyi Fö *Exactoratus' Præsesé*nek, Tißta Életü Ozvegye: a' ki mivelhogy e' Vilagnak Szerelmét gyokereßtol kigyomlálta vala ßivéböl, tudom, hogy ha élö Nyelvvel hagyott vólna-is énnékem Matériát az Orátiora, egyebet nem hagyott vólna, hanem e' VILÁGNAK MEGUTÁLÁSÁt. A' mellyet, Szomorú Hallgatóim, ha az igaz Itélet-tételnek sinór-mértéke ßerint meg-vi sgáltok, reménlem, hogy elottetek az én mostani, nem valamelly pompás és tzifra Matériáról való, hanem e' Világot meg-útáltatni kívánó Oratiom útálatba nem mégyen; mivelhogy ez egyenesen vagyon mersékeltetve e' gyáßos Koporsóban fekvö Heroinának e' Világot meg-útáló Kegyes ségéhez.

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Én-is pedig, mint a' ki e' Világot már régen meg-útáltam, imé magamat arra igérem, hogy gyáfos Oratiomat, sem valamelly pompás és szemen szedett Beszédekkel, sem valamelly elmés találmányokkal, meg nem tzifrázom; hanem úgy rajszolom-le pusztán elöttetek e' VILÁGNAK MEGUTÁLÁSÁt, a' mint az magában vagyon: ezt pedig azért, mert a' mellyOrátorok gyönyörködni szoktanak, vagy a' ropogó és füleket tsiklandoztató Ékesenszólásban, vagy a' felettébb való elmés találmányokban, méltán gyanú fér azokhoz, hogy ök még e' Világot vóltaképen meg nem útálták.

E' Világ, tulajdonképen szólván, nem egyéb, hanem ez a' semmiböl elö-állíttatott, és bölts mesterséggel öszverakatott nagy Alkotvány, melly minden teremtett dolgokat magában foglal, akár Testböl, akár Lélekböl állók légyenek azok. Vétkezném felette igen, ha ezt a' nagy és nemes Alkotványt akarnám elöttetek útálatban hozni, és ha ebben *Momus*' módjára gántsot keresnék; mert úgy az ISTENnek olly Remek Munkáját illetném gyalázattal felette igen balgatagúl, melly az ISTEN' Jóságának, Böltseségének, Mindenhatóságának, és több Véghetetlen Tökéletességeinek, felette igen nemes *Theatruma*, és tágas Piatza. De minthogy e' nagy Világban az Okos teremtett-állatok egymás között meg-hasonlottanak, és két külömbözö részekre szakadtanak, kiknek egyik részek a' Lelkiekben gyönyörködik, a' másik pedig a' Testiekben: e' tekintetre nézve ez a' nagy Világ olly kettös ábrázatot viszel, a' melly szerint két külömbözö Világokat foglal magában, úgymint Lelki Világot, és Testi Világot. A' Lelki Világ, a' mellyet Jó Világnak-is méltán nevezhetünk, közelb való értelem szerint nem egyéb, hanem azoknak az Okos teremtett-állatoknak Seregek, kik az Igazságnak és a' Józan Okosságnak arany közép-útját követik, és a' Lelkiekben gyönyörködnek. De távollabb való értelem szerint ez a' nagy Világ-is ezekröl az Okos terem-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

tett-

tett-állatokról Jó Világnak neveztethetik azokra az ö Javaira nézve, a' mellyekkel ezek az Okos teremtett-állatok nem egyéb Végre ſzoktanak élni, hanem az ISTENnek Ditsőségére, és az ö Lelki Boldogságokra: nem külömbözvén ez a' Nevezet attól, mint mikor a' Jó és Szent Embernek egéſz Jóſága-is, a' mellyel ö Jó és Szent Végre ſzokott élni, Jónak és Szentnek itéltetik lenni; a' miképen példának okáért a' Római Birodalom, a' miólta annak Kormánya mellett a' Kereſztyéni Szentséges Valláſſal ékeskedö IMPERATOROK ülnek, ROMAI SZENT BIRODALOMnak felette igen méltán neveztetik. Ellenben pedig a' Teſti Világ, a' mellyet Gonoſz Világnak-is méltán nevezhetünk, közelb való értelem ſzerint nem egyéb, hanem azoknak az Okos teremtett-állatoknak Seregek, kik az ö Józan Okoſságokat Oktalanságra fordítják, és tsak a' Teſtiekben gyönyörködnek. De távollabb való értelem ſzerint ez a' nagy Világ-is ezekről a' Józan Okoſságot nem követö Okos teremtett-állatokról Gonoſz Világnak neveztethetik azokra az ö Javaira nézve, a' mellyekkel ezek az Okos, avagy inkább Oktalan teremtett-állatok nem egyéb Végre ſzoktanak élni, hanem az ISTEN' Ditsöségének motskoltatására, és az ö örök veſzedelmekre: nem külömbözvén ez a' Nevezet attól, mint mikor a' gonoſz Életü Embernek egéſz Jóſága-is, a' mellyet ö gonoſz Végre ſzokott fordítani, gonoſznak és büntetésre méltónak itéltetik lenni; a' miképen példának okáért ama' pártos Izraelitáknak, Kórénak, Dáthánnak, és Ábirámnak, még Sátoraik és Barmaik-is gonoſzoknak itéltettenek lenni ISTENtöl, és a' Föld által való el-nyeletésre méltóknak, mintha ezek-is réſzeſek lettenek vólna az ö Uraiknak pártütéſekben. Hogy e' nagy Világban két külömbözö, söt egymáſſal ſzemtöl ſzemben ellenkezö Világokat kereſsek, és fel-is találjak, arra nékem urat mutatott, mint egyenes úton járó Kalauz, amaz Uj Teſtamentomi Anyaszentegyháznak Fényes

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

nyes Tsillaga, és Nagy Tanító-Meſtere, a' Szent *Auguſtinus*, ezen ö fontos Szavaival: *Totus Mundus Eccleſia eſt, et totus Mundus odit Eccleſiam; Mundus igitur Mundum odit, inimicus reconciliatum, damnatus ſalvatum.* Az az: *Az egéſz Világ Ekléſia, és az egéſz Világ gyülöli az Ekléſiát; a' Világ tehát gyülöli a' Világot, az ellenséges Világ a' meg-békéltetett Világot, a' kárhoztatott Világ a' meg-váltatott Világot.*

Nem tzélom az-is, hogy e' két Világok közzül a' Lelki Világot tégyem-ki tárgyúl elöttetek az útálatra; mert úgy olly nagy balgatagságot tselekedném, mintha valamelly Angyali Szépséget akarnék veletek meg-útáltatni: vagy mintha abban a' ditsöséges Templomban akarnék hibát keresni, mellyet ama' Mennyei Áts Meſter, a' Fö Böltseség, épitett olly véggel a' Mennyei *Architecturá*nak régulái szerint, hogy ö abban lakozzék mind örökké. Következik tehát, hogy ne más Világ légyen méltó az útálatra, hanem tsak a' Teſti Világ: úgymint a' melly olly igen bé-keverte magát a' bünnek undok fertöjében, hogy az már az ö útálatoſsága és rútsága miatt ne neveztetheſsék a' Deák Nyelven *Mundus*nak, az az, *Tiſztának*, hanem *Immundus Mundus*nak, az az, *Tiſztátalan Világnak*; úgy a' Görög Nyelven-is ne neveztetheſsék Κόσμοςnak, az az, *Ékesnek*, hanem Ἄκοσμος Κόσμοςnak, az az, *Éktelen Világnak*, és a' Magyar Nyelven-is ne neveztetheſsék *Világnak*, hanem *Világtalan Világnak*.

De álljunk közelb a' dologhoz, és mútaſsuk-meg, mind azt, hogy miért, mind azt, hogy miképen, kelleſsék e' Világot meg-útálnunk; mert így haggathatjuk-ki e' Világnak Szerelmét azoknak szíveikből töveſtöl és gyökereſtöl, a' kik e' Világnak Javaival, mint valamelly bozorkányos *Circé*nek maſlagos pohárival, meg-részegedtenek, és a' Józan Okosságot magokról le-vetkezték.

Miért kelleſsék e' Világot meg-útálnunk, arra, mintha épen trupponként állanának elönkbe, olly ſok és bövséges Erös-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Erőſségeket találunk: akár figyelmezzünk magára e' Világra, akár ennek Javaira, akár pedig mi magunkra.

E' Világra ha figyelmezünk, úgy tapaſztaljuk, hogy ez tetétől fogva talpig bünböl áll, és nem egyébből: annyira, hogy ez a' bünnek undoksága miatt, a' mellyben buborékol, légyen valósággal, a' mint tsak moſtan említém, Tiſztátalan Világ, Éktelen Világ, és Világtalan Világ. Vallyon pedig nem illik-é, sőt nem kükséges-é a' bünt el-kerülnünk, és gyomorból útálnunk? holott tudjuk azt, hogy a' bün, mint gonoſz és átkozott Kormányos-Meſter, mind azokat, kik az ö Vitorlas Gályájára fel-ülnek, és abból magokat ki nem szabadítják, végezetre ſiralmas és környü hajó-töréſsel örök veſzedelembe meríti. Vallyon nem kükség-é ebből a' Babilonból ki-futnunk, és nem méltó-é ama' minden-naponként füleinkben meg-tsendülö Mennyei Szózatnak engedelmeskednünk: *Fuſsatok-ki Babilonból, és ne légyetek réſzeſek az ö büneiben, hogy az ö büntetéſsivel ne büntetteſsetek.* Haſonló eröben neveli az e' Világnak útálatos-vóltát, hogy ez ſoha nem tészen igaz itéletet a' dolgokról, és ſoha a' jó és egyenes Rendet meg nem tartja; hamis kamarán költ Régulának alítván lenni ama' Mennyei Kéz által Elméinkbe bé-iratott Igazságot: *Ordo eſt Anima rerum, A' Rend a' dolgoknak Lelkek.* Ugy hogy ez a' Világ légyen, nem tsak Tiſztátalan Világ, nem tsak Éktelen Világ, és nem tsak Világtalan Világ, hanem egy-ſzer'smind épen *Inverſus Mundus, Vikſzafordult Világ.* Mert ez a' Világ a' Jókat Gonoſzoknak; a' Gonoſzokat Jóknak itéli lenni; a' Böltseket Bolondoknak, a' Bolondokat Böltseknek; a' Tudóſokat Tudatlanoknak, a' Tudatlanokat Tudóſoknak; a' Világoſságot Setétségnek, a' Setétséget Világoſsságnak; az Egyenest Görbének, a' Görbét Egyenesnek; az Édeſt Keſerünek, a' Keſerüt Édesnek; és a' Fejér Havat *Anaxagoras*ſal együtt Feketének, a' Fekete Kormot pedig Fejernek. Ebben a' Világban a' Jók a' Földnek poráig lenyomát-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

nyomattatnak, és ott el-tapodtatnak; a' Gonoßok pedig a' felsö póltzra helyheztetnek, és ott virágoznak. Ebben a' Világban *dat veniam Corvis, vexat Cenſura Columbas*, békét hágy a' Vi'sgálódó Keménység a' ragadozó Hollóknak, az ártatlan Galambokat pedig háborgatja; és ha a' Folyóviznek felsö réßében álló Fene-Vad a' vizet fel-zavarja, azért a' Folyóviznek alsó réßében álló ßegény Báránynak kell meg-lakolnia. Ebben a' Világban a' Szekér húzza a' Lovat, nem a' Ló a' Szekeret; a' Beteg gyógyítja a' *Doctort*, nem a' *Doctor* a' Beteget; és az *Abécé*hez-is keveßét értö Tudatlanok mondatnak Letzkét a' nagy Tudományú *Philoſophus*okkal, nem ezek amazokkal. Oh Vißßafordúlt Világ! Oh Rendeletlen Világ! a' mellyben *Ovidius Poetá*nak ama' Verßei ßerint,

In caput alta ſuum labuntur ab Aequore retro
Flumina, converſis Solque recurrit Equis.
Minden Folyóviznek meg-fordúlt járása,
Lévén Kútfejére vißßa-fordúlása;
Enyéßetröl vagyon itt feltámadása
A' Napnak-is, és Nap-keletre futása.

Mert vallyon mikor valamelly Tanítvány az ö Tudományával fel-fúvalkodik, és a' viz' ßínén úßkáló almával együtt ezt mondván maga felöl, *Et nos poma natamus*, *Mi is úßunk almák*, azzal kérkedik, hogy nem ö vette légyen a' Tudományt az ö Tanítójától, hanem az ö Tanitója ötöle; vagy mikor valamelly meg-gazdagodott Szolga az ö gazdagságával magát fel-fújja, és olly nótát kezd fújdogalni, hogy nem az ö Ura gazdagította légyen meg ötet, hanem ö az ö Urát; vagy mikor valamelly *Domitianus*' természetü Földi Nagy Hatalmaßság azzal kérkedik, hogy nem ö vette légyen a' Birodalmat az ö Atyjától, hanem még az ö Atyjának-is ö adta vólt azt: vallyon, mondom, nem ollyan dolog-é ez, mintha a' Folyóvizek az ö Kútfejeik felé vißßa-fordúlnának,

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

nak, és azt akarnák máſokkal el-hitetni, hogy ök adtanak légyen eredetet az ö Kútfejeiknek, nem azok ö nékiek? Es vallyon mikor valaki az ö éjtſzakai Vendégeskedéſei által az Éjtſzakát Nappallá változtatja, a' Nappalt pedig Éjtſzakává: nem ollyan dolog-é ez, mintha a' Nap eſtve támadna-fel Enyéſzetröl; reggel pedig, mikor fel támad, mintha el-enyéſznék? Nem külömben ki-tzégérezi és útálatoſsá téſzi magát e' Világ azzal, hogy ö felette igen pompáſon fi ogatja és mutogatja ugyan az ö Javait, és mindent igér azoknak, a' kiknek nyakokra vas jármat akar vetni, de vagy ſemmit nem ád azoknak, vagy koránt ſem annyit. a' mennyit igér; igaz lévén ö felöle az, a' mit egy Halotti Énekben ſzoktunk énekleni: *Sokat igér, meg nem adja, bizonyjal el-hidjed.* Oh melly igen ſokſzor ez a' hazug és tsalárd Világ fel-viſzi a' *Cholericus* Embert a' nagyra-vágyódásból rakatott Képzelödésnek, a' *Melancholicus* Embert a' fösvénységböl rakatott Képzelödésnek, a' *Sangvineus* Embert a' teſti gyönyörüségbol rakatott Képzelödésnek, a' *Phlegmaticus* Embert pedig a' reſtségböl rakatott Képzelödésnek, magas Hegyére; és ott meg mutatván az elsö Rendbélinek minden Világi Tiſztefséget és Méltóságot, a' máſod Rendbélinek minden Világi Gazdagságokat, mint meg-annyi Arany Hegyeket, és drága Kövekböl álló Halmokat, a' harmad Rendbélinek minden Világi Gyönyörüségeket, és azoknak minden tsalogató és bujaságra ingerlö édeſségeit, a' negyedik Rendbélinek pedig mind azokat, mellyek a' reſtséget ſzülik és tápláljak, ezt mondja kinek-kinek ö közzülök: *Tibi dabo haec omnia, Teneked adom mind ezeket.* De vallyon mit ád ö nékie? Vagy *ſeculorum* ſemmit ſem, vagy koránt ſem annyit, a' mennyit igér; mivelhogy ritkán ſzokta magát tartani e' Világ ama' Régulához, *Igéret Adományt vár*, hanem inkább ehez. *Saepe Promiſsum cadit in Danubium, Gyakorta az Igéret a' Dunába eſik* Mindent igér vala e' Világ ama' Római *Praetor*nak, *Cornelius Lentulus*nak, a' mérges ſzándéku *Catilina*'

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

kedves

kelves Barátjának; mivelhogy ez a' Római *Praetor* a' *Sibyllá*knak némelly Verſeiket erőſzakoſon hamis értelemre tekervén, ezt jövendölte vala maga felöl, hogy a' két *Cornelius*ok után, úgymint *Cornelius Cinna* és *Cornelius Sulla* után, ö vólna harmadik, kinek a' Római Birodalom igértetett vólna. De vallyon mit ada ö nékie e' Világ? Tellyességgel ſemmit nem; mivelhogy minden ö képzelt Szerentséje és hó' hátán épült reménsége az akkori Római *Conſul*nak, a' Bölts *Ciceronak*, réá nézve ſerény vigyázáſa, réá nézve nagy ékeſenſzóláſa által hirtelen füſtbe méne. Sokat adott vala e' Világ Nagy Sándornak, a' minthogy ſokat-is igért vala ö nékie; de még-is korant ſem adott vala annyit, a' mennyit igért vala. Mert ámbár Nagy Sándor *Europá*nak, *Aſiá*nak, és *Africá*nak, ſok réſzeit a' maga Birodalma alá hajtotta vala-is; de óh melly ſok Országok valának még hátra, a' mellyekben dobot nem üttethetett, és trombitát nem fútathatott! Sokszor viſzontag e' Világ, mert illő ezen ö útálatoſságát-is fel-fedeznem, azzal játſzottatja-meg azokat, a' kiket épen ſzóló ſipjával magához tsalogathat, hogy azoknak felette igen nagyokat, és épen Arany Hegyeket, igér; de azok helyett olly haſzontalan és bokatella dólgokat ád ö nékiek, mellyek a' nagy és fényes Igéreteknek még tsak árnyékaikat-is alig viſelhetik. A' melly tsak ollyan, mintha ö nékiek a' nagy rakás lépes-méz helyett tsak egy mézes madzagot vonna-el ajakaikon: vagy mintha a' nagy tsomó Arany helyett és a' nagy tsomó jó-féle Gyöngyſzemek helyett tsak vala nelly pántlikátskákat, tükörötskéket, késſetskéket, és mázas fazekatskákat, adna ö nékiek: a' miképen tselekedtenek vala az *Europa*iak, mikor eleinten a' Napnyúgoti *Indiá*ba, *Americá*ba, által-hajókáztanak; a' hol a' tudatlan Szigetbéliektől noha pántlikátskákon, tükörötskéken, késſetskéken, és mázas fazekatskákon, nagy tsomó Aranyat és nagy tsomó jó-féle Gyöngy-ſzemeket vasárlottanak.

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

nak. Vagy pedig tsak ollyan, mintha valakinek ez egész Világnak Birodalmát igérné e' Világ, de e' fényes és pompás Igéret helyett semmit egyebet nem adna ö nékie, hanem e' Föld' Golyóbisának tsak egy kisded formában le-rajzoltatott *Geographica Mappáját*. A' melly dolognak néminémü hasonlatosságát találjuk ama' Római Fö Emberben, *Metius Pomposianus*ban, a' kinek igérte-é, avagy nem, a' Római Birodalmot e' Világ, noha azt bizonyosan nem tudhatni; de elég az, hogy mivel ö e' Föld' Golyóbisának kisded formában le-rajzoltatott *Geographica Mappáját* mindenkor 'sebében szokta vala hordozni, olly gyanú fért vala hozzája, mintha ö a' Római Birodalomra vágyódott vólna: a' melly ö tselekedetiért, és más keresett okokért, Halálra-is sententziáztatott *Domitianus Imperator*tól. Leg-nagyobbára pedig ezen ö tsalárdsága által meg szokta játszottatni e' Világ az *Alchemisták*at, a' kik minthogy olly fövenyen épült vélekedésben vagynak, hogy az alább való értz-nemekből nagy bövséggel lehet Aranyat készíteni, addig fözik olvasztó Tégelyeket és tsepegö Lumbikjokat, míg minden külsö tehetségeket el-pazérolják: méltók lévén arra, hogy sok fáradtságok és pazérlások után ne egyéb jutalmok és nyereségek légyen, hanem tsak a' füst és hamú; és méltók lévén arra-is, hogy mikor ök ezen ö Aranyat tsináló Mesterségekről Könyvet irnak, ne egyéb Ajándékot végyenek attól, a' kinek azt *dedicálják*, hanem tsak egy nagy üres erszényt; mivelhogy a' ki olly nagy bövséggel és olly könnyen tudja az Aranyat készíteni, a' mint azt ök magok felöl álmodozzák, nintsen annak egyébre szüksége, hanem tsak üres erszényre, hogy azt Aranyal meg-töltse.

Vagynak még több tsalárd mesterségei ez álnok Világnak, a' mellyeket nem illik tsak száraz lábakkal által-lépnünk, hogy annál inkább az ö útálatossága mindenek elött napfényre jöjjön. Avagy nem nagy tsalárdsága-é az ez álnok

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

nok Világnak, hogy ö némellykor tsak kitsin Ajándékot ád azoknak, a' kiket hálójában keríthet, de azt nagyító ivegek által ſzemlélteti ö vélek, és, mint a' gyermekek a' hójagot, olly igen fel-fújja elöttek, hogy az minden egyéb Ajándékoknál nagyobbnak és jobbnak láttaſsék az ö ſzemeik elött: a' miképen az *Aeſopus*' Fabulája ſzerint a' vizen úſzó komondor elött nagyobbnak láttatik vala a' vizben a' ſiros kontznak árnyéka az ö ſzájában lévö ſiros kontznal. Senkit inkább a' vizre nem vitt ez álnok Világ ez ö tsalárd mestersége által, mint ama' buja és boldogtalan *Paris*t, a' kinek midön az *Eris*nek Arany Almájáért, a' mellyet akkor *Paris* kezében tart vala, *Juno* nagy Birodalmat, *Minerva* nagy Böltseséget, *Venus* pedig olly ſzép Feleséget igért vólna, kinek a' ſzépségre nézve ſohol párja nem találtatnék: ámbár ne kötötte légyen is azt hozzá *Venus* az ö Igéretihez, hogy *Paris*nak tiſzta Életü és jó Erköltsü Feleséget adna, mindazáltal ez álnok Világ olly nagy *figurá*val feſtéle *Venus*nak ezen Igéretit *Paris* elött, hogy ö meg-vetvén, mind a' *Junó*nak, mind a' *Minerva*nak Ajándékát, válaſztá felette igen eſztelenül a' *Venus*nak Ajándékát, és az Arany Almát-is ö nékie adá. Felette igen gonoſz praktikája az-is ez álnok Világnak, hogy ö akár ſokat, akár keveſet, akár nagyot, akár kitsint, adjon azoknak, a' kiket maſzlagos pohárival meg-réſzegített, úgy rajſzoljale azt azok elött, mintha azt ök örökké birhatnák; és magát-is úgy köti-le elöttek, hogy öket annak birásában örökké meg-tartja: holott ſem ö nékie arra nints tehetsége, ſem pedig az ö Javai nem ollyanok, hogy azok örökke-valók lehetnének. A' minthogy e' Világ-is, mikor a' dolognak bökkenöjére jut, a' mit addig álnokúl el-titkolt, nyilván ki-valja, és mind azokat, a' kiket annakelötte hazugsággal táplalt, nem tsak el-hagyja, hanem el-is küldi, söt el-tsapja magától, ezt mondván ö nékiek ama' *Meliboeus* Paſztorral együtt: *Ite meæ, felix*

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

felix quondam pecus, ite capellae, Non ego vos posthac; Menjetek-el tölem, ezelött szerentsés nyájam, én ketskeim, mert én titeket tovább nem legeltetlek. Azzal pedig épen be tetézi minden útálatosságát e' gonosz Világ, hogy akármit adjon o valakinek, azt gonosz végre adja: olly végre tundnillik, hogy az ö Ajándéka légyen annak, a' ki azt el-vészi, tör és háló, avagy meg-ejtö keleptze az örök veszedelemre. Ah nagy útálatosság, és szörnyü gonoszság! Vallyon hát ki ne útálná-meg ezt az útálatos, söt átkozott Világot? úgymint a' melly mikor mézet láttatik adni, mérget ád, mikor kenyeret láttatik adni, követ ád, mikor Életet láttatik adni, Halált ád, és mikor Paradicsomot láttatik adni, Poklot ád. Régenten egy Tudós Ember, midön kemény Télnek idején *Scotia*-Országban mulatozott vólna, tsudálkozott azon, hogy a' kolduló Szegényeknek ha egy-két darab követ adtanak-is alami'sna gyanánt, azt ök nagy örömmel és nagy köszönettel el-vették légyen. De meg-szünt a' tsudálkozástól, midön meg-értette, hogy abban az Országban, nem annyira fával, mint valamelly könnyen gyuladó, és száraz fa' módjára könnyen égö kövel szoktanak tüzelni: a' melly kedves alami'sna szokott lenni kemény Télnek idején a' Szegények elött. Oh bár tsak ekképen tselekednek e' Világ azokkal, a' kiket magához tsábított: hogy tudnillik a' kenyér helyett olly követ adna ö nékiek, a' mellyel ök magokat az ö Lelki javokra segíthetnék és élesztgethetnek. De korán-is másképen tselekeszik ö vélek; mivelhogy o nékiek a' kenyér helyett olly követ ád, a' melly ö ellenek az örök veszedelemnek tüzét éleszti és táplálja.

Nem kisebb útálatra találjuk méltónak lenni e' Világot, ha a' fellyebb elönkbe iratott Rend szerint az ö Javaira figyelmezünk, és azokat, a' mint illik, ramara vonjuk; lévén azok nem egyebek, hanem e' Világi Tiszteség avagy Méltoság, a' Gazdagság, és a' Bujaság avagy a' Testi Gyönyörüség, a' mellyeket e' Világ ugy imád és tisztel, mint meg-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

meg annyi három Bálványokat, ama' Deák Vers szerint:

Ambitiosus Honos, et Opes, et foeda Voluptas,
Haec tria pro trino Numine Mundus habet.

Három Bálványai vagynak e' Világnak,
Egyik Tiszteségnek avagy Méltóságnak,
A' másik mondatik kíntses Gazdagságnak,
A' harmadik pedig undok Bujaságnak.

Ezek a' három Bálványok pedig, nem csak e' Világnak, hanem egyszer'smind a' Szerentsének-is Javai. A' mellyek mindazáltal nem azért neveztetnek Szerentse' Javainak, mintha ezeken e' Világnak Kormánya mellett ülö ISTENI FELSÉGnek semmi Hatalma nem vólna, és mintha ezek minden elöre való Okok nélkül, vagy csak puszta Történetből származnának, vagy valamelly Szerentse nevü Istenasszonytól függenének, a' mint a' Régi Pogányok felette igen oktalanúl okoskodnak vala; mert a' Józan *Philosophia* nem esmér, sem *(Casus purust)* puszta Történetet, sem Szerentsét: hanem réá szerint azért, hogy e' Világ azokat ítéli leg-szerentsésbeknek lenni, a' kik ezekkel az ö Javaival másók felett bővölködnek; réá szerint azért, hogy ezek felette igen állhatatlanok, és változandók; réá szerint pedig, és nagyobbára azért, hogy mivel ezek nem mindenkor az Emberi vélekedés szerint mennek-véghez, és az Emberi véges Elme-is ezeknek Okait nem mindenkor láthatja által, olly ábrázatot mutatnak ezek azok elött, kik a' Valósághoz magokat nem szoktatták, mintha ezek minden elöre való Okok nélkül, vagy csak puszta Történetből származnának, vagy csak a' vak és állhatatlan Szerentsétöl oktogattatnának. Vagyon pedig e' Világnak ezen három Javai közzül az elsö, úgymint e' Világi Tiszteség és Méltóság, mérsékeltetve a' nagyra vágyó *Cholericus*oknak, a' második, úgymint a' Gazdagság, a' sobrák *Melancholicus*oknak, a' harmadik pedig, úgymint a' Bujaság avagy a' Testi Gyönyörüség, nagyobbára ugyan a' buja *Sanguineus*oknak, de egyszer'smind

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

ſzer'smind a' reſtséget ſzeretö *Phlegmaticus*oknak-is Terméſzeteknez; mivelhogy a' reſtségben bé-merült *Phlegmaticuſ*ok-is néminémü Teſti Gyönyörüséget találnak az ö tunyaságokban.

Midön én e' Világnak ezen három Javait emlegetem, úgy vélekedhetnék valaki, hogy mivel e' Világ felette igen nagyra irja magat, és mindent igér mindeneknek: talám ezen ö Javain kivül egyebet-is mindent meg-adhat, a' mit igér. De a' ki illyen úton folytatná gondolatit, helytelenül vélekednék. Mert mivelhogy e' Világnak, ezen ö három Javain kivül, nintsen ſemmin egyeben hatalma, nem-is adhat ö ſemmit egyebet ezeken kivül: ámbár mindent igérjen-is valakinek, annyira, hogy az ö Igéretei egéſz ſzekerekre teljenek. Nevezeteſen nem adhat e' Világ ſenkinek, ſem ſzépséget, ſem illendöbb termetet, ſem egéſséget, ſem eröſséget; mert ezek a' Teſtnek Javai, nem e' Világnak Javai. Annál inkább nem adhat, ſem Tudományt, ſem Böltseséget, ſem Okoſságot; mert ezek az Elmének Javai, nem e' Világnak Javai. Annál-is inkább nem adhat, ſem Kegyeſséget, ſem Szentséget, ſem ISTENben való Lelki Örömet, ſem Idvességet; mert ezek a' Lelki Életnek avagy a' Lelki Világnak Javai, nem a' Teſti Világnak.

Hogy ha még-is ſzemeſebben meg tzirkáljuk e' Világnak ezen három Javait, nyilván által-látjuk, hogy ezek közzül a' harmadikat, úgymint a' Bujaſágot avagy a' Teſti Gyönyörüséget, ſemmi ſzin alatt jónak nem mondhatjuk. Mert ámbár különösön e' Deák Szót *Voluptas*, és e' Magyar Szót-is *Gyönyörüség*, ſok nagy Elméjü *Philoſophus*ok józan és ſzent értelemmel gyakarolják, a' mellyben ſenki méltán gántsot nem keresnet, mivelhogy vagyon nem tsak Teſti, hanem ſzent és Lelki Gyönyörüség-is; ez pedig a' Lelki Világnak Javai közzé méltán ſzámláltathatik, lévén ez nem egyéb, hanem az ISTENben való Lelki Öröm, a' mellyröl tsak

moſtan

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

moſtan emlekezém: mindazáltal mivelhogy moſtan nevezeteſen tsak a' Teſti Gyönyörüség forog kérdésben, a' melly másképen Bujaságnak neveztetik, nem lehet ezt ſemmi ſzín alatt mentegetni; mert ez, mint felette igen nagy bün, és nagy útálatoſság, meg-fosztja az Emberi Természetet az ö Nemességétöl, és az Embert változtatja a' bünnek bordély-házává. A' mi pedig illeti e' Világnak két elsö Javait, úgymint e' Világi Tiſztteſséget vagy Méltóságot, és a' Gazdagságot, ezeket akkor nem lehet a' Jóságnak laiſtromából ki-törleni, midön jó és ſzent Végre fordíttatnak, tudnillik az ISTENnek Dítsöségére, a' mi Lelkünknek a' Kegyeſségben való épületire, és a' mi Felebarátinknak Lelki haſznokra. Mert ezek e' tekíntetre nézve nem a' Teſti Világnak Javai, hanem a' Lelki Világnak ollyan Javai, a' mellyeket az ö külsö avagy máſod rendbéli Javainak méltán nevezhetünk. Következésképen e' tekíntetre nézve ezeknek a' Jóknak Örökös Urok a' Lelki Világ, nem pedig a' Teſti Világ; mivel ezekhez a' Jókhoz nintsen ſemmi igaz juſa a' Teſti Világnak: lévén ö ezeknek tsak (*Uſurpator*ok) Birangolójok, nem pedig Örökös Urok. És bizony úgy-is kívánná azt az egyenes Igazság, hogy ezekkel a' Jókkal, mint ezeknek Örökös Urok, a' Lelki Világ ſegítené az ö Fiait, míg azok e' Földön a' Teſti Világ ellen hadakoznak. De ezt nem mindenkor tselekedheti a' Lelki Világ; minthogy ezeket a' Jókat némellykor ö töle erőſzakoſon el-ragadozza, némellykor pedig titkon el-lopja a' Teſti Világ, hogy ezek által az ö gyülevéſz ſeregét annál inkabb ſzaporíthaſsa. Vallyon pedig nem útálatos vétek-é, söt nem kárhozatos vétek-é tsak azért követni valakinek a' Teſti Világot, hogy ö egéſz Életében ragadományjal és lopott marhaval elheſsen? Ah ah útálatos Világ! Vallyon meddig fenyedi ennyi ſok ragadományidat és lopáſidat e' Világnak ITÉLŐ BÍRÁJA? De jó renténségben legyünk mindnyájan, kik a' Teſti Világgal nem tzimborálunk;

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

lunk; mert el-jö még valaha e' Világnak *Fiscalis Directora*, a' NÁZARETBELI JESUS, a' ki mind ezeket a' Jókat viſza-vészi a' Teſti Világtól, és *confiscálja*, söt tüzzel-is megégeti, hogy ſoha ſenkit többé ezekkel a' Teſti Világ meg ne tsalhaſſon.

Ámbár pedig, a' mint tsak moſtan említém, e' Világi Tiſzteſséget avagy Méltóságot, és a' Gazdagságot, ne lehesſen-is akkor a' Jóságnak laiſtromából ki-törleni, midön jó és ſzent Végre fordíttatnak: mindazáltal valamennyiſzer ezek ettöl a' jó és ſzent Végtöl el-ſzakaſztatnak, és gonoſz Végre fordíttatnak, mind annyiſzor tsak annyit érnek, mint a' Teſti Gyönyörüség; léven e' tekintetben e' Világnak ezen három Javai egyenlőképen útálatra méltók, mivelhogy e' tekíntetben egyenlőképen hijjábanvalók, és egyenlőképen veſzedelmeſek. Hijjábanvalók ezek; mert ezek minekünk, ſem ſzépséget nem adhatnak, ſem illendöbb termetet, ſem egéſséget, ſem erőſséget, mellyek a' Teſtnek Javai: annál inkább nem adhatnak, ſem Tudományt, ſem Böltseséget, ſem Okosságot, mellyek az Elménck Javai: annál-is inkább nem adhatnak, ſem Kegyeſséget, ſem Szentséget, ſem ISTENben való Lelki Örömet, ſem Idveſséget, mellyek a' Lelki Életnek avagy a' Lelki Világnak Javai. Vallyon hát mitsodak egyebek a' Teſti Világnak ezen három Javai, hanem három nagy Hijjábanvalóságok, avagy három nagy Semmik. Igen jeleſen ki-tzimerezte vala ezt régenten egy Bölts *Philoſophus* az ö Életének útolsó pertzentésén, a' ki midön arra unſzoltatnék Baratjaitol, hogy ö nékiek valamelly megtartásra méltó Régulát irna elejekbe, ö pedig Nyelvének el-fáradott kereket miatt alkalmatlan vólna a' ſzólásra: jobb kezében vévé iró-pennájat, és azzal három O Betüket rajſzola-le egy papirosra. A' melly ö tselekedetivel azt jelentette, hogy a' mint az *Arithmeticában* a három O Betük, söt a' több O Betük-is, magokban gondoltatván, tsak Tzifrák, avagy Semmik: úgy e' Világnak ezen három Javai-is tsak Tzifrák, avagy

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

avagy Semmik; mert a' mint egyſzer Tzifra tsak Tzifra, úgy háromſzor Tzifra-is tsak Tzifra, avagy a' mint egyſzer Semmi tsak Semmi, úgy háromſzor Semmi-is tsak Semmi. Meg-egyezett e' dologban ezen alatson nemzetből ſzármazott *Philoſophus* ama' Koronás *Philoſophus*sal, Bölts Salamonnal; úgymint a' ki e' Világnak ezen három Javait új *Experimentum*ra vonván, ezt irta ezek közzül mindeniknek alája: *Vanitas Vanitatum, et haec omnia Vanitas: Hijjábanvalóságoknak Hijjábanvalósága, és mind ezek Hijjábanvalóság.* De nem tsak hijjábanvalók, hanem egyſzer'smind veſzedelmeſek-is e' Világnak ezen Javai; mivelhogy ezeket Halált-hozó maſzlagokká és mérgekké, és haláloſon ſebesítö fegyverekké, változtatta e' Világ a' bünnek veſzetsége által. Oh melly ſokſzor meg-tsendülnek füleimbe amaz Arany Szájú Szent Jánosnak, ki az ö Arany' folyású Ékeſenſzólásáért méltán neveztetett a' Görög Nyelven *Chryſoſtomus*nak, ezen fontos és Arany Betükre méltó Szavai: *Si quis intra centum Annos una ſolum nocte ſvave laetumque ſomnium vidiſset, et centenis ob id Annis puniretur, an ſomnium hoc adpetendum eſſet? Ha valaki ſzáz Eſztendök alatt tsak egy éjtſzakai látott vólna valamelly kedves és örvendetes álmot, és azért ſzáz Eſztendökig buntettetnék, vallyon kivánatos vólna-é ez az álom?* Oh bizony tsak olly kitsin e' Világi Élet, és ennek minden veſzendö Javai, az Örökkévalósághoz képeſt, mint egy éjtſzakai kedves álomlátás ſzáz Eſztendökhez képeſt, söt még ezerſzerte-is kiſsebb; mivelhogy e' Világi Élet kevés Eſztendök múlva el-múlik, az Örökkévalóság pedig véget nem eſmér! Vallyon hát ki ne útálná-meg e' Világnak ártalmas Javait, mint egy éjtſzakai kedves álom-látáſt, hogy az örökkévaló büntetéſt el-kerülhe[illegible]e? meg-gondolván azt, hogy a' kik e' Világnak Javaiban meg-térnetetlenül bé-merülnek, és azokkal a' magok veſzedelmekre meg-réſzegülnek, magokon fogják végezetre tapaſztalni ama' nevezetes Mondasnak Igazságát: *Momenta-*

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

mentaneum, *quod delectat*, *aeternum*, *quod cruciat*; *Szempillantáſig-való*, *a' mi gyönyörködtet*, *örökkévaló*, *a' mi kínoz*. A' mint tehát említem nem tsak hijjábanvalók, hanem egyéb'smind veſzedelmeſek-is e' Világnak ezen Javai: úgymint a' mellyeket e' Világ Halált-hozó maſzlagokká és mérgekké, avagy halálos ſebeket ejtö éles keſekké és éles fegyverekké, változtatott a' bünnek veſzetsége által. Ollyak e' Világnak Javai, mint valamelly kivül aranyos és ſzépen tündöklö *pilulák*, de a' mellyek belöl halálos méregböl vagynak kéſzíttetve és öſzve-timporáltatva. Vagy ollyak, mint a' maga Javát nem tudó kis Gyermeknek kezében az éles kés, és az éles beretva, a' mellyel az könnyen viſzſza-él a' maga veſzedelmére. Avagy még-is ollyak, mint régenten *Scotiá*ban ama' gonoſz praktikájú Uri Embernek *Fenellá*nak, tiſzta finum Aranyból kéſzíttetett, és kivül ſok drága kövekkel és drága gyöngyökkel meg-rakatott Almája, a' mellyet egy nagy faragott Kép tart vala jobb kezében, de a' mellyben ſok éles fegyverek és hegyes-török olly titkos meſterséggel valának el-reitetve, hogy mihelyt valaki azon Arany Almához kezeivel nyúlna, és azt meg-tapaſztaná, leg-ottan azt azon Arany Almából ki-rohanó éles fegyverek és hegyes-török által ſpékelnék. Oh melly igen eſztelenek tehát mind azok, a' kik e' Világnak Javait nem hogy meg-útálnák, hanem inkább, mint meg-annyi Arany Almákat, ölelgetö kezeikkel magokhoz kaptsoljak! nem gondolván-meg azt, hogy azokból olly mérges nyilvesſzők és éles fegyverek rohannak-ki, a' mellyek halálos ſebeket ejtenek ö rajtok.

Hogyha már a' fellyebb elönkbe tzirkalmaztatott Rend ſzerint magunkra figyelmezünk, és e' Világnak Javait magunkra nézve meg-tzirkáljuk, úgy-is e' Világot utálatosnak találjuk lenni. Nem vádolhatom én ſemmi helytelenséggel azokat a Természet' Vi'sgáló Böltseket, a' kik azt állatják, hogy e' Világnak Javai az Emberi Természettel, a' mint a'

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

*Physicá*ban foktunk szólani, nem *continuum*ok, az az, nem azon-egy tulajdonságú, és nem azon-egy végtében való dolgok; hanem azzal tsak *contiguum*ok, az az, azzal egymáſt érö, és némelly részeikkel egymáſt meg-illetö dolgok, a' mellyek egymáſtól könnyen el-válhatnak. És noha némellykor úgy látta sék-is, mintha e' Világnak némelly Javai épen öszve volnának enyveztetve az Emberi Természettel, mint nevezetesen a' buja Emberrel a' Teſti Gyönyörüség: de ekkor-is e' Világnak Javait az Emberi Természettel azon-egy *continuum*nak lenni egész eröben nem mondhatjuk; mivelhogy ha egyéb nem, avagy tsak a' Halal ezeket egymáſtól el-válaſztja. Ollyan hát, hogy haſonlatosságnál éljek, az Emberi Természet e' Világnak Javaira nézve, mint valamelly ſima Tábla, a' mellyre ſok Arany, Ezüſt, drága Kövek, és drága Gyöngyszemek, vagynak rakattatva; de mihelyt azon Tábla fel-fordíttatik, leg-ottan le-hullanak arról minden arra rakatott drága kintsek, mint meg-annyi *contiguum*ok, és a' Tábla tsak puſztán és mezítelenen marad. Oh melly igen tévelygö úton jár tehát az ollyan Ember, a' ki e' Világnak minden Javait fel akarja falni! holott ha elöbb nem, avagy-tsak mikor ötet, mint valamelly Táblát, ama' nagy erejü Ellenség, a' Halál, fel-fordítja, akkor ö róla le-húllanak e' Világnak minden Javai, és ö tsak úgy marad, mint valamelly puſzta és mezítelen Tábla. Méltán haſonlíthatjuk az illyen Embert ama' régi Fabula szerint az ollyan Varjúhoz-is, a' melly magát más madaraknak tündöklö tollaikkal fel-tzifrázván, de azutan tsak hamar *furtivis nudata coloribus*, a' lopott tollaktól meg-foſztatván, magát a' több madarak elött tsúfságra és nevetségre ki-tette. Kiváltképen méltó azt itt meg-fontolnunk, hogy mivel az Emberi Lélek Halhatatlan, és mivel annak az ö Halhatatlanságára nézve nintsen ſemmi *proportioja*, avagy haſonlósága, annal inkább egyenlösége, e' Világnak hamar el-mulo Javaival: ez okra néve nem-is elégedhetik-meg annak felette igen szé-

lelen

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

leſen ki-terjedö, és nem egyébre, hanem épen tsak Örökkévaló Jóra vágyakozó Kívánsága e' Világnak ſemmi-féle Javaival; annyira, hogy ha valaki e' Világnak minden Javait egy ſummában öntené-is, és egy tsomóban tsepegtetné-is, de még-is azok által az Emberi Léleknek forró kívánságát bé nem tölthetné. Soha ſenkinek többet e' Világ nem adott vala, és ezután-is ſoha ſenkinek többet nem fog adni, mint Nagy Sándornak; de még-is ö többet kíván vala: a' mint ezt akaratja ellen-is akkor nyilván ki-jelenté, midön hallván azt némelly hagymázos elméjü *Philoſophus*októl, hogy e' látható Világon kivül még több látható Világok-is volnának, és e' helytelen vélekedésnek haſonló helytelenséggel hitelt adván; ſirni kezde azonn keſerveſen, hogy ö azokat a' Világokat-is nem birhatja. Oh melly igen bölts Régulák ſzerint folytatja hát gondolatit az ollyan Emberi Lélek, a' ki tudván azt, hogy ö Halhatatlan, tsak az Örökkévaló és Halhatatlan Jót kívánja és kereſi; e' Világnak pedig minden ſzemfényvefztö Javait, mint a' mellyek a' futó idövel hamar el-futnak, és az ö forró kívánságának mértéki nem lehetnek, meg-veti, és meg-útálja! Nevezeteſen ha figyelmezünk e' Világot ſeretö és ennek Javaiban búborékoló Embernek belsö és titkos gondolatira, úgy-is e' Világot felette igen megútáljuk; mivelhogy az illyen Ember olly (*relatio*ban) rendben és tekíntetben helyhezteti magát e' nagy és roppant Világra nézve, melly a' Józan Okoſsággal ellenkezik. Ugy vélekedik tudniillik maga felöl az illyen Ember, mintha egyedül ö vólna e' Világnak (*Centruma*) Kellös-közepe, a' mellyre egyenlöképen minden dólgok irányoznának és ſietnének: és minden ipyekezetivel azt akarná, ha annak végben-vitelére tehetsége vólna, hogy a' Nap, Hóld, és Tsillagok, egyedül tsak ö érette tündökölnének; hogy a' Fellegek egyedül tsak ö érette botsátanának esöt a' Földre; hogy a' a' Szelek egyedül tsak ö érette fúnának; hogy a' Fak, Füvek,

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Virágok, és minden Plánták, egyedül tsak ö érette zöldellenének, illatoznának, virágoznának, és gyümöltsöznének; egy szóval, hogy mindenek egyedül tsak ö érette volnának teremtetve, és egyedül tsak az ö hasznát munkálódnák. Ah balgatag és útálatos gondolatok! Avagy nem szükséges-é minékünk e' Világot meg-útálnunk, hogy mi is valamiképen hasonlatosok ne légyünk azokhoz, a' kik illy balgatag és útálatos gondolatokba, mint veszedelmes és hajó-töréſt okozó örvényekbe, önként magokat bé-merítik? Még tsak azt-is kevély gondolatnak itélte lenni ama' Nagy Elméjü *Philoſophus*, *Renatus Carteſius*, ha ki úgy vélekednék, hogy közönségeſen tsak az Emberekért volnának mindenek teremtetve. Mennyivel inkább, ha figyelmezett volna azokra, a' kiket e' Világnak Szerelme meg-vakított, felette igen nagy és útálatos kevélységgel vádolta volna azokat; mivelhogy ki-ki azok közül belöl szívében azt akarná, hogy mindenek egyedül tsak ö érette volnának teremtetve, nem pedig közönségeſen az Emberekért.

Mind ezek, Szomorú Hallgatóim, elégséges, söt egyszer'smind ellene-mondhatatlan Erösségek arra itéletem szerint, hogy ezt az útálatos Világot meg-útáljuk, hogy ennek szemfény-vesztö Javait lábaink alá tapodjuk, és hogy ennek Szerelmét töveſtöl és gyökereſtöl Szíveinkböl ki-irtsuk: annyira, hogy már a' fellyebb elönkbe iratott Rend szerint tsak ezt légyen szükség meg-mútatnunk miképen és minémü Meſterséggel lehessen e' gonoszban fekvö Világot meg-útálnunk. Meg-tanít minket e' nagy és sarkalatos Meſterségre a' Józan *Philoſophia*, a' melly ezt a' bölts Letzkét irja elönkbe: *Duo Contraria in eodem Subjecto, ſecundum eamdem partem, eodem reſpectu, ac tempore, ſubſiſtere non poſſunt; Két egymáſsal szemtöl szemben ellenkezo Dolgok azon-egy Dologban, azon-egy réſzre nézve, azon-egy tekintetben, és idöben, meg nem állhatnak.* Minthogy pedig szemtöl szemben ellenkeznek egymás-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

máſsal, az ISTENnek Szerelme, és e' Világnak Szerelme: fordítsuk arra ISTENtöl vett minden erönket és tehetségünket, hogy plántáljuk-bé Szíveinkbe az ISTENnek Szerelmét, és adjuk ott az ISTENnek a' Fejedelemséget, mert úgy ki-puſztúl Szíveinkböl e' Világnak Szerelme; mivelhogy lehetetlen légyen meg-egyeznie és együtt múlatoznia a' Frigy-Ládának a' Dágonnak Álló-Képével, a' Világoſságnak a' Setétséggel, és az ISTENnek a' Bálványokkal: annyira, hogy a' kinek Szívében tündöklik az ISTENnek Szerelme, az ſemmiképen e' Világnak és az Ördögnek gyertyát nem tarthat. Oh bizony hát nem ollyan a' Kegyes Embernek Szíve, mint régenten a' Pogányságnak ſetét éjtſzakájában vakoskodó Rómaiaknál a' *Pantheon* nevü Templom, a' mellyben ök Pogányi módon minden költött Iſteneket egyenlöképen tiſztelnek vala. Nem is ollyan, mint ugyan ö nálok ama' fényes és pompás *Capitolium* nevü Templom, a' mellyben midön ök tsak az egy *Jupiter*nek Álló-Képit akarták vólna meg-hagyni, és abból a' több Iſteneknek Álló-Képeiket ki akarták vólna vetni, nem engedte onnan magát ki vettetni a' *Terminus*, az az, a' Határnak Iſtene, ezt kiáltván-fel: *Concedo nulli*, *Senkinek nem engedem az én helyemet.* Hanem ellenben ollyan, mint valamelly Mennyböl alá-ſzállott ſzentséges Templom, a' mellyben egyedül tsak az ISTENnek Szerelme lakozik és uralkodik, mint örökös Lakó-helyében, és a' mellyben ſemmiféle Bálványnak, és következésképen e' Világnak Szerelme-is meg nem maradhat.

Mind ezek után, Szomorú Hallgatóim, vallyon Lámpáſt gyújtsak-é *Diogenes*sel együtt, hogy annak Világoſságánal kereſsem-fel az Emberek között ama' drágalátos Állatot, és ritka Hattyút, söt épen Arany Hattyút, a' ki e' Világot vóltaképen meg-útálta, és Szívét egéſzen az ISTENnek ſzentelte? Nem tselekeſzem; mert ſokkal fényeſebb Lámpáſt gyújtott énnékem a' *Diogenes*' Lámpáſanal, az ö drágalatos

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

galátos Virtusival, mind Életében, mind Halálában, ama' Nagy Heroina, meg-hidegedett Testére nézve e' gyászos Koporsóban fekvö Néhai Mélt. Született Gróf Bethleni BETHLEN KLÁRA Aszszony ö Nagysága, ama' Nagy Emlekezetü Uri Férjfiúnak, Római Sz. Birodalombéli Született Grófnak, Néhai Mélt. Széki TELEKI MIHÁLY Ur ö Nagyságának, Kegyelmes KORONÁS KIRÁLY-ASZSZONYUNK' ö Felsége' Udvari Arany Kóltsos Komornikjának, az Erdélyi *Excelsum Regium Gubernium*ban Belsö Tanáts-Hívének, és az Erdélyi Fö *Exactoratus' Praesesé*nek, Tiszta Életü Özvegye; a' ki kegyes Virtusival, mint valamelly fényes Lámpásnak tündöklö súgárival, mind Életében, mind Halálában, meg-bizonyította, hogy e' Világot vóltaképen meg-útálta, és Szívét egészen az ISTENnek szentelte: annyira, hogy ö nem tsak Régi és Fényes Uri Familiájára nézve, a' mellyre már ezután elöbb kell figyelmeznem, hanem szent Életére és kegyes Virtusira nézve-is, a' mellyeket azután kell le-rajzolnom, egyenlöképen méltó légyen a' Ditséretnek zöldellö Pálmájára.

Nagy Tengerre eresztkedném, Szomorú Hallgatóim, a' mellyen egy fertály Orátskának keskeny határai között, mert már több ideje alig vagyon Orátiomnak, semmiképen felvont vitorláimmal által nem evezhetnék: ha a' Nagy BETHLEN Familiának ama' Fényes Eredetire mennék-fel, úgymint ama' Nagy Hérőinára, SÁROLÁra, Sz. ISTVÁN Magyar Királynak és Apostolnak Testvér Húgára. Mérsékelvén azért Oratiomat az elömbe mérsékeltetett Idöhez, rövidítem e' Nagy Familiának Nemzetséges Laistromát, és említem tsak ama' Nagy Herosnak, BETHLEN MÁRKnak, két nagyra született Fiait, BETHLEN ELEKet, és BETHLEN BALÁSt: kik által a' Nagy BETHLEN Familiának az a' Lineája, melly Arany Almát szájában viselö Kígyó Tzimerrel ékeskedik, két Virágzó Ágakra hasadván, ki-terjesztette azon két Ágakon való Virágzását mind e' mi idönkig. Származék tudnil-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

tudniillik BETHLEN ELEKtöl, akkori Erdélyi Vajdától, BETHLEN GYÖRGY, ettöl BETHLEN ELEK, ettöl BETHLEN FERENTZ, ettöl pedig ama' Nagy Emlekezetü három Herosok: úgymint, ama' Nagy *Hiſtoricus*, és épen Magyar *Livius*, Néhai Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN FARKAS Ur ö Nagysága, e' Nemes Hazának Fö *Cancellariusa*, Elsö APAFI MIHÁLY Erdélyi Fejedelemnek Belsö Tanáts-Híve, és Nemes Belsö Szolnok Vármegyének Fö Iſpánja; úgy Ezintén Néhai Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN GERGELY Ur ö Nagysága, e' Nemes Hazának Hadi Fö *Generaliſa*, Nemes Küköllö Vármegyének Fö Ispánja, és Nemes Udvarhely Széknek Fö Kapitányja; haſonlóképen Néhai Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN ELEK Ur ö Nagysága, Néhai Felséges I LEOPOLD Római *Imperator*nak az Erdélyi *Excelſum Regium Gubernium*ban Belsö Tanáts-Híve, és e' Nemes Hazának *Praeſidaense*: a' melly három Nagy Herosok közzül az Elsönek és Harmadiknak a' Fiúi Renden, a' Máſodiknak pedig a' Leányi Renden, réſz Ezerint Unokái, réſz Ezerint Unokáinak Gyermekei, ma-is e' Nemes Hazában ditséreteſen zöldellenek és virágoznak.

A' Nagy BETHLEN MÁRKnak pedig Máſodik Fiától, BETHLEN BALÁStól, VI LÁSZLO Királynak Ház-Örzöjétöl, Származék BETHLEN GYÖRGY, ettöl BETHLEN JÁNOS, ettöl pedig ama' Nagy Heros Néhai Mélt. Bethleni BETHLEN FARKAS Ur, e' Nemes Hazának Hadi Fö *Generaliſa* és Fö Arendatora, Nemes Küköllö Vármegyének Fö Ispánja, és Szamos-Ujvárnak Fö Kapitányja: a' kinek kedves Feleségétöl Néhai Mélt. M. Gyerö Monoſtori KEMÉNY ANNA Aſſzonytól Születék ama' Nagy Emlekezetü Máſodik Bethlen *Hiſtoricus*, és épen Máſodik *Tacitus*, Néhai Mélt. Bethleni BETHLEN JÁNOS Ur, e' Nemes Hazának Fö *Cancellariusa*, I APAFI MIHÁLY Erdélyi Fejedelemnek Belsö Tanats-Híve, Nemes Fejér Vármegyének Fö Ispánja, és Nemes Udvarhely Széknek Fö Kapitányja.

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

E' közelb említett Nagy Heros, Néhai Mélt. Bethleni BETHLEN JÁNOS Ur, Szerentsés vala Páros Életére nézve; mivelhogy ö nékie Elsö kedves Feleségétöl, Néhai Mélt. VÁRADI BORBÁRA Aſſzonytól születének Mélt. Gróf BETHLEN PÁL, és Gróf BETHLEN MIKLOS, kedves Fiai. És noha ezen Elsö kedves Feleségének váratlan Halála által gyászos homály borúlt vala-is Paros Életére, mindazáltal viszontag ISTENtöl meg-vígaſztaltaték, és drága Kegyeſségü Hites-Társal meg-ajándekoztaték, úgymint Néhai Melt FEKETE KLÁRA Aſſzonyjul: a' kitöl születék Néhai Mélt Gróf BETHLEN SÁMUEL Ur, e' Nagy Uri Háznak Harmadik Örököse, és Harmadik tündöklö Tsillaga. Oh melly vígan repdeshetne Oratiom e' Három Uri Atyafiak közzül mindeniknek Ditséretin külön-külön, és az ö tölök származott Uri Személlyeknek-is Ditséreteiken: ha az elömbe mérsékeltetett rövid Idö, a' melly ſzapora ſzárnyakkal repül a' maga tzéljára, ezt nékem meg-engedné. De minthogy a' várakozni nem tudó Idö ezt nékem meg nem engedi, figyelmezek én-is rövidségnek okáért e' Három Uri Atyafiak közzül csak a' Máſodikra, úgymint ama' Nagy Emlekezetü Uri Férjfiúra, Néhai Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN MIKLOS Ur ö Nagyságára, elöſzör ELSÖ és MÁSODIK APAFI MIHÁLY Erdélyi Fejedelmeknek, azután Néhai Felséges ELSÖ LEOPOLD Római *Imperator*nak Belsö Tanáts-Hívére, Erdély-Orſzágának Fö *Cancellarius*ára, Nemes Máramaros Vármegyének Fö Ispánjára, és Huſzt' Várának Fö Kapitányjára: a' kinek Elsö kedves Feleségétöl, Néhai Mélt. Gróf KUN ILONA Aſſzony ö Nagyságától, ſzármazának két jeles Uri Gyermekei; úgymint a' Fiúi Renden Néhai Mélt. ſzületett Gróf Bethleni BETHLEN MIHÁLY Ur ö Nagysága, Néhai Melt ſzületett Gróf Bethleni BETHLEN ISTVÁN Ur ö Nagyságának, és még Életben lévö Mélt. ſzületett Gróf Bethleni BETHLEN BORBÁRA Aſſzony ö Nagyságának, Néhai Mélt. Tsitzelitzki SZIL-

VASI

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

VASI BOLDI'SÁR Ur' nagy Kegyelségü Özvegyének, úgy Néhai Mélt. Gületett Gróf Bethleni BETHLEN JULIA Aſſzony ö Nagyságának, Édes Atyjok; a' Leányi Renden pedig Néhai Mélt. Gületett Gróf Bethleni BETHLEN BORBARA Aſſzony ö Nagysága, Néhai Mélt. GALAMBOS FERENTZ Urnak kedves Hites-Párja.

De mikor Gintén leg-vidámabb Napokat töltene Néhai Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN MIKLOS Ur ö Nagysága említett kedves Feleségével, Néhai Mélt. Gróf KUN ILONA Aſſzony ö Nagyságával, akkor hirtelen Szerelmes Feleségének váratlan Halála által gyáſzos Özvegységre marada. A' melly ö alig lábalható Szomorúságából ki menekedni kívánván, vigontag Páros Életre adá Elméjét, és másodGori Szent Menyegzöi Szövetség által magához köté ama' Nagy Ditséretü Uri Aſſzonyt, Néhai Mélt. Gróf Kis-Rhédei RHÉDEI JULIA Aſſzonyt ö Nagyságát, Néhai Mélt. Kis-Rhédei RHÉDEI ISTVÁN Urnak kedves Leányát: a' ki által e' Nagy Herosnak Uri Háza meg-gyümöltsözék négy jeles Uri Gyermekekkel, kiket Neveik Gerint illendö létzen elö-Gámlálnom. Elsö rendben e' Teſtvér Uri Atyafiak között tündöklött ama' Nagy Kegyelségü Uri Férjfiú, Néhai Mélt. Gületett Gróf Bethleni BETHLEN JO'SEF UR ö Nagysága, Nemes Máramaros Vármegyének Fö Ispánja, a' kinek Nagy Kegyelségü Hites-Társától, Néhai Mélt Libera Baroniſsa M Gyerö Monoſtori KEMENY KRISTINA Aſſzony ö Nagyságától származának öt jeles Uri Magzatok, mint az ö Paros Életeknek drágalátos Zalogi; úgymint a' Fiúi Renden, jeles Tudományával Vitézi Fegyverét ékesítö Mélt. Gületett Gróf Bethleni BETHLEN SÁMUEL Urfi ö Nagysága, a' Nemes Gyulaiana Gyalog *Legio*ban egyik Nemes *Compa*nának Kipitányja; ISTENÉhez, Felséges KORONÁS KIRÁLY-ASZSZONYÁhoz, és Édes Hazájahoz, egyenes Gívet viſelö Mélt. Gületett Gróf Bethleni BETHLEN ELEK Ur ö Nagysága; Uri Familiájának

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

nak egyik Nagy Reménsége, Mélt. Született Gróf Bethleni BETHLEN OLIVÉR Urfi ö Nagysága, és zöldellö Ifjúságában nagy *Experientiá*val ékeskedö Mélt. Született Gróf Bethleni BETHLEN GERGÉLY Urfi ö Nagysága, a' Nemes Bethleniana Gyalog *Legio*ban egyik Nemes *Companiá*nak Zászlótartója; a' Leányi Renden pedig a' Szüzeknek Seregében Tiszta Erköltsökkel illatozó Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN KRISTINA Kis Asszony ö Nagysága. Második rendben e' Testvér Uri Atyafiak között ékeskedett amaz ISTENtfélö Uri Asszony, Néhai Mélt Született Gróf Bethleni BETHLEN JULIA Asszony ö Nagysága, Római Sz. Birodalombéli Grófnak, Néhai Mélt. Széki TELEKI SÁNDOR Ur ö *Excellentiá*jának, Felséges KORONÁS KIRÁLY-ASZSZONYUNK' *Status*i és Erdélyi *Gubernialis* Belsö Tanáts-Hívének, Elsö kedves Hites-Párja: a' kitöl származának a' Nagy TELEKI HÁZnak ama' tündöklö Tsillagai, úgymint a' Fiúi Renden, Római Sz. Birodalombéli Született Gróf Néhai Mélt. Széki TELEKI MIKLOS Vitzé-*Colonellus* Ur ö Nagysága: úgy szintén e' Nemes Hazának Nagy Oszlopa, Római Sz. Birodalombéli Született Gróf Mélt. Széki TELEKI LÁSZLO Ur ö Nagysága, Kegyelmes KORONÁS KIRÁLY-ASZSZONYUNK' ö Felségének Udvari Arany Kóltsos Komornikja, az Erdélyi *Excelsum Regium Gubernium*ban Belsö Tanáts-Hive, és az Erdélyi Reformáltatott *Ecclesiá*knak, *Collegium*oknak, és *Scholá*knak, Fö *Curator*a, söt kegyes *Abdiás*a, és édes Atyja; hasonlóképen Uri Familiáját Uri Virtusokkal ékesitö Római Sz. Birodalombéli Született Gróf Mélt. Széki TELEKI LAJOS Ur ö Nagysága; a' Leányi Renden pedig Római Sz. Birodalombéli Született Gróf, Néhai Mélt. Széki TELEKI JUDIT Asszony ö Nagysága, Mélt Ifjabb Vargyasi DANIEL ISTVÁN Urnak Elsö és már ez Életböl ki-költözött Hites-Társa. Harmadik rendben e' Testvér Uri Atyafiak között viragzott ama' Nagy Ditséretü *Matrona*, Néhai Mélt. Született

tett

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

tett Gróf Bethleni BETHLEN AGNES Aſſzony ö Nagysága, Néhai Mélt. Liber Baro M. Gyerö-Monoſtori KEMÉNY 'SIGMOND Ur ö Nagyságának, az Erdélyi Kiralyi Mélt. Törvényes Tábla' *Adjeſsor*anak, Nagy Hüségü Hites-Parja: a' kitöl ſzármazának Uri Familiájoknak új Ékeſséget adó Mélt. ſzületett Liber Barók, M. Gyerö-Monoſtori KEMÉNY GERGELY, és MIKLOS, Urak ö Nagyságok, és KEMÉNY 'SIGMOND Urfi ö Nagysága. Bé-rekeſztette e' Teſtvér Uri Atyafiaknak Fényes Seregét a' Negyedik, úgymint meg-hidegedett Teſtére nézve e' gyáſzos Koporsóban fekvö Kegyes Uri Aſſzony, Néhai Mélt. ſzületett Gróf Bethleni BETHLEN KLARA Aſſzony ö Nagysága, a' kinek moſtan Temetési Tiſztéſséget téſzünk.

Értvén ekképen Néhai Mélt. ſzületett Gróf Bethleni BETHLEN KLARA Aſſzony ö Nagyságának a' Fényes BETHLEN HÁZból való Nagy Ditséretü Eleit, illendö leſzen némellyeket azok közzül-is említenünk, a' kik ö nekie a' Fényes RHÉDEI HÁZból Nagy Ditséretü Elei valának. A' hol én, hogy a' régibb Idökre fel ne menjek, említem rövidségnek okáért csak ama' két Teſtvér Uri Atyafiakat, Néhai Mélt. Kis-Rhédei RHÉDEI PÁL Urnak kedves Fiait, úgymint Néhai Mélt. Kis-Rhédei RHEDEI PÁL Urat, Nemes Erdély-Orſzágának *Theſaurarius*át, a' kinek Uri Familiaját majd bövebben le-rajſzolom, és Nehai Mélt. Kis-Rhedei RHÉDEI FERENTZ Urat, Nemes Bihar és Maramaros Varmegyéknek Fö Ispánját, és a' Nagy-Váradi Hadi Eronek Fö Kapitanyját, a' kitol ſzármazék ama' Nagy Heros, Nehai Mélt. Kis-Rhédei RHÉDEI FERENTZ Ur, Nemes Erdély-Orſzágának Fejedelme, ettöl pedig Néhai Melt. Kis-Rhedei RHEDEI LÁSZLO Ur, ezen az Uri Lineán Utólsó *Deficiens*.

Néhai Mélt. *Theſaurarius* Kis-Rhedei RHEDEI PAL Ur köttetvén a' Menyegzöi Fáklya által Nehai Melt. SUTA ANNA Aſſzonyhoz, örömmel ſzemléle Uri Házában ket Uri

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Örököseit, úgymint Néhai Mélt. Kis-Rhédei RHÉDEI JÁNOSt, és ISTVÁNt, Nagy Ditséretü Uri Férfiakat.

Az Elsö e' két Teſtvér Uri Atyafiak közzül Néhai Mélt. Kis-Rhédei RHÉDEI JÁNOS Ur vévén Feleségül Néhai Mélt. KORNIS MARGIT Aſſzonyt, meg-áldaték ISTENtöl három Uri Örökösökkel, úgymint Néhai Mélt. Kis Rhédei RHÉDEI FERENTZel, JANOSsal, és ISTVÁNnal: FERENTZnek Gyermekei lévén kedves Hites-Párjától, Néhai Mélt. SERÉDI 'SOFIA Aſſzonytól, Néhai Mélt. Kis-Rhédei RHÉDEI KRISTINA Aſſzony, Néhai Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN FERENTZ Ur ö Nagyságának kegyes Hites-Párja, és Néhai Mélt. Kis-Rhédei RHÉDEI ANNA Aſſzony, elöſzör Néhai Mélt. Loſontzi BÁNFFI PÉTER Urnak, azután pedig Néhai Mélt. Liber Baro PONGRÁTZ GYÖRGY Ur ö Nagyságának kedves Felesége: JÁNOSnak vitzontag Gyermekei lévén kedves Hites-Párjától, Néhai Mélt. MAISKÁSI ER'SÉBET Aſſzonytól, Néhai Mélt. Kis-Rhédei RHÉDEI SÁNDOR, MIHÁLY, FERENTZ, és LÁSZLO, Nagy Emlekezetü Uri Férjfiak: ISTVANnak pedig Gyermekei lévén kedves Feleségétöl, Néhai Mélt. AJTONI KATA Aſſzonytól, a' Fiúi Renden Néhai Mélt. Kis-Rhédei RHÉDEI PÁL, és ÁDÁM, még ma-is el-temettetett Hamvaik után jó Hírekben élö Uri Férjfiak, a' Leányi Renden pedig Néhai Mélt. Kis-Rhédei RHÉDEI MARIA Aſſzony, Néhai Mélt. Osdolai KUN ISTVÁN Urnak kedves Hites-Tarſa.

A' Máſodik pedig a' fellyebb említett két Teſtvér Uri Atyafiak közzül, úgymint Néhai Mélt. Kis-Rhédei RHÉDEI ISTVÁN Ur, Néhai Mélt. *Theſaurarius* Kis-Rhedei RHÉDEI PÁL Urnak kedves Fia, örömmel Emlélé Uri Házában Páros Életének két jeles Zálogait, úgymint Néhai Mélt. Kis-Rhédei RHÉDEI PÁLt, és ISTVÁNt. A' melly két Teſtvér Uri Atyafiak közzül az Elsönek, Néhai Mélt. Kis-Rhédei RHÉDEI PÁL Urnak, Lineája nem ſokkáig virágozhaték: mivel-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

mivelhogy az ö kedves Fiától, RHÉDEI 'SIGMONDtól, való Unokájában, RHEDEI 'SIGMONDban, el-enyészék. A' Masodiknak pedig, Néhai Mélt Kis-Rhédei RHÉDEI ISTVAN Urnak, Lineája ki-terjede szerentsés virágzással mind e' mi Idönkig. Mert ez Uri Férjfiú a' Menyegzöi Szent Szövetség által Hites-Társúl vévén Néhai Mélt. PETROTZI JULIA Aszszonyt, meg-áldaték ISTENtöl két Uri Magzatokkal, úgymint a' Fiúi Renden Néhai Mélt. Kis-Rhédei RHÉDEI LASZLO Urral, a' kitöl származának még Életben lévö, és Nemes Magyar-Országban ditséretesen virágzó Mélt. Kis-Rhédei RHÉDEI FERENTZ és LÁSZLO Urak, és Mélt. Kis-Rhédei RHÉDEI JULIA Aszszony, Néhai KOMÁROMI GYÖRGY Urnak Nagy Kegyelségü Özvegye; a' Leányi Renden pedig Néhai Mélt. Gróf Kis-Rhédei RHÉDEI JULIA Aszszony ö Nagyságával, Néhai Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN MIKLOS Ur ö Nagyságának kedves Hites-Párjával, a' kitöl születének, a' mint fellyebb elö-számlálám, négy Testvér Uri Atyafiak, Utolsó lévén azok között a' Születésnek Rendire nézve e' gyászos Koporsóba bé-záratott Kegyes Heroina, Néhai Mélt. Született Gróf Bethleni BETHLEN KLÁRA Aszszony ö Nagysága.

Minthogy Kegyes Uri Házból vette vala Eredetit Néhai Mélt. Született Gróf Bethleni BETHLEN KLÁRA Aszszony ö Nagysága, Kegyelségben-is nevelteték-fel: tanittatván szorgalmatosan a' Tiszta Erköltsökre és a' Keresztyéni Hitnek Szentséges Ágazatira, hogy ekképen nem csak Külsö, hanem Belsö Szépséggel-is ékeskednék, és hogy egész eröben viselné magán az ö Szent Keresztségében vett KLÁRA Nevezetit, a' melly TISZTAt jelent a' Deák Nyelven. Érkezvén pedig Szüzességének ki-nyíló Tavaszára, méne Férjhez amaz Áldott Emlekezetü Uri Férjfiúhoz, Római Sz. Birodalombéli Született Grófhoz, Néhai Mélt Széki TELEKI MIHÁLY Ur ö Nagyságához, Kegyelmes KORONAS KIRÁLY-

Hääz Rezsö Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

RÁLY-ASZSZONYUNK' ö Felsége' Udvari Arany Kóltsos Komornikjához, az Erdélyi *Excelſum Regium Gubernium*ban Belsö Tanáts-Hívéhez, és az Erdélyi Fö *Exactoratus' Praeſeséhez*. Oh melly igen tágas mezö nyílnék itt énnékem az Oratiora, ha e' Nagy Herosnak Ditséretire ki-terjeſzkedhetném! De nem lehet ezt tselekednem; mert úgy Uj Oratiot kellene énnékem elöttetek mondanom. Elég légyen tehát e' Nagy Herosnak Ditséretire tsak azt mondanom, a' mit régenten *Vellejus Paterculus* mondott vala a' Máſodik *Scipio Africanus*nak Ditséretire: *Nihil in Vita, niſi laudandum, aut ſecit, aut dixit, aut ſenſit; Semmit egyebet Életében, nem tselekedett, nem mondott, és nem gondolt, Ditséretre méltó dolognál.* Meg-áldá ISTEN e' Kegyes Uri Párt nyóltz jeles Uri Gyermekekkel, mint az ö Páros Életeknek és Páros Szeretetteknek drágalátos Zálogaival, úgymint elöször a' Leányi Renden, JUDIT, JULIA, KRISTINA, és KATA, Kis-Aſſzonyokkal, azután pedig a' Fiúi Renden, MIHÁLY, JO'SEF, ISTVÁN, és 'SIGMOND, Urfiakkal; de a' kik közzül e' Nagy Uri Háznak Ékeſségére tsak egyedül marada ez Életben az én Kegyes Ifjú Patronuſom, ditséretes Uri Virtuſinak ſárnyaihoz naponként több arany tollakat füzö Római Sz. Birodalombéli ſületett Gróf Mélt. Széki TELEKI MIHÁLY Ur ö Nagysága: a' többi pedig még gyenge idejekben e' Földi Hazából a' Mennyei jobb Hazába által-költözének. Oh Világi Életnek hirtelen gyáſzos Fellegbe boruló Vídámsága! Mikor ſintén e' Kegyes Uri Aſſzony leg-inkább örvendezne drágalátos Férjének ſzapora lépéſekkel nevekedö Szerentséjén, és a' KORONÁS FELSÉG elött való Kedvességén, akkor hirtelen drágalátos Férjétöl meg-foſztaték. A' melly ö nagy Keſerüségét noha erös Lélekkel ſenvedné-is, és magát a' Bánatnak Özönvizétöl el-nyelettetni nem engedné: mindazáltal, mivelhogy e' Világot valójában meg-útalta vala, ſiet vala drágalátos Férjéhez a' Mennyei jobb Hazába által-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

által-költözni; azonn könyörögvén ISTENének, hogy az a' boldog Ora meglére ne haladna, hanem minél-hamarább meg-tsendülne, a' mellyben ö ez ö Számkivetésének Helyéről az ö Örökös Hazájába, a' Mennyei Paraditsomba, által-költöznék. A' minthogy e' Nagy Kegyességü Gróf Aszszony e' moſtan folyó MDCCLV Esztendöben, egynéhány Hetekig, kivaltképen pedig IX Hónapokig, tartó súllyos Betegsége után buzgó Könyörgései közö a' Mennyei jobb Hazába boldog Lelkére nézve által-is költözék, Sz. Iván Havának I Napján, Estveli XI Ora után, Világi Életének LIII, Páros Életének XXIV, gyászos Özvegységének pedig X Esztendejében.

Oh melly fok és drágalatos Virtuſokkal ékeskedett e' Nagy Heroina, a' mig Életének Szövétneke tündöklött! Az ISTENnek Igaz Esmérete, a' KRISTUS JESUSban meg-fundáltatott Igaz Hit, a' Szent Élet, a' Kegyesség, az Alázatoſság, az Alami'snálkodás, és a' Buzgóságos Könyörgésekben való Gyönyörködés, úgy múlatoznak vala az ö Szívében, mint örökös Lakó-Helyekben, és mint valamelly Szentséges Templomban. A'melly ö Nagy, és Nemes Virtuſokból, mint meg-annyi eleven Kutfejekből, származott vala amaz ö Nagy és Nemes Virtusa-is, e' VILÁGNAK MEGUTÁLÁSA; mivelhogy ö töveſtöl, s gyökereſtöl ki-irtotta vala Szívéből e' Világnak Szerelmet, és abba bé-plántálta vala az ISTENnek Szerelmét. Oh melly igen Nagy és Nemes Virtus, söt épen Világ' gyözö Virtus, e' világban élni, de még-is nem e' Világnak, hanem az ISTENnek élni: avagy inkább e' Világban élvén, nem e' Világban, hanem az ISTENben élni! Oh melly igen Nagy és Nemes Virtus, söt épen Világ' gyözö Virtus, e' tsalárd Világnak édes izü, de mindazáltal magokban titkos mérgét lappangtató Javaitól, majd ſzintén LIII Esztendökig tsalogattatni, és hitegettetni, de még-is e' Világot meg nem ſzeretni, hanem naponként

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

mind inkább-inkább meg-útálni! Bizony ez a' Világ' győző Virtus saját Virtusa vala e' Nagy Heroinának: úgymint a' kinek Szívét e' Világnak, sem Pompája, sem Gazdagsága, sem Gyönyörüsége, soha e' Földhöz nem enyvezte; mivelhogy ö e' Világnak minden Pompáját, minden Gazdagságát, és minden Gyönyörüségét, úgy tartotta Bölts Salamonnal együtt, mint meg-annyi hijjábanvalóságoknak hijjábanvalóságit, söt egyszer'smind úgy is, mint meg-annyi Halalt hozó maszlágokat és mérgeket. Régenten Filep Király szemlélvén tzirkáló szemeivel az ö ditséretésen nevekedö Fiának, Nagy Sándornak, Nemes Virtusit, ezt mondotta ö nékie: *Aliud, o Fili, tibi par Regnum quaere; Más Országot keress, óh Fiam, magadnak, a' melly te hozzád méltó légyen.* En-is valamennyiszer Nagy Kegyességét e' Néhai Mélt. Gróf Asszonynak meg-szemléltem, és azt meg-értettem, hogy ö ezt a' bünben buborékoló Világot vóltaképen meg-útálta légyen, ezt mondottam magamban ö felöle: *Alium, o Pia Comitissa, tibi parem Mundum quaere, Más Világot keress, óh Kegyes Gróf Asszony, magadnak, a' melly te hozzád méltó légyen;* értvén ezen a' más Világon a' Lelki Világot, a' mellynek ö Idvességes Javait néminemü mérték szerint ez Életben-is birta, de már egész mérték szerint birja az Egekben. Oh melly sokszor e' Nagy Kegyességü Heroina e' Testi Világnak minden Javait, mint a' méh a' mosolygó és illatozó Virágokat, Nemes Elméjével öszve repdeste; de mivel azokban Lelki Mézet és Lelki Nyúgodalmat nem találhatott, megvetette és meg-útálta azokat, és forró buzgósággal kívánta és kereste a' Lelki Világot, és annak Idvességes Javait! Vagy mint régenten a' Noénak Galambja, e' Nagy Kegyességü Heroina-is öszve-repdesvén Lelki Nyúgodalmat keresö Elméjével e' bünben bé-merült Világnak zavaros Özönvizeit, és azokban Nyúgovó-Helyet nem találván, visszatért ama' Lelki Noénak, a' KRISTUS JÉSUSnak, Bárkájába, a' melly-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

mellyben Örökös Nyúgovó-Helyet talált magának. Oh melly sokszor e' Testi Világnak minden Javait kemény rámára vonván, és azokban Utálatosságnál egyebet nem találván, így kiáltott-fel az ö ISTENéhez a' Kegyes Á'sáffal együtt: *Kitsoda* vólna *nékem Mennyekben* Te náladnál több? *és Te náladnál egyébben nem gyönyörködöm e' Földön.* Söt ezen Szavait a' Kegyes Á'sáfnak, a' mint ezeket Szentzi Mólnár Albert Magyar Versekben foglalta, óh melly igen sokszor, kivált az ö Utolsó Betegségében, a' míg Nyelvének Lantja zengedezhetett, szép hangitsálással el-is énekletté, ekképen szólván: *A' Mennyekben Te vagy nékem Tsak egyedül én ISTENEM; Ez egész Földön senki nintsen, Kit kivüled Lelkem kedvelljen.* Oh vallyon hát mit irhatnánk egyebet *Epitaphium* gyanánt e' Kegyes Gróf Aszszonynak gyászos Koporsójára, hanem e' rövid Mondást: ITT FEKSZIK E' VILÁGNAK MEGUTÁLOJA, GROF BETHLEN KLÁRA.

ISTEN' Utaiban gyönyörködö Ifjú Uri Férjfiú, Római Sz. Birodalombéli született Gróf, Mélt. Széki TELEKI MIHÁLY Ur, nagy jó Uram és Patronusom! Vallyon miért keseregsz, és miért foly szemeidből Könyvhúllatásidnak sürü Zápora? Azért-é, hogy Édes Aszszony Anyád egyik vólt a' Halandók közzül? Gondold-meg, hogy a' mi hozzánk ragadott bün miatt mindnyájan Halandók vagyunk. Azért-é, hogy Édes Aszszony Anyádnak gyászos Koporsójára ezt a' ditséretes *Epitaphium*ot méltán fel-irhatjuk: ITT FEKSZIK E' VILÁGNAK MEGUTÁLOJA, GROF BETHLEN KLÁRA. Örvendezz inkább Édes Aszszony Anyádnak illy drágalátos és Arany Betükre méltó Virtusán. Mert óh melly sok ezer Koporsók vagynak, a' mellyekre illy ditséretes *Epitaphium*ot semmi jussal fel nem irhatunk. Azért-é, hogy Édes Aszszony Anyád e' Világot nem tsak gyomorból útálta, hanem ennek el-hányt törei és lép-vehzöi közzül ki-szabadúlván, ezt már végképen el-is hagyta, és bóldog Lelkére nézve

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

re nézve a' Mennyekben örvendez? Oh óh mit tselekedel? Zendüljenek-fel inkább minden Te Külsö és Belsö Érzékenységeid, mint meg-annyi Lelki Mu'sikák, és örvendezz Édes Asszony Anyádnak illy nagy és ditsöséges Szerentséjén, a' mellynél Te-is magadnak nagyobb és ditsöségesb Szerentsét nem kívánhatsz. Anyai Szeretettel buzog Te hozzád gyászos Koporsójában-is Édes Asszony Anyád, és minthogy Örök Emlekezetben akarja Te nálad hagyni igaz Anyai Szeretetit, illyen Bútsúzó Verseit zengedezteti Te hozzád.

Gróf TELEKI MIHÁLY, Anyai Szívemnek
Féltö Kíntse, kedves Gyümöltse Méhemnek,
Drága Reménsége Földi Életemnek,
És Vígasztalója bús Özvegységemnek!
Ne sírj, hogy Te töled esett elválásom,
És Testemre nézve Sírbe bészálláſom;
Mert Lelkemre nézve vagyon béjutásom
A' Mennyekbe, és ott tsendes nyúgováſom.
Szálljon az ISTENnek Te reád Áldáſa,
Tündöklö Napodnak ködbe borúlása
Ne légyen, és újabb Gyászra változáſa,
Életednek a' míg tart Pályafutáſa.
Uri Házadban-is kívánt Békeséget
Szemlélj, és örömmel folyó Tsendeséget:
Végre nyerj Mennyekben Örök Ditsöséget,
Melly nem esmér, és nem tud semmi inséget.

Ifjúságodat és külsö Ékességedet Lelki Ékességgel ékesíto és nemesítö Ifjú Uri Asszony, Mélt. Gróf Malomvizi KENDEFI RÁKHEL Asszony, moſtan említett Mélt. Gróf Széki TELEKI MIHÁLY Ur ö Nagyságának Szerelmes Hites-Párja, és e' gyászos Koporsóban fekvö Gróf Asszonynak Édes Leánya helyett való kedves Menye! Mérsékeljed Te-is keſerves zokogáſidat és ſiralmidat; mert úgy tetszett ISTENnek, hogy ez a' Te Édes Asszony Anyád helyett való kedves

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

ves Gyámolod moſtan Te töled el-váljék, és hogy abban az Uri Házban, a' mellyben ö XXIV Eſztendökig viſelte a' Gazda-Aſſzonyságot, már Tégedet hagyjon Gazda-Aſſzonynak. Minthogy emlekezetben vagyon ö nála a' Te ö hozzája való nagy Hüséged és Kegyeſséged, meg-bizonyítja ö-is Te hozzád igaz Anyai Szeretettel vetekedö Szeretetit illyen Bútsúzó Verſeivel.

Kedves MENYEM, kedves Fiamnak hív Párja!
Ne sírj, ne áradjon könyveidnek árja;
Mert Teſtemet e' Bólt jóllehet bé-zárja,
De Lelkem repdesve a' ſzép Eget járja.
Mint Édes Leányom hozzám olly Hüséggel
Viſeltettél, és olly drága Kegyeſséggel;
Moſt-is Halálomon olly Keſerüséggel
Viſeltetel, és olly Töredelmeſséggel.
Én-is meg-mútattam hozzád Jóságomat,
Ugy tartván Téged', mint Édes Leányomat;
Moſt-is, hogy le-tettem Földi Sátoromat,
Meg-petsétlem hozzád Jó Anyaságomat:
Kívánván, hogy ISTEN Téged' védelmezzen,
Minden veſzély ellen híven bé-fedezzen;
Szerentséd Hajója olly vígan evezzen,
Hogy végre Mennyekben Lelked örvendezzen.

Fel-búzdúl e' Kegyes Uri Aſſzonynak Szíve az ö Szerelmes Unokájához-is, még Böltsöben fekvö ſzületett Gróf Széki TELEKI RÁKHEL Kis-Aſſzonykához, Római Sz. Birodalombéli ſzületett Grófnak, Mélt. Széki TELEKI MIHÁLY Ur ö Nagyságának, és Mélt. Gróf Malomvizi KENDEFI RÁKHEL Aſſzony ö Nagyságának, Szerelmes Leányokhoz: a' kit e' Kegyes Uri Aſſzony a' maga Nagy-Anyai térdein és a' maga Nagy-Anyai Ölében akar vala fel-nevelni. De minthogy ez másképen tetſzék ISTENnek, bé-rekeſzti e' Kegyes

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

gyes Gróf Aſſony ez ö drágalátos Unokája körül való kegyes Dajkálkodását illyen Bútsúzó Verſeivel.

Szerelmes Unokám, TELEKI RÁKHELEM!
Minthogy töled elett már elmenetelem,
A' mellyért Szívemet fogta nagy Sérelem,
Ez léſzen Te töled Vég-Bútsúvételem.
Ékeskedjél, miként Sáronnak Ró'sája,
És mint Jérikónak zöldellö Pálmája;
A' Tiſzta Életnek légy Remek Summája,
És Familiádnak ékes Koronája.
Virtusidon Szíve, mind Édes Atyádnak
Örvendjen, mind pedig Szerelmes Anyádnak:
Mikor tündöklése meg-ſzünik Fáklyádnak,
Juss-el birására Mennyei Pálmádnak.

E' Nemes Hazának Nagy Oſzlopa, Római Sz. Birodalombéli ſzületett Gróf, Mélt. Széki TELEKI LÁSZLO Ur, Kegyelmes KORONÁS KIRÁLY-ASZSZONYUNK ö Felségének Udvari Arany Kóltsos Komornikja, az Erdélyi *Excelſum Regium Gubernium*ban Belsö Tanáts-Híve, és az Erdélyi Reformáltatott *Eccleſiá*knak, *Collegium*oknak, és *Scholá*knak Fö *Curator*a, söt Kegyes Abdiása, és Édes Atyja! a' ki e' Kegyes Gróf Aſſonynak Elsö kedves Teſtvér Nénjétöl, Nénai Mélt. ſzületett Gróf Bethleni BETHLEN JULIA Aſſony ö Nagyságától ſzármaztál. Úgy ſzintén drága Kegyességgel és Tiſzta Elettel tündöklö Nagy Heroina, Mélt. Gróf Rádai RÁDAI ESTER Aſſony, moſtan említett Mélt. Gróf Széki TELEKI LÁSZLO Ur ö Nagyságának kedves Hites-Párja, és Ékes Koronája! Igaz Szívet viſel Ti hozzátok e' Kegyes Uri Aſſzony, és a' Ti Szerelmes Gyermekeitekhez, mind Kegyes Élettel, mind Uri Virtuſokkal, egyenlöképen ékeskedö Római Sz. Birodalombéli ſzületett Grófokhoz, Mélt. Széki TELEKI PAL, és JO'SEF, Urfiakhoz ö Nagyságokhoz, és Mélt. Széki TELEKI ESTER, és KLÁRA, Kis-

Aſſ-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Aſſzonyokhoz ö Nagyságokhoz, és illyen Bútsúzó Verſekkel válik-el töletek.

Méltóságos GROF, és GROF ASZSZONY, hozzátok
Fordítom Beſzédem', és Áldáſt reátok
Mondok; mert Gyámolim énnékem valátok,
Kik Halálomat-is nagyon ſajnaljátok.
Szerentséſen ISTEN Titeket éltesſen,
Drága Áldáſival a' Mennyből ſzeresſen,
Minden veszélyt meſzze üzzön és kergeſsen,
Hogy Titeket ſemmi gonoſz ne illeſsen.
Kedves GYERMEKITEK Áldottak légyenek,
Mint fényes Tsillagok, úgy tündököljenek,
A' Paraditsomba végre viteſsenek,
És ott Ti veletek együtt örvendjenek.

Uri Familiádat Uri Virtuſiddal ékesítö, és Nagy Kegyességeddel máſoknak elejekben Nemes Példát iró Római Sz. Birodalombéli ſzületett Gróf, Mélt. Széki TELEKI LAJOS Ur! Közel való Atyafiságát eſméri Te hozzád e' Kegyes Uri Aſſzony; mivelhogy Te-is ſzármaztál az ö Elsö kedves Teſtvér Nénjétöl, Nehai Mélt. ſzületett Gróf Bethleni BETHLEN JULIA Aſſzony ö Nagyságától. Ugy ſzintén Uri Virtuſiddal naponként' fellyebb emelkedö Római Sz. Birodalombéli ſzületett Gróf Mélt. Széki TELEKI KÁROLY Urfi, az Erdélyi Királyi Mélt. Törvényes Táblának *Adſeſora*, és Szüzeſségednek koronájával együtt a' Kegyeſségnek Koronáját-is Fejeden viselö Római Sz. Birodalombéli ſzületett Gróf Mélt. Széki TELEKI JULIA Kis-Aſſzony! Közel való Atyafiságát eſméri Ti hozzátok-is e' Kegyes Gróf Aſſzony: úgymint a' kik az ö Elsö kedves Teſtvér Nénjének, Nehai Mélt. ſzületett Gróf Bethleni BETHLEN JULIA Aſſzony ö Nagyságának, Elsö kedves Fiától, Római Sz. Birodalombéli ſzületetett Gróftól, Néhai Mélt. Széki TELEKI MIKLOS Ur ö Nagyságától, ſzármaztatok. Meg-bizonyítja Ti hozzátok,

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

tok, Mélt. Gróf Ur, Mélt. Gróf Urfi, és Mélt. Gróf Kis-Aſſzony, e' Nagy Kegyeſségü Heroina igaz Atyafiságát, és illyen Bútsúzó Verſekkel mégyen-el Atyafiságos Szemeitek elöl.

Eſmérvén hozzátok igaz Vérségemet,
És Atyafiságos Köteleſségemet,
Hozzátok fordítom Bútsúvételemet,
És tellyes Szívemböl kérem ISTENEMet:
Hogy légyen Tinéktek Kegyelmes Atyátok,
Szent Oltalmatok, és vezérlö Fáklyátok,
A' míg e' töviſes Földön tart Pályátok,
És úſzkál ez Elet' Tengerén Bárkátok.
Végre a' Mennyekbe magához juttaſson,
Ott Számkivetéſtek után meg-nyúgtaſson,
Áldott Allélujját veletek mondaſson,
És Szemeitekről ſiráſt el-oſzlaſson.

A' Nagy BETHLEN Familiának tündöklö Szövétnekei: jeles Tudományoddal Vitézi Fegyveredet ékesítö Mélt. Zületett Gróf Bethleni BETHLEN SÁMUEL Urfi, a' Nemes Gyulaiana Gyalog *Legio*ban egyik Nemes *Compani*ának Kapitányja; ISTENEDhez, Felséges KORONÁS KIRÁLY-ASZSZONYODhoz, és Édes Hazádhoz, egyenes Szívet viselö Mélt. Zületett Gróf Bethleni BETHLEN ELEK Ur; Uri Familiádnak egyik Nagy Reménsége, Mélt. Zületett Gróf Bethleni BETHLEN OLIVÉR Urfi, zöldellö Ifjúságodban nagy *Experientiával* ékeskedö Mélt. Zületett Gróf Bethleni BETHLEN GERGELY Urfi, a' Nemes Bethleniana Gyalog *Legio*ban egyik Nemes *Compani*ának Zaſzlótartója; és a' Szüzeknek Seregében Tiſzta Erköltseiddel illatozó Mélt. Zületett Gróf Bethleni BETHLEN KRISTINA Kis-Aſſzony! Közel való Vérségét eſmérvén Ti hozzátok e' Kegyes Heroina, úgymint a' kik az ö kedves Teſtvér Bátyjától, Néhai Mélt. Zületett Gróf Bethleni BETHLEN JO'SEF Ur ö Nagyságától származtatok, nagy Szeretettel gerjedez ö benne még

gyákos

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

gyá[illegible]os Koporsójában-is az igaz Atyafiúi Vér; és Bútsúzó Verſeivel illyen Áldáſt mond Ti reátok.

A' MENNYEI URnak, a' kiről függenek
A' magas Égben és e' Földön mindenek,
Reátok Áldáſi böven terjedjenek,
Hogy így Napjaitok áldottak légyenek.
Mikoron pedigjen a' Végső Órára,
És Pályafutáſtok' Utólsó pontjára,
Érkeztek, Titeket Paraditsomára
Méltóztaſson és ott fényes Koronára.

A' Fényes KEMÉNY, Familiának Fényes Tsillagai: Ditséretes Uri Virtuſiddal mindenek előtt kedves Uri Férfiú, Mélt. Tzületett Liber Baro M. Gyerö-Monoſtori KEMÉNY GERGELY Ur; Fényes Eleidnek Fényes Virtusit Virtuſiddal kiiró Heros, Mélt. Tzületett Liber Baro M. Gyerö-Monoſtori KEMÉNY MIKLOS Ur; és zöldellö Ifjúságodat, a' ſoha el nem hervadó Virtusnak Pálma-ágaival ékesitö Mélt. Tzületett Liber Baro M. Gyerö Monoſtori KEMÉNY 'SIGMOND Urfi! a' kik e' Kegyes Heroinának Máſodik kedves Teſtvér Nénjétöl, Néhai Mélt. Tzületett Gróf Bethleni BETHLEN AGNES Aſſzony ö Nagyságától, származtatok. Nem hallgathat az ö hallgató Koporsójában e' Kegyes Uri Aſſzony, hanem felinditja Nyelvét a' Szólásra, és illyen Bútsúzó Verſekkel petsétli-meg Ti hozzátok igaz Atyafiságát.

Minthogy hozzám nagy vólt mindenkor Hüségtek,
Igaz Szeretettel buzgott Kegyeſségtek,
Most-is Halálomon nagy Keſerüségtek,
Ugy kivánván, és úgy hozván azt Vérségtek:
Én-is kérem a' nagy Égnek FEJEDELMét,
Hogy töletek meg ne vonja Segedelmét;
Végre a' Mennyben-is veletek Kegyelmét
Kóſtoltaſsa-meg, és Szentséges Szerelmét.

Jeles Virtuſitokra nézve nagy Ditséretre méltó két Teſtvér Uri Atyafiak, Mélt. Vargyaſi DÁNIEL MIHÁLY, és

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

SÁNDOR, Urfiak! Minthogy közel való Atyjafiai vagytok e' Kegyes Heroinának, úgymint a' kik származtatok az ö Elsö kedves Testvér Nénjének, Néhai Mélt. Gületett Gróf Bethleni BETHLEN JULIA Aszszonynak, kedves Leányától, Római Sz. Birodalombéli Gületett Gróf Aszszonytól, Néhai Mélt. Széki TELEKI JUDIT Aszszony ö Nagyságától: Bútsúzik töletek-is e' Kegyes Heroina, és ezt mondja Tinektek Atyafiságos Szeretettel gyászos Koporsójából.

Légyen ISTEN Mennyből néktek Vezéretek,
Minden gonosz ellen hív Segedelmetek,
És minden ellenség ellen Védelmetek,
Hogy vetzedelembe soha ne essetek.
A' mikor pedig száll Estvéli Házára
Napotok, és jutttok a' végsö Orára,
Nyitva légyen Mennyben a' Szent Sion' Vára,
És jussatok annak örök birására.

Meg-emlekezik Végsö Bútsúzásában e' Kegyes Heroina mind azokról az ö Kedves Atyjafiairól közönségesen, a' kikhez ö közel való Vérséggel köteles a' Nagy és Fényes BETHLEN Familiában. Ezek közzül pedig nevezetesen is említi az ö Édes Atyjától, Néhai Mélt Gróf Bethleni BETHLEN MIKLOS Ur ö Nagyságától, és az ö Édes Atyja Elsö kedves Feleségétöl, Néhai Mélt. Gróf KUN ILONA Aszszony ö Nagyságától, származott kedves Bátyjanak, Néhai Mélt. Gróf Bethleni BETHLEN MIHÁLY Ur ö Nagyságának, kedves Leanyat, Mélt. Gületett Gróf Bethleni BETHLEN BORBÁRA Aszszonyt ö Nagyságát, Néhai Mélt. Tsebelitzki SZILVÁSI BOLDI'SÁR Urnak Nagy Kegyelségü Özvegyet. Es mind ezeknek özveséggel illyen Áldást kíván gyászos Koporsojából.

Adjon ISTEN néktek számos Esztendöket,
Minden Áldásokkal vígan tündöklöket,
Ne boritson soha szomorú felhöket
Örömetekre és mulatsa idöket.

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Végsö

Végső Orátoknak mikor tsendülése
Leßz, és Testeteknek a' porba eséſe,
Légyen Lelketeknek Mennybe Felmenéſe,
Ott vég nélkül való Szent Örvendezéſe.

Vitézi Bátorsággal, Hadi Böltseséggel, és Igaz Kegyességgel, egyenlóképen tündöklő Nagy Heros, Római Sz. Birodalombéli Életetett Gróf, Mélt. Széki TELEKI SÁMUEL Ur, Kegyelmes KORONÁS KIRÁLY-ASZSZONYUNK ö Felségének Hadi *Generalisa*! Meg-ßólít már Tégedet gyáßos Koporsójából e' Kegyes Gróf Aßßony, mint az ö Néhai Szerelmes Férjének kedves Testvér Ötsét Haſonlóképen meg ßólítja a' Te Életednek kedves Hites-Párját, ama' Magyar *Penelopét*, Mélt. Gróf ÖTVES MÁRIA Aßßonyt ö Nagyságát, és a' Te kedves Fiadat, a' Nagy TELEKI HÁZnak Nagy Reménségét, Római Sz. Birodalombéli Életetett Grófot, Mélt. Széki TELEKI IMRE Urfit ö Nagyságát. És illyen Áldáſt mond Ti reátok gyáßos Koporsójából.

Az UR ISTEN, a' ki a' magas Egeknek
Parantsol, e' Földnek, és a' Tengereknek,
Adjon vídám folyáſt Eßtendeiteknek,
És elömenetelt Jó Szerentséteknek.
Üzzön távol minden gonoßt Hatalmával,
Hogy az ne árthaſon néktek oſtromával:
Végre Hiteteknek Mennyben Jutalmával
Boldogítson meg, és Szine' Látásával.

Kegyeſségeddel és Tißta Életeddel máſokat Kegyeſségre és Tißta Életre tanító Nagy Heroina, Mélt. Gróf VAJI BORBÁRA-Aßßony! Bsútsúzik töled-is e' Kegyes Gróf Aßßony, mint az ö Néhai Szerelmes Férje' Testvér Bátyjának, Római Sz. Birodalombéli Életetett Grófnak, Néhai Mélt. Széki TELEKI JÁNOS Ur ö Nagyságának, Nemes Kövár-Vidéke' Fö Kapitányjának Árva Özvegyétöl. De bútsúzik egyaránt mind a' Te kedves Gyermekeidtöl-is, úgymint a' Fiúi Renden igaz Hazafiúsággal és Uri Virtuſokkal tündöklő Ró-

Haáz Rezső Múzeum Elektronikus Könyvtára
Székelyudvarhely

lö Római Sz. Birodalombéli Született Grófoktól, Mélt. Széki TELEKI PÁL Ur ö Nagyságától, Nemes Fagaras-Földének Fö Kapitányjától, Mélt. Szeki TELEKI JÁNOS Ur ö Nagyságától, és Mélt. Széki TELEKI SÁNDOR Urfi ö Nagyságától: a' Leányi Renden pedig ama' Ditséretes Heroinától, Mélt. Született Gróf Széki TELEKI MÁRIA Aſzſzony ö Nagyságától, Néhai Mélt. Liber Baro Loſontzi BÁNFFI PÉTER Ur ö Nagyságának Nagy Kegyeſségü Özvegyétol; úgy ſzintén ama' Kegyſségnek egyenes Lineájan jaró Uri Aſzſzonytól, Mélt. Született Gróf Széki TELEKI KATA Aſzſzony ö Nagyságától, ama' Széleſen ki-terjedett Tudományjal ékeskedö, és magát Felséges KORONAS KIRALY ASZSZONYA' és Édes Hazája' hívséges Szolgálatjában égö Gyertya' módjára fogyató Nagy Herosnak, Mélt. Gróf Gyalakúti LÁZÁR JÁNOS Ur ö Nagyságának, Kegyelmes KORONAS KIRÁLY ASZSZONYUNK' ö Felsége' Erdélyi *Gubernialis* Belsö Tanáts-Hívének, a' Nemes Erdély-Orſzagi Három Nemzetekböl álló Fényes *Status*ok' és Rendek' *Praeſidens*ének, és az Erdélyi Reformáltatott *Eccleſiák*', *Collegium*ok', és *Scholák*' Fö *Curator*ának, kedves Hites-Párjától; haſonlóképen ama' Tiſzta Életü Uri Aſzſzonytól, Mélt. Született Gróf Széki TELEKI SÁRA Aſzſzony ö Nagyságától, Igaz Hazafiúsággal és Nagy Tudományjal egyenlöképen ékeskedö Uri Férjfiúnak, Mélt. Született Gróf Bethleni BETHLEN PÁL Ur ö Nagyságának, Nemes Aranyas Szék' Fö Király Birajának, Élete' Kedves Párjától; és ama' valóságos Kegyeſségben gyönyörködö Uri Aſzſzonytól, Mélt. Született Gróf Széki TELEKI KLÁRA Aſzſzony ö Nagyságától, Fényes Uri Familiáját Fényes Uri Virtusival ékesítö Mélt. Született Grót Bethleni BETHLEN DÁVID Ur ö Nagyságának kedves Hites-Parjától. És illyen Atyafiságos Bútsúzáſsal válik-el Te töled, és e' Te moſtan emlitett kedves Gyermekeidtöl.

Hozzátok fordítom Bútsúvételemet,

Hogy meg-bizonyítsam Köteleſségemet;

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Mert

Mert nem láthatjátok többé Személlyemet,
Mivel már le-tettem Földi Életemet.
E' Világ' Tengerén míg tart evezéſtek,
Ne eſsék a' habok közt hajó-töréſtek;
Végezetre Mennybe légyen érkezéſtek,
És ott mind örökké víg örvendezéſtek.

Ama' Régi Szent és ISTENnel járni ſzokott Özvegyeknek Seregek közzé méltán bé-irattatandó Nagy Kegyeſségü Özvegyek, ISTENEDhez és Valláſodhoz buzgó Szívet viſelö Mélt. ſzületett Gróf Széki TELEKI BORBÁRA Aſſzony, Néhai Mélt. HORVÁT ANDRÁS Urnak Árva Özvegye, és valóságos Szent Életben gyönyörködö Mélt. ſzületett Gróf Széki TELEKI ANNA Aſſzony! Érdemlett Tiſzteletet téſzen Tinéktek-is e' Kegyes Uri Aſſzony, mint az ö Szerelmes Férje' kedves Teſtvér Nénjeinek, és illyen Bútsúzó Verſekkel hagyja Ti nálatok Zálogban azt az ö igaz Szeretetit, a' mellyel Ti hozzátok eleitöl fogva viſeltetett.

Kedves Teſtvérei Szerelmes Férjemnek,
Minthogy a' míg fénylett Napja Életemnek,
Örömére ſokſzor vóltatok Szívemnek,
Áldása reátok ſzálljon ISTENEMnek.
Könyvhúllatáſtokat ſzedje Tömlöjébe,
Sok Könyörgéſteket irja-fel Könyvébe,
És végre vigyen-fel Szent Lakó-Helyébe,
A' Paraditsomnak gyönyörü Kertébe.

Közel való Vérsége lévén e' Kegyes Gróf Aſſzonynak a' Mélt. RHÉDEI, BÁNFFI, KEMÉNY, HALLER, PETRI, DÁNIEL, RADÁK, SZÉKELY, és TOROTZKAI, Fényes Uri Familiákhoz, érdemlett Tiſzteſséget téſzen Végsö Bútsúzásában e' Fényes Uri Familiáknak, és illyen Bútsúzó Verſeket zengedeztet ö hozzájok gyáſzos Koporsójából.

FÉNYES FAMILIÁK, mindnyájan tudjatok,
Hogy köteles vagyok Vérséggel hozzátok:
Azért tölem azt most nagy méltán várjátok,

Hogy

Hogy Áldáſt ISTENtöl kívánjak reátok.
E' Nemes Hazának gyámolítására
Virágozzatok és ſzerentsés haſznára,
És Virágzáſtoknak ne légyen határa,
Míg tündöklik fejünk felett az Ég' Vára.

Minthogy Kötelesſégének eſméri e' Kegyes Gróf Aſzſzony, hogy Ti hozzátok-is igaz Haládatoſságát meg-bizonyítsa, minden Renden lévö Szomorú HALLGATOIM, a' kik ötet ez ö Temetési Tiſzteſségének Napján meg-tiſzteltétek: hozzátok fordítja végezetre Bútsúzó Szavait, és ekképen ſzól Ti hozzátok gyáſzos Koporsójából, hogy azután eddig ſzóló Nyelve a' hallgató Sírben hallgaſson az ö boldog Feltámadásának Nagy Napjáig.

A' kik Kereſztyéni Kötelesſégteket
Tettétek moſt hozzám és Kegyeſségteket,
Jutalmaztaſsa-meg Kereſztyénségteket
ISTEN, és mindnyájan áldjon-meg Titeket.
Ez Életben a' míg tart Sátorozáſtok,
Ne történjék ſoha ſzomorú romláſtok,
Végre a' Mennyekbe légyen béjutáſtok,
És ott mind örökké tartó Orſzágláſtok.

Én pedig Nagy Kegyeſségü Patrona Aſzſzonyom, a' kinek boldog Lelked már a' Mennyekben örvendez, meg-hidegedett Teſted pedig, a' melly e' gyáſzos Koporsóban vagyon bé-záratva, majd kevés idö múlva e' Paſzmosi gyáſzos Palotából ki-indíttatik, hogy a' Hagymás-Láposi *Mauſoleum*-ba viteſsék, és ott Néhai Szerelmes Férjednek Teſte mellé téteſsék; minekelötte e' gyáſzos Orátori Székböl le-ſzállanék, nem külsö Pennával és nem külsö Tintával, hanem Szívemnek Rajſzoló Gondolatjával ezt a' ditséretes *Epitaphium*-ot irom-fel gyáſzos Koporsódra Örök Emlekezetnek okáért, még pedig duplázva: ITT FEKSZIK E' VILÁGNAK MEGUTÁLOJA, GROF BETHLEN KLÁRA. ITT FEKSZIK E' VILÁGNAK MEGUTÁLOJA, GROF BETHLEN KLÁRA.

EL-MONDÁM.

Hajdu Bezsó Múzeum Tudományos Könyvtára Székelyudvarhely

A' JÓ LÉLEKNEK
FÖBB NYERESÉGE,

Mellyben, mind Életében, mind Halálában, mind pedig Halála után az Örökkévalóságban, magát gyönyörködteti;

Mellyről,

A' NÉHAI BOLDOG EMLEKEZETŭ MÉLTOSÁGOS

GROF BETHLENI

BETHLENKLÁRA

ASZSZONYNAK Ö NAGYSÁGÁNAK,

NÉHAI MÉLTOSÁGOS IMPERIALIS GROF

SZÉKI

TELEKI MIHÁLY

URÖNAGYSÁGA,

FELSÉGES KORONÁS KIRÁLY-ASZSZONYUNKNAK BELSÖ TANÁTS UR HIVE, ÉS UDVARI ARANY KOLTSOS KOMORNIKJA, AZ ERDÉLYI FÖ EXACTORATUSNAK NAGY ÉRDEMŭ PRÆSESE, HAZÁNKNAK ÉS AZ ISTEN HÁZÁNAK NAGY OSZLOPA 's a' t. 's a' t.

ÉLETE KEDVES PÁRJÁNAK,

Meg-hidegült Teſte' el-takaríttatása alkalmatoſságával, a' Pa-moſi gyáſzos Palotán, Ezer Hét Száz Ötvenötödik Eſztendöben, Sz. András Havának Máſodik Napján, együgyüen, a' Kegyelemnek mértéke ſzerint beſzéllgetett,

ANGYALOSI TOTH BALÁS,

A' Nagy Sajói Méltóságos Udvarokban a' JÉSUS KRISTUSNAK Méltatlan SZOLGÁJA.

Haáz Rezső Múzeuma Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Róm. XIV. 7, 8.

Mert közzülünk ſenki nem él ö-magának, és ſenki nem hal ö-magának. Mert ha élünk-is az URnak élünk, ha meg-halunk-is az URnak halunk-meg. Akár éljünk azért, akár meg-baljunk, az URéi vagyunk.

2 Tim. I. 12.

Tudom kinek hittem, és bizonyos vagyok benne, hogy az én ö nála le-tett Kintsemet meg-tarthatja ama' Napra.

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

A' Néhai Méltóságos Gróf Apponytól, meg-hidegedett Tetemeinek El-takaríttatása' alkalmatosságára, még életében maga áldott Kezeivel meg-irátott 's hagyatott Sz. Letzke:

Filip. I. 21. *Mert énnékem mind Életemben, mind Halálomban Nyereségem a' Kriſtus.*

BÖltsen mondja a' Pogányok' Pólts Doktora Sz. Pál Apoſtol, *A' Jéſus Kriſtus tegnap és ma ugyan azon volt, mind örökké-is ugyan azon léſzen.* 'Sid. XIII. 8. A' melly Szavában arra tanít a' Szent Apoſtol, hogy minékünk a' JESUS KRISTUSban, mint egyetlen-egy Szabadító 's Megtartó URunkban, kell meg-nyúgodnunk: Idvességünket, Orok boldogságunkat csak egyedül ö Felségétöl kell kérnünk, és várnunk; mert ſoha ſenki más által nem idvezült, ma ſem idvezül, ennekutánna ſem idvezülhet, mivel *nintsen ſenkiben másban idvesség a' Jéſuson kivül.* Tsel. IV. 12. Hogy pedig azt mondja a' Szent Apoſtol: *Tegnap-is* a' JESUS KRISTUS ugyan azon volt, azzal azt akarja mondani; hogy eleitöl fogva ö Felsége vólt Megtartója 's Idvezítöje a' maga Népének; ugyanis itt a' *Tegnap*nak nevezetin értetnek az ö Felsége Teſtben való el-jövetele elött folyt idöknek szakaszai, mellyekben-is az UR JESUS KRISTUS' Kegyelme által tartattak-meg a' Válaztattak. *Tsel.* XV. 11. Tegnap, az az, a' KRISTUS JESUS Teſtben el-jövetele elött való idöben, *Kivánta látni nagy kivánsággal a' KRISTUS JESUS Teſtben való meg-jelenésének Napjait Ábrahám, látta bitinek ſzemeivel és örvendezett.* Ján. VIII. 56. 'Sid. XI. 13. Melly hit által meg-igazíttatvan meg-tartatott. Tegnap, az az, a' JESUS KRISTUS Teſtben el-jövetele elött régen, mondotta hitbéli bizodalommal Sz. Jób, *Én Jól tudom hogy az*

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

én Megváltóm él. Jób XIX. 25. Tegnap, az az, a' KRISTUS JÉSUS Testben el-jövetele előtt, kivánt Dániel-is meg-hallgattatni Könyörgésében az URért, az az, a' Közbenjáró JÉSUS KRISTUSért. *Dán.* IX. 17. De a' *Mának* nevezetin érti a' Sz. Apostol az Uj Testamentomi időt, mellyben-is egyedül csak a' JESUS KRISTUSt hiszszük, valljuk, és tartjuk ISTEN és Ember között Közbenjárónak, egyetlen-egy Szabadító 's Idvezítö URnak lenni, 1*Tim.* II. Ugyanis ö Felsége az Idönek tellyességében a' Boldogságos Szüz Máriának méhében magára Testet öltözött, abban e' Világra Születtetvén, magát a' *Törvény alá adta, hogy azokat a' kik a' Törvény alatt valának meg-váltaná, hogy fogadott fiúságot vennének.* Gal. IV, 45. Ma, az az, az Uj Testamentomnak kezdetin, látván a' Testben meg-jelent JÉSUSt a' Vén Simeon mondotta nagy örömmel: *Most tan botsátod-el URam békeséggel a' te beszéded szerint a' te szolgádat, mert látták az én szemeim a' te Idvezítödet, mellyet készítettél minden Népeknek szemeik előtt. A' Pogány Népeknek meg-világosíttatásokra való Világosságot, és a' te Népednek az Izraelnek Ditsöségét.* Luk. II. 29, 30, 31, 32. Ma, az az, az Uj Testamentomban kiáltják minden Igaz Hívek hitbéli bizodalommal Szent Pal Apostollal: *A' KRISTUS lett minékünk ISTENtöl Böltsesség, Szentség, és Váltság,* 1Kór. I. 30. Utóljara azt mondja a' Sz. Apostol. *Hogy a' KRISTUS JÉSUS mindörökké-is ugyan azon lészen.* Mert ugyanis: *Nem adatott más Név Eg alatt az Emberek között, melly által kellene nékünk meg-tartatnunk a' JÉSUS Neven kivül* Tsel. IV. 12. Helyheztessék 's erösítsék hát ámbátor e' Világnak Fiai az ö Hiteket más fundamentomon, szerezzenek más Közbenjárókat, keressék az Idvességnek más utját, és módját, de mi meg-maradunk a' Sz. Apostol mellett, és azt mondjuk: *Senki más fundamentomot nem vethet azon kivül, melly egyszer vettetett, melly a' JÉSUS KRISTUS.* 1Kór. III. 11. *örökkévaló Évangyéliom ez.* Jel. XIV. 6.

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

mind

mind azért, hogy régen Világ kezdetitől fogva meg-igértetett az ISTENtől, hirdettetett a' Próféták által 1 *Mós.* III. 15 *Róm.* I. 2. mind azért, hogy ezen kivül máſt még Mennyei Angyaltól ſem kell várnunk. *Gal* I. 8 mind pedig azért, hogy örökkévaló jókat igér és ád, innen mondja maga az Idvezítö UR: *Bizony bizony mondom néktek, a' ki én bennem hiſzen, örök élete vagyon annak.* Ján. VI. 47. Ezen a' megmozdúlhatatlan fundamentomon épült igaz Hittel mondja a' Sz. Apoſtol a' mi fordításunk ſzerint: *Énnékem mind életemben, mind halálomban, nyereségem a' KRISTUS.*

Függése vagyon a' Sz. Apoſtol ſzavainak a' felsöbb ℣. ℣. mellyekben le irván a' Sz. Apoſtol, hogy az ö terhes, és nyomorúságos fogságában, a' KRISTUS Évangyéliomi Igaz Tudománnya mellett vala állhatatoſságából, a' KRISTUSban igazán hitt Atyafiak közzül némellyek, az igaz hitben, és a' KRISTUS Évangyéliomi igaz Tudományában meg-erösitetvén, nagyobb bátorsággal Prédikálják az Évangyéliomi igaz Tudományt, a' KRISTUS fel-magaſztalására, Ditsöségének e' Világ elött nagyobb mértékben való ki fényesedésére, némellyek ugyan irigységből, azt álitván és gondolván, hogy azzal az ö fogságabéli nyomorúságát, ſenvedését öregbitik, 's nehezitik; némellyek pedig tiſzta ſzívből a' KRISTUS igaz Eſmérete terjeſztése végett; azt mondja: az önéki nagy öromére ſolgált, mert akár ſzinböl, 's irigységből, akár tiſzta ſzívből prédikálják az Evangyéliomi igaz Tudományt, csak a' KRISTUS JÉSUS hirdettetik, ö Felsége magaſztaltatik, 's dirsöittetik, melly néki idveſségére léſzen a' KRISTUS Lelkének ſolgáltatása által, mert én (igy ſzól a' Sz. Apoſtol) meg nem ſégyenülök azok iránt, a' mellyeket az Evangyéliom prédikallasában a' JÉSUS KRISTUS fel-magaſztaltatására ſólottam, és a' mellyeket az ö Felsége Nevéért, 's Tudományáért ſenvedtem, söt a' miképpen eddig, úgy ez után-is míg e' gyarló Teſtben léſzen maradálom, nagy bátor-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

sággal az Évangyéliom prédikállása által a' KRISTUSt magaſztalom, Ditsöségét e' Világ elött továbbra-is terjeſzteni igyekezem: ha pedig a' KRISTUSért, és az ö Felsége Évangyéliomi igaz Tudományáért meg kell halnom, halálommal annak igazságát meg kell erösítenem, az halálra-is bátor szívvel mégyek; *Mert énnékem mind életemben, mind halálomban nyereségem a' KRISTUS.* E' lévén a' mi szent Letzkénknek egyenes függése a' fellyebbektöl, és azokkal való öſzve kötetése, szólok én-is. (1.) Az Embernek Életéröl. (2) Mitsoda értelemben mondattatik a' KRISTUS az Embernek Életének 's Nyereségének mind életében, mind halálában.

A' mi az (1.) dolgot illeti. Nyilván vagyon mindenek elött valakik a' KRISTUS Oskoláját gyakorolják, a' Sz. Irás Leveleit ki-nyilt szemekkel 's értelemmel olvaſsák, hogy a' két egymáſtól külömbözö terméſzetü dolgokból, Lélekböl, és Teſtböl, ISTENtöl tsudálatos meſterséggel egyben szerkeztetett Embernek, vagyon nem tsak Teſti vagy terméſzeti élete; hanem vagyon Lelki élete-is. Ugyanis: a' Teſti vagy terméſzeti élet az, a' melly áll, az okos Lelket magában foglaló 's hordozó Teſtben, a' vérnek folyásában, az érzékenységeknek mozgáſokban, midön mindenik réſz a' maga tiſztit, kötelesſégét illendöképpen úgy a' mint kivántatik el-kovetvén végben-viszi. Ebben a' Terméſzet világánál látó Pogányok fokra mentek, *kiknek irott Törvények nem lévén, a' Törvényhez illendö tselekedeteket tselekeſznek*, Róm. II. 14. Mert a' Terméſzet Könyvének három nagy Leveleit (az Eget, és ezen az egéſz Földet meg-világoſitó Napot, az Hóldat, és a' tündöklö meg-ſzámlálhatatlan Tsillagoknak ékes ſeregét, a' Levegö Égben függö vizekkel meg-terheltetett Fellegeket, a' Földet, melly az ISTENnek mint egy drága Kintses Tárháza, minden rajta lévö teremtéſeknek szülö Anyja, nevelö, 's hüségeſen tápláló Dajkája, a' nagy Tengert, mellybe folynak a' több 's apróbb folyó-vizek; de meg-is a' Földnek el-bori-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

el-boritására ki nem folyhat, *mert az ISTEN retet és ajtót vetett reá, a' fövenyt rendelte annak határának örök végezés szerént, ezt mondván néki: tsak addig jöjki, és tovább ne menj:* Jób. XXXVIII. 10, 11. Jér. V. 22:) Szemekkel naponként szemlélvén, és vi'sgálván, az ISTENnek minden Jóságát, Böltseſségét, mindeneken való ſzabados uralkodását meg-eſmérték, tetſzése 's akaratja alá magokat önként ereſztették, mint a' Bölts Sénéka a' Néró Tsáſzár Tudós *Praeceptora* ezt mondotta: *Felette jó el-ſzenvedni a' mit el-nem változtathatſz, és az ISTENt a' mindenek* Authorát *verſengés nélkül követni.* Söt illyen böltsen ſzólott egy ö közöttök: A' jó Embernek ſem életében, ſem halálában, *ſemmi ſem lehet gonoſz. Ha parantsol ISTEN mint jó Vezér, hogy ez életből ki-menjek, engedelmeskedem, követem, ditsérem jó Vezéremet, tselekedeteit magaſztalom, mert mikor néki tetſzett, akkor jöttem elö, ismét ha néki fog tetſzeni, el-mégyek innen. Miglen élek ez a' tiſztem, hogy ISTENemet tiſzteljem.* Sokat tanúlt vólt ez a' Természetnek oskolájában, de még-is valóságos életnek nem mondathatik az illyen élet, mert az Igaz ISTENnek igaz eſmérétin kivül élök, a' bünöknek tselekedéſekben gyönyörködök, és a' JESUS KRISTUSnak tökéletes, és idvezítö érdemében meg-fundáltatott igaz Hit nélkül valók lévén, *holtaknak mondattatnak* Sz. Pál Apoſtoltól *Éfés.* II. 1. és az illyeneknek leg-jobb tselekedetek-is *Fényes Vétkeknek nevezteténk Auguſtinuſtól, Mert a' mi Hitből nintsen bün az,* azt mondja a' Sz. Apoſtol. *Róm.* XIV. 23. Valaki azért valóságos életet akar élni, annak undok gonoſz büneiből meg kell térni, életét meg kell jobbítani, az ISTEN akaratja ſzerent kell élni, mert másképen nem élö, hanem hólt állat, eleven halott az Ember 1*Tim.* V. 6. Innen vagyon, hogy a' Kegyes Emberben lakozó bünök, életét unalmaſsá tésznik, úgy annyira: hogy azoknak fulánkjaitól érdekeltetvén, kenſzerittetik Sz. Pál Apoſtolal illyen keſerveſen felkialtani:

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

kiáltani: *Oh én ſzegény Ember! kitsoda ſzabadit meg engemet ez halálnak teſtéből.* Róm. VII. 24. élete terjedését, hozzábabulását azért kéri és kivánja, hogy büneit Sz. Péterrel keſerveſen meg-ſirassa, életét meg-jobbithaſsa. *Gregorius Nazianzenus*-is ezt bizonyitja, midön így szól: *Nem tudom életemet, vagy halálomat kérjem 's kivánjam inkább, mivel mindenikből veſzedelmem következik, mert ha élek, életemet büneim terheſsé 's keſerveſsé téſzik, ha meg-halok, miképen elébbeni büneimet ſirathaſſam-meg, óh! óh! életemet hogy hogy jobbithaſſam-meg, és így mindenfelöl tsak nyomorúság, veſzedelem állván elöttem, nem válaſzthatok egyebet, hanem hogy jó ISTENem! Kegyelmeſségedben reménségem 's idveſségem helyhezteſſem.*

Tsak a' Lelki Élet hát az, a' melly méltán életnek mondathatik, melly-is áll abban: I. Hogy az ISTEN' élet adó Beſzéde által éleſzgetteſsék 's tápláltaſsék, ugyanis: *Nem tsak kenyérrel él az Ember, hanem az ISTENnek minden Igéjével, melly az ö ſzájából ſzármazik.* Mát. IV. 4. Innen mondja a' Királyi Próféta: Taplálj engemet URam a' te Beſzéded ſzerént, hogy éljek. II. Hogy éljen az ISTENnek akaratja ſzerént ISTENnek a' KRISTUSban 's a' KRISTUS által, a' Ki maga-is *Élet* Ján. XIV. 6. az az, érezze az ISTENnek Atyai Kegyelmét az ö ſzívében, és lakozzék a' KRISTUS igaz Hit által ö benne, *mert mikor a' KRISTUS igaz Hitünk által lakozik mi bennünk.* Éfés. III 17. *'s igaz Hit által élünk,* 'Sid. II. 4 *és nem Teſt ſzerént, hanem Lélek ſzerént járunk.* Róm. VIII. 1. Akkor mondhatjuk Sz. Pál Apoſtollal: *A' Kriſtuſſal együtt meg-feſzittettem; Élek pedig többé nem en, hanem ét én bennem a' KRISTUS, és a' melly életet moſt élek a' Teſtben, az ISTEN' Fiában való Hit által élem, ki ſzeretett engemet, és adta ö magát én érettem.* Gal. II 2n. *Akár éljek azért, akár meg-halljak én a' KRISTUSé vagyok.* Róm. XIV. 8. *Mert énnékem mina életemben, mind halálomban nyereségem a' KSISTUS.* Ez a' valósagos Élet, es ezt tsak a' Kegyelemnek

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

nek Oskolájában tanúlják, a' mellyben ollyan dolgok tanittatnak, *a' mellyekhez hasonlókat jóha szem nem látott, fül nem hallott, az Emberi szív meg sem gondolt.* 1Kór. II. 9. Itt maga lévén a' Professor a' KRISTUS, a' Tanítványok ezt kiáltják: Jertek lássátok az ISTENnek dolgait, lássátok és kóstoljátok melly jó, és melly irgalmas légyen ő Felsége. *'Sólt.* XXXIV. és LXVI. Ebben a' Kegyelem' Oskolájában láthatni sok Magdaléna Máriákat, Kikből a' tiztátalan ördögök kiüzettetnek, *Luk.* VIII. 2. Szemlélhetni sok vérfolyásban lévöket, kik a' KRISTUS Köntöse prémit meg-illetvén, haladék nélkül meg-gyógyúlnak, *Luk.* VIII. seregenként vannak a' síró Máriák, kiknek bünök kegyelmesen meg-botsáttatnak *Luk.* VII. Itt áll a' bujdosó Jákób Lajtorjája-is 1*Mós.* XXVIII. 12. Mellyen az Angyalok alá 's fel járnak, 's az hív Tanítványokra vigyáznak, és sok Lázároknak Lelkeiket egyenesen viszik ISTENhez a' Ditsöségnek Országában *Luk.* XVI. 22. Tsoportonként mennek ebben sok Lelki mezitelenek, 's leg-ottan fejér és fényes bibor Köntösben fel-öltöztetnek *Jel.* VII. 13. Számtalanon jönek kik eddig vakok voltanak, nem látták, nem tudták, nem esmérték az ISTENt, de a' KRISTUS, a' ki itt olly fényes mint a' Nap, meg-világositja azokat, hogy szemlélhessék, láthassák az ISTENnek a' JÉSUS KRISTUS ábrázatján tündöklö világosságának fényességét, mellyeken szívek bételvén azoknak a' KRISTUSt figyelmetesen hallgató 's szorgalmatoson tanuló hív Tanítványoknak, így kiáltanak-fel: Oh URam! ha ennyi gyönyörüséges 's idvessséges jókat közlesz mi velünk e' Kegyelemnek Oskolajában, mennyit nem tartasz hogy közölj velünk a' Ditsöségnek Oskolájában a' fényes Mennyországban! Ezeknek szemlélése 's érzése indítja a' Kegyesség gyakorlása a' buzgó imádkozás által a' KRISTUShoz édeteden 's ragaszkodott Lelket, hogy ezt mondja a' Sz. Pál Apostollal: *Kivánok meg-oszlattatni és a' Krisztusal lenni, mert az min-*

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

az mindennél jobb Fil. I. 23. De hogy-is ne kivánkoznék a' jó Lélek a' KRISTUShoz menni, mert (: a' mint ſzól egy jó Lélek :) *ha a' Mennyorſzág örökös Joſzág; mitsoda a' Földi élet! hanem tsak bujdosás és ſzarándokság; Ha e' Világból való ki-menetel, az életre bé-menetel; mitsoda e' Világ! hanem tsak Koporsó, mitsoda ebben való mulatozás! hanem meg-annyi meg-halás; Ha a' Teſtböl való ki-menekedés tellyes ſzabadságba való el érkezés, mitsoda ez a' Teſt! hanem tsak tömlötz. Ha az ISTEN jelenlétével való élet, tökélletes meg-elégedés és fö boldogság. a' nélkül való állapot nem egyéb hanem kólduſi ſzegénység, és nyomorúság.*

Máſodſzor. Láſsuk már mitsoda értelemben mondatik a' KRISTUS az Embernek életének 's nyereségének mind életében, mind halálában! A' Sz Irásban a' KRISTUS úgy adatik elö 's úgy iratik-le mint Fö, kinek Tagjai az ö Felségében igazán hívö Emberek *Éfés.* I. 22 és V. 23. Ö Felsége pedig élet. *Ján* II. 25. *Söt életnek Kútfeje* 'Sólt. XXXVI. 10. Kitöl mint Életnek Atyjától 's Kútfejétöl folynak és oſztogattatnak az Híveknek mint Tagoknak ſzívekbe a' Szent Léleknek idveſséges drága Kegyelmei, mellyek által eleveníttetnek, mozgattatnak a' Mennyeieknek keresésekre, innen halálból való feltámadása után a' ſzent Tanítványokra lehelvén ezt mondotta; *Vegyetek Szent Lelket.* Ján. XX. 22. Élete hát minden kegyes Embernek a' KRISTUS, *Kol.* III. 4. Mert a' maga Lelke által lakozván benne, eleveníti, mozgatja, és alkalmatoſsá téſzi a' Kegyeſség munkáinak követésére, idveſsége öregbitésére, hogy naponként a' Teſtnek minden gonoſz kivánságain gyözedelmeskedvén Lélekben, Igazságban, és Szentségben ſzolgalhaſsa az ISTENt, melly ſzerént méltán azt mondhatja: *A' Kriſtuſſal együtt meg-feſzittettem, élek pedig többé nem én, hanem él én bennem a' Kriſtus, és a' melly életet élek moſt a' Teſtben, az ISTEN Fiában való Hit által élem, ki ſzeretett engemet, és adta ö magát én érettem.*

Gal.

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Gal. II. 20. Illyen Élete a' KRISTUS, mint Fö, az ö Felségében igazán hívö Tagjainak, az honnan a' maga Életéröl *Argumentál*ódván azt mondja: *Élek én, ti-is éltek, és a' ki én bennem hiszen, ha meg-hal-is él.* Ján. II. 25. és XIV. 19. Nagy és meg-betsülhetetlen nyeresége a' szegény bünös Embernek ez: hogy ö Por, hamu lévén, ollyan szoros egygyesülése vagyon a' KRISTUSsal, hogy ö Felsége légyen néki élete. Ennek a' KRISTUSsal való egyesülésnek nagy és ditsöséges voltáért, Sz. Pál Apoſtol azokat Kárnak itélte lenni, a' mellyek néki nyereségi vóltanak, söt mind azoktol magát meg-foztván, azokat ganéjnak alitotta lenni az UR JESUS KRISTUS' esmeretinek nagy vóltáért. *Fil.* III. 7 8. De hogy-is ne vólna nagy és meg-betsülhetetlen nyeresége a' szegény bünös Embernek a' KRISTUSsal ollyan szoros egyesülése, mert abból a' KRISTUSsal való egyesülésébol mindennémü állapotjában, nyomorúságaiban, szomorúságaiban bövséges vígaztalást talál magának, mivel ö e' szerént a' KRISTUSnak Tagja, a' KRISTUSnak Vér szerént való Atyjafia, a' KRISTUSnak Mátkája. Ha azért, Kegyes Ember! a' szükségnek 's szegénységnek terhével nyomorgattatol, gondold-meg, *hogy a' KRISTUS azért lett szegénnyé, mikor gazdag vólna, hogy az ö szegénységével meg-gazdagitana.* 2Kór. VIII. 9. Ha a' betegségnek, nyavalyáknak fájdalmaival küzkodol, jussón eszedbe a' KRISTUS Fö Orvos. 1*Mós.* XV. 26. ki az övéinek *betegségeket, fájdalmakat viselte, és bordozta.* Esa. LIII. 4. *Ki-is meg-gyógyithatja 's meg-is gyógyitja minden betegségidet.* 'Sólt. CIII. 3. Ha Ellenségedtöl üldöztetel, háborgattatol, gondold-meg hogy a' KRISTUS' Tagja, a' KRISTUS' Atyjafia, a' KRISTUS' Mátkája vagy, és ö Felsége maga üldöztetésének tartván a' te üldöztetéseded, haborgattatásidat, ezt kiáltja: *Saul, Saul, mit üldöz engemet?* Tsel IX. 4 Ha az Halál (: melly a' Testtöl a' Lelket elválaztja :) félelmei rettegtetnek, gondold-meg hogy a' KRIS-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

TUS *az Élet, és a' Feltámadás, és a' ki ö Felségében hiſzen, ha meg-hal-is él.* Ján. II. 25. és XIV. 19 Ha a' bünnek nagysága ſokasága ſorongat és keſerget, emlekezzél arra, hogy *a' KRISTUS ISTENtöl tétetett Igazságga.* 1Kor. I. 30. *Ki-is meg botsátia minden büneidet.* 'Sólt. CIII. 3. Mert kegyelmeſen hiv magához minden bünösöket, így ſzólván: *Jöjjetek én hozzám mindnyájan a' kik meg-fáradtatok, és meg-terheltettetek, és én meg-nyúgotlak titeket.* Mát. XI. 28. Ha utólsó Itéletnek rettenetes vólta ijeſzt, ezzel bátorítsad 's vígaſztaljad magadat, hogy ott a' te Vér ſzerént való Atyádfia a' KRISTUS léſzen az Itélö Biró, ki-is irgalmas léſzen az itélet-tételben, és nem akarja, nem-is engedi hogy az övéi közzül egy-is a' kárhozatra mennyen, hanem hogy az Halálból az Életre által mennyen, és mind örökké éllyen *Ján.* V. 24. Illyen Elete és Nyeresége mind Életében, mind Halálában a' Kegyes Embernek a' KRISTUS ugyan; de úgy tetſzik, hogy más tzélja és értelme-is lehet itt a' Sz. Apoſtolnak, ez tudniillik, minthogy az 20. *ỳ-ben* bizonyoſon 's állhatatoſon arra ajánlotta magat, hogy az ö gyarló Teſtében akár éljen, akár meg-haljon, a' KRISTUS fel-magaſztaltatik, azért ezen nemes *Reſolutio*jának okául ezt adván: hogy néki mind Életében, mind Halalában Nyeresége a' KRISTUS, azt akarja mondani 's azt mondja: Én (: minekutánna a' KRISTUSsal el-hivattattam az Evangyéliom Prédikállására:) egéſz életemet, életemnek minden tselekedeteit, ſzenvedéſeimet, üldöztetéſeimet, oſtoroztataſaimat úgy rendeltem 's e' végre ſzenvedtem, hogy a' KRISTUS Ditsösége nagyobb mértékben-is e' Viiag eleiben tetjedjen, Évangyéliomi ígaz Tudománya' Prédikáltatása által Uj Teſtamentomi Orſzága épüljön: és ezután-is azon léſzek, ha a' ſok verettetés által meg-rontatott Teſtemben léſzen maradaſom; mivel nékem az kiváltképpen való nyereségem életemben, ha az ö Felsége Ditsöségét terjeſzthetem, Uj Teſtamentomi Orſzagát épithetem; ha pedig a' dolog, az idö, az alkalmatoſság

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

tosság azt kíványja, 's magával azt hozza, halálommal-is kész vagyok azon Mennyei igaz Tudományt meg-erősíteni, mert énnékem Halálom Nyereségem, mind azért, hogy az által a' KRISTUS' Évangyéliomi igaz Tudománya' igazsága meg-erősíttetik: mind azért; hogy az által minden nyomorúságaimnak, fenvedéseimnek, keferves üldöztetéseimnek végét érvén, az harmadik Égben nékem meg-mútattatott 's meg-igértetett boldogságos életre által mégyek. 2Kór. XII. *a' melly Boldogsághoz, Ditsőséghez hasonlót soha szem nem látott, fül nem hallott, az Emberi szív meg sem gondolt.* 1Kór. II. 9. Ezen Nemes *Resolutio*ját bizonyítja *Tsel.* XXI. 13. az holott le-irattatik: hogy midőn egy *Agabus* nevü Prófetának jövendöléséből meg-értették vólna a' KRISTUSban igazán hitt Atyafiak, hogy Sz. Pál Apostol Jérusálemben meg-fogattatván meg-kötöztetnék, és a' Pogányok kezekbe adattatnék, sírva kérék hogy Jérusálembe fel ne menne, kiknek azt felelte: *mit miveltek sírván, és az én szivemet keservetvén? mert én nem csak meg-kötöztetni, hanem meg-halni-is Jerusálemben kész vagyok az UR JÉSUSnak Nevéért.* Mert jobb és idvességesebb az UR JESUS' Nevéért, igaz Tudományáért meghalni, hogy sem mint nagy roppant Országoknak, Tartományoknak parantsolni, azt mondotta *Ignatius* 's *Chrysostomus.*

KÖVÉTKEZÉSEK.

I. A' melly Lélek egyszer meg-kóstolja az ISTENnek Jóságát, észre vévi, által látja gazdag irgalmasságát, az a' Lelek könnyen le-mond e' Világról, e' Világnak minden szemfény vesztö szerelméröl 's gyönyörüségéröl, és választván magának minden dolgok felett mind Életében, mind Halálában Nyereségül a' KRISTUSt, kíván ö Felségével szemben lenni, és minden Utakat el-követvén, mellyek ö Felségéhez közelebb vihetik, nem elégszik-meg azzal hogy tudja hogy a' KRISTUS Út; hanem azt-is akarja tudni hogy Valóság,

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

sőt azt-is hogy Élet, még pedig hogy az ő élete 's örök idvessége, és az illyen Lélek *mindeneket kárnak és ganéjnak állitván a' KRISTUSért*, Fil. III. 7. nem csak tsúffá lenni e' Világ' Fája Szeme előtt, de még meg-halni-is kéz ISTENe 's KRISTUSsa' hüsége mellett. *Tsel.* XXI. 13. Nehéz ugyan ISTENhez illyen közel járni, nehéz a' KRISTUSsal illyen Szoros Szent társalkodást tartani, nehéz Istentfélő keryes Emberré lenni, mivel sok kisértetekkel, próbákkal, gyalázatokkal és veszedelmekkel vagyon öszve köttetve az ISTENhez való közel-járás, a' KRISTUSsal való Szoros Szent társalkodas, mert az ördög azok ellen *Ad armát* kiált, hadat indit; innen látjuk hogy mihelyt Ábel ISTEN előtt kedves áldozattal áldozott, ottan mindjárt Kaintól meg ölettetett. 1 *Mós.* IV. Ábrahám mihelyen hinni kezd ISTENben, mindjárt idegen Földre menni kénszerittetik, és sokképpen kisértetik. 1 *Mós.* XII. Jób mihelyen tökélletességgel, Isteni félelemmel, 's buzgósággal az ő idejebéli Embereket meg-kezdette haladni, ottan az ördög el kéri ISTENtöl hogy sok formában meg-kisértse, úgy-is intézte a' gonosz Lélek a' próbákat, hogy Jóbot egészen kétségbe ejtse, *mert az egyik követ el-érkezvén azt mondja: hogy Ökreit, Szamárait a' Sabeusok el-hajtották, Szolgait fegyverrel meg-ölték, és tsak ő maga szaladott, hogy néki hirt tégyen: mikor a' még beszéllene, más jö 's azt mondja: hogy az ISTENnek tüze az Égből le-esvén meg-égette Juhait és Szolgait: még mikor az-is beszéllene, el-jöve más Követ, ki monda: A' Káldeusok három Sereggel ki-ütöttenek a' Tevékre, és azokat el-hajtották, 's Szolgait fegyverrel levágták: még ez-is ezól vala, mikor más jövén monda: Fiait és Leányit az Ház meg-ölte.* Jób. I. Amaz három Ifjak 'Sidrak, Misák, és Ábednégó soha a' tüzzel égö Kementzébe nem vettettek vólna, ha az örökkévaló Igaz ISTENt meg-tagadván a' Nabugodonozortól fel-emeltetett Arany álló Képet imádták vólna. *Dán.* III. Sz. Pál Apostoi soha annyi üldöztetést, gyalázatot,

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

lázatot, oſtoroztatáſt, 's végre Néró Tsáſzár parantsolatjából kínos, és gyalázatos halált nem ſzenvedett vólna, ha a' KRISTUSnak ellensége, és az Anyaſzentegyháznak holtig üldözője lett vólna. Az Apoſtolok közzül egy-is nem ölettetett vólna-meg kínos és gyalázatos halállal, ha a' KRISTUS' követői, 's Évangyéliomának hirdetői nem lettek vólna. Bizony még ma-is nem néznék ollyan Kain ſzemekkel e' Világnak Fiai a' KRISTUShoz közel járókat, az ISTENt Lélekben, és valóságban imádókat, ha a' KRISTUSról le-mondanának, és e' Világhoz, 's ennek Fiaihoz ſzabnák 's alkalmaztatnák magokat, 's a' t.

II. A' ki e' gyarló Teſtben való sátorozásában a' KRISTUS' Lábainál le-ülvén, a' KRISTUSt hallgatja 's tanúlja, és igaz Hiti által ö Felségében él, annak Halálában 's halála után-is a' KRISTUSsal léſzen lakozáſa, 's maradása, melly minden Világi Ditsöségnél, gazdagságnál nagyobb Ditsöség, és nyereség; mert akkor, és ott meg-ſzabadúl mindenféle keſerüségtöl, nyavalyától, és az ISTEN meg-nyúgotván minden fáratságtól, el-töröl minden Könyhúllatáſt ſzemeiröl, és a' maga ſzent Színe látásával meg-elégiti mind örökké. *Jel.* VII. 17. *'Sólt.* XVII. 13. Oh boldog Haza! óh örök nyugodalomnak háza! mellyben a' ſok ſiráſok, óhajtáſok, nyögéſek, és a' KRISTUS Nevéért 's Tudományáért való ſzenvedéſek illyen örökkévaló nyugodalommal 's boldogsággal fizettetnek viſzſza, nem léſzen ott hellye, hogy keſerveſen mondja a' Sz. Pállal a' ſzegény bünös ember: *Oh én ſzegény bünös Ember! Kitsoda ſzabadit-meg engemet ez halálnak teſtéből.* Róm. VII. 24 mert minden bünökböl meg-tiſztittatván *fejér ruhákba öltöztetve udvarolnak a' Báránynak ſzéki elött a' válaſztattak.* Jel. VII. 9. Nem léſzen ott helye hogy nagy fohaſzkodáſsal Sz. Dáviddal azt mondja a' Kegyes Lélek: *Mikor mehetek-el hogy bé-mutathaſsam magamat az ISTEN elött.* 'Solt. XLII. 3. Mert mindenkoron az ISTEN elött, mint édes

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Atyja előtt lévén, *az ö Felsége Ábrázatjával meg-elégittetik.* 'Sólt. XVII. 15. Mellyre nézve: nem félhet, nem retteghet az ollyan Ember az haláltól, a' kinek igaz Hiti által a' KRISTUSsal egyesülése lévén, ö Felsége élete, mivelhogy annak halála nyeresége, mert a' jó 's kegyes életet soha roſz halál nem követi, azt mondja *Auguſtinus.* Innen vagyon, és ez az oka, hogy az ISTENnel járó kegyes Emberek meg-unván ez életbéli terhes nyavalyákat 's nyomorúságokat, kivánták halálokat, 's halálok által az ISTENhez való meneteleket mint Illyés. 1Kir. XV. 4. *Elég immár az én életem, moſtan óh URam! vedd-el az én Lelkemet, mert nem vagyok jobb az én Atyáimnál.* Jónás-is ekképen szól a' 4-dik Rés. 3-dik v-ben: *Moſtan azért URam vedd-el kérlek az én Lelkemet töllem, mert jobb énnékem meg-halnom hogy nem élnem.* Sz. Pál-is azt mondja: *Kivánok meg oſlattatni, és a' KRISTUShoz menni, mert az mindennél jobb.* Fil. I. 23.

III. Ezekből észre vehetjük melly nagy boldogságok, és dítsöséges állapotjok légyen azoknak, kik igaz Hit által a' KRISTUSsal egygyé lévén, ö Felségében, 's ö Felségével élnek; mert azok halálokban, 's halálok után-is ö Felségétől el-nem szakasztatnak, hanem az Egekben ö vélle együtt lakoznak. Idvezítö URunk maga mondja: *Atyám azt akarom hogy a' kiket nékem adtál (: a' kik engemet szeretnek 's követnek :) ott légyenek az hol én vagyok, hogy lássák amaz én dítsöségemet, mellyet nékem adtál.* Jan. XVII. 24.

IV. Visgáld-meg hát kegyes Ember Lelki állapotodat, kérdezd-meg Lelkedtöl, ha a' KRISTUSsal igaz Hited által egygyé lettél-é, ö Felségében az ö Felsége akaratja szerént élsz-e? ezt pedig meg-tudhatod innen: (1.) Ha a' KRISTUS mint Fö, te reád-is mint ö Felségében igaz hit által oltatott Tagjára a' maga Lelkét ki-töltötte, melly által a' bünöknek tselekedésektöl tartóztatol, el vonattatol, a' Kegyesség gyakorlására, a' szent Élet követésére pedig indittatol 's nógat-

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

nógattatol. *Róm.* VIII. 14. *1Jén.* IV. 14. Melly ſzerént e' Világnak és a' Teſtnek meg-feſzíttetvén, nem kívánſz 's akarſz a' Teſt kivánságaiban járni, e' Világ ſzemfényvefztö ſzerelmének 's gyönyörüségének ſzolgálni, hanem a' KRISTUS' Lelkének tetſzése és parantsolatja ſzerént kivánſz 's igyekezel élni. *Gal.* V. 16. (2) Ha tapaſztalod hogy a' KRISTUS lakik és él te benned, a' KRISTUS pedig ott él, és ott lakozik, az hol a' Léleknek tselekedetei 's gyümöltsei, *a' ſzeretet, öröm, békeſség, kegyelmeſség, Jóság, Hit, alázatoſság, mérteklete ſség találtatnak.* Gal. V. 22. (3) Ha bizonyoſon tapaſztalod hogy a' Jóságos-tselekedetekkel meg-ékeſittetett igaz Hittel birſz, melly ſzerént ezt mondhatod: *Tudom kinek hittem, és bizonyos vagyok benne, hogy az ö nála le-tett Kintsemet meg-tarthatja ama' napra.* 2Tim. I. 12.

Ha ezeket magadban fel-találod 's tapaſztalod Kegyes Lélek! bátran ezt mondhatod: *Énnékem mind Életemben, mind Halálomban Nyereségem a' KRISTUS.*

ALKALMAZTATÁS.

Felsö, Közép, és Alsó Rendü, Nagy Tekéntü Szomorú Halotti Pompa! Mindnyájan halandó 's Porrá való Emberek. Ez, a' kinek moſt utolsó Tiſzteſséget téſztek, Néhai Mélt. Bethleni BETHLEN KLÁRA Gróf Aſszony vala, Néhai Mélt. Imperiális Gróf Széki TELEKI MIHÁLY Ur ö Nagyságának életében huſzon-négy Eſztendöknek el folyáſok alatt igaz ſzívü, tiſzta ſzeretetü Élete kedves Párja; kinek Kegyeſségéről, ISTENéhez való buzgóságáról, és egyéb drága Virtuſairól ha ſokat ſzólanék, Nappal gyüjtanék Szövétneket, és tsak ſzót ſzaporítanék, mert hogy igaz Hittel, égö ſzível, buzgó ſzertettel a' KRISTUShoz ragaſzkodván, mind Életében, mind Halálában ö Felségét tartotta légyen Nyereségének, meg-mútatta *Elsöben* az ISTEN' Akaratján való megnyúgovásában, úgy hogy, a' mi ISTENnek tetſzett, néki-is tetſzett,

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

tetſett, ha keſerü vólt-is, a' Pohárt el-vette, meg-itta, és a' rajta Gyermekségétöl fogva bokrosával által-ment ſomorú próbái, ſiralmai, és terhes Nyavalyái között nem békételenkedett, bolondúl ISTEN ellen nem ſzólott, hanem Édes Atyai látogató Kezeit meg-tsókolván ezt mondotta: Légyen az URnak akaratja, mert jó az UR, Irgalmas, Kegyelmes az UR, úgy tselekedjék, a' mint önéki jónak tetſzik. 1 *Sám.* III. 18. *Máſodſzor*, A' Kegyeſség gyakorlásában, mert minden tselekedetei, öltözete ſzelid alázatos magaviſelése azt mutatta, hogy a' KRISTUSt e' Világnál, a' Menny-Orſzágot e' Földi Pompánál nagyobbra betsülte, és mind Életében, mind Halálában Föbb Nyereségének ö Felségét tötte, innen folyt hogy a' Sz. Bibliának olvasásában igen ſzorgalmatos, a' buzgó Könyörgéſekben épen fáradhatatlan vólt, mind addig míg halalának útólsó ſpitzén buzgó Könyörgéſei között drága jó Lelkét Megváltó JÉSUSsa Kezeiben az örök Nyúgodalomra ajánlotta. Oh Bölts Aſſzony! Oh Kegyes Aſſzony! tudtad Te Kiben 's kinek éltél, tudtad miért hittél 's kinek Könyörgöttél, már meg-is láttad a' kiben hittél.

Méltóságos Imperialis Gróf Széki TELEKI MIHÁLY Ur! a' Tégedet kiváltképen való Anyai ſzeretettel ſzerető, és minden Világi Kínts felett féltö Néhai Mélt. édes Aſſzonyod Anyád halálán mellyen meg-ſzomorodott Férjfi! mit ſzóljak vígaſztalásodra, meg-vallom, erőm felett vagyon hogy bánatos Szívedet meg-vígaſztaljam, hallgatok hát ez, hanem az hatalmas ISTEN, a' kit Tetiſztelſz, Könyörüljon rajtad, kötözze-bé sérelmeidet, hathatóſon vígaſztalja-meg bánatos ſzívedet, és több ſzomorúsággal ne jöjjön-bé Mélt. Házadba. Mélt. Malomvizi KENDEFFI RÁKHEL Gróf Aſſzony! Mélt. Imperialis Gróf Széki TELEKI MIHÁLY Ur ö Nagyſága' Elete Kedves Párja, e' Nehai Mélt. Gróf Aſſzony vé, bútsúvételével néked mint Kedves Mélt. Menyének azt kivánja, hogy

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

hogy ISTEN ö Felsége Mélt. Gróf drága jó Férjeddel, és bokros bánatai között-is ideje felett maga kedves alkalmaztatásával életében ötet meg-újitó Mélt. Gróf TELEKI RÁKHEL Kis-Aſſzony Leányotokkal egybe, életedet ſok és boldog időkre terjeſſze, több Gróf Magzatokkal Mélt. Házatokat épitse, 's drága jó áldáſaival ékeſitse.

Méltóságos, Nagyságos, minden Renden és Véren lévö Szomorú Atyafiak! Kik e' Néhai Mélt. Gróf Aſſzonyhoz igaz Atyafiságos ſzeretettel viſeltettetek, mérsékeljétek ſzomorúságtokat, és ne fajlaljátok e' Titeket híven ſzeretö Atyátokfiának sorsát, mert bé-ment ö már az ö nyúgodalmába, és el-érte azt, a' miért mi éjjel és nappal meg-hajtjuk a' mi térdeinket az Idveſségnek ISTENe elött, és követi a' Sion Hegyén álló Bárányt valahová mégyen. Köveſsétek inkább Ötet a' Kegyeſségben, az ISTENhez való buzgóságban, és békeſséges-türésben, a' KRISTUShoz való ragaſzkodásban, és úgy éljetek, hogy közzületek ki-ki mindenkor méltán ezt mondhaſsa: *Énnékem mind Életemben, mind Halálomban Nyereségem a' KRISTUS.*

Minden Renden lévö Sz. Halotti Pompa! Áldottai légyetek a' Nagy URnak, Kik e' Néhai Mélt. Gróf Aſſzonynak utolsó Tiſztességet tettetek, tiſzteljen-meg titeket-is az Életnek és az Halálnak URa.

Te pediglen Néhai Mélt Bethleni BETHLEN KLÁRA Gróf Aſſzony! indúlj ezennel e' Földnek határiról az Hagymás Lápoſon keſzittetett Nyúgodalmodnak örökösebb Hajlékába, holott-is, a' mint már Lelkedre nézve Megváltó JÉSUSodnak fényes Palotájában nyugſzol, úgy Teſtedre nézve-is nyugodjál elötted el-botsátott Mélt. Gróf drága jó Férjeddel, és Gróf Kedves Gyermekeiddel az Igazaknak fel-támadáſokig, a' mikor-is által mentek abban a' Ditsöséges Boldogságban, mellynek ſoha többé nem léſzen Vége. Ámen.

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely